

EKONOMİK RAPOR

2 0 1 7

ANTALYA TİCARET BORSASI

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat 2

P.K. 101 07040 Antalya /TÜRKİYE

Tel: 0 242 244 26 70, 241 11 25, 241 28 28

Faks: 0 242 241 11 58

<http://www.antalyaborsa.org.tr> antalyatb@tobb.org.tr

**TÜCCAR, MİLLETİN EMEĞİNİ VE ÜRETİMİNİ KIYMETLENDİRMEK İÇİN
ELİNE VE ZEKÂSINA, EMNİYET EDİLEN VE
BU EMNİYETE LİYÂKAT GÖSTERMESİ GEREKEN ADAMDIR.
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK**

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat:2 P.K. 101 07040 Antalya / Türkiye
Tel: 0090 (242) 241 28 28 -0090 (242) 244 26 70 • Fax:0090 (242) 241 11 58
www.antalyaborsa.org.tr • antalyatib@tobb.org.tr

Sunuş

Ülkemizin dünyaya açılan penceresi olma konumundaki kentimiz, küresel ekonomik koşulların zorlayıcılığından doğrudan etkilenmektedir. Önümüzdeki süreçte giderek zorlaşacağına ilişkin emarelerin arttığı küresel ekonomik ilişkiler, hepimiz için zorlayıcı olacaktır. Burada önemli olan edilgen ve sıradan verilmiş bir rolü oynamak yerine stratejilerimizle, projelerimizle, çalışmalarımızla ve tempomuzla aktif, etkin ve belirleyici rolü üstlenebilmek ve direncimizi yükseltebilmektir.

Antalya Ticaret Borsası yönetimi ve ekibi olarak 2017 yılı faaliyetlerimiz; bir taraftan geçmiş faaliyet döneminden gelenler ve diğer taraftan bu yıla ilişkin olanlar kapsamındadır. Ayrıca gelecek faaliyet dönemine hazırlık mahiyetinde olanlar da faaliyetlerimiz kapsamında olmuştur.

2017 yılı; 2016 yılına göre nispeten daha iyi geçti. Her ne kadar daha yüksek bir büyümeyi başarmış olsak da özellikle geçen yılın yarattığı zorlukların etkilerini hala hissetmeye devam ettik. Özellikle kentimiz, ülke ortalamasının altında bir performans göstermek zorunda kalmıştır. Bunun iki önemli kaynağı turizmdeki düşük fiyatlar ve tarımdaki büyüyememe sorunu olmuştur. Ancak, birlikte hareket etme kültürümüzü yeniden hatırlayarak, ortak hedefler doğrultusunda takım çalışmasıyla ve grup sinerjisi ile sürdürülebilir nitelikte çalışmalar gerçekleştirdiğimiz ölçüde bu zorlukları aşmayı belirli ölçülerde başardık.

Borsamız personeline ve hocamız Prof. Dr. Orhan Kuruüzüm'e, bu raporun hazırlanmasındaki emekleri ve katkıları dolayısıyla teşekkürü borç bilirim.

Borsamızın Stratejik İş Planına uygun olan 2017 Ekonomik Raporu'nun ilgilenenlere fayda sağlaması, birlikte sağlıklı, mutlu ve başarılı yıllar dileğimi sizlerle paylaşmak isterim.

Ali ÇANDIR
Yönetim Kurulu Başkanı

ANTALYA TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU

Başkan : Ali ÇANDIR

Başkan Yardımcısı : Halil BÜLBÜL

Sayman Üye : Süleyman ERSAN

Üye : Hüseyin SİMAV

Üye : Cüneyt DOĞAN

ANTALYA TİCARET BORSASI MECLİSİ

Başkan : Hüseyin Cahit KAYAN

Başkan Yardımcısı : Veli KARASU

Başkan Yardımcısı : İbrahim KÖSEOĞLU

Katip Üye : Adnan İNGEÇ

Üye : Ali ÇANDIR

Üye : Halil BÜLBÜL

Üye : Süleyman ERSAN

Üye : Hüseyin SİMAV

Üye : Cüneyt DOĞAN

Üye : Yusuf KARASU

Üye : Ragıp GÖK

Üye : Ata SÖNMEZ

Üye : Osman YARDIMCI

Üye : İbrahim YILMAZ

Üye : H.Ergin CİVAN

Üye : Tuncay ÖZDEN

Üye : Necmi ALPAGOT

Üye : Mustafa ÇETİN

Üye : Fatih EKİNCİ

ANTALYA TİCARET BORSASI MESLEK KOMİTELERİ

1. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Mehmet ÖZMEN
Başkan Vekili	Ali GÖK
Üye	Yusuf KARASU
Üye	İbrahim KÖSEOĞLU
Üye	Hüseyin Cahit KAYAN
Üye	Yusuf SARICALAR
Üye	Ahmet YILMAZ

2. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Muzaffer AYDOĞAN
Başkan Vekili	Ali YILDIRIM
Üye	Süleyman ERSAN
Üye	Veli KARASU
Üye	Ramazan ÇETİN

3. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Fevzi ATŞAN
Başkan Vekili	Sedat EKİCİ
Üye	Fatih EKİNCİ
Üye	Mustafa ÇETİN
Üye	Cüneyt DOĞAN
Üye	Mehmet Ali CAN
Üye	İbrahim GÖK

4. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Cengiz TULUBEN
Başkan Vekili	Erdoğan GÖK
Üye	Halil BÜLBÜL
Üye	Hüseyin SİMAV
Üye	Ragıp GÖK
Üye	Yaşar KOCAOĞLU
Üye	İrfan AKBAŞ

5. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Süleyman KAÇAROĞLU
Başkan Vekili	Şadi BAYRAM
Üye	Ata SÖNMEZ
Üye	Adnan İNGEÇ
Üye	Osman YARDIMCI
Üye	İlhan AYHAN
Üye	İbrahim UYSAL

6. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Ertan ALTUNDAĞ
Başkan Vekili	Ömer OSMAN
Üye	Ali ÇANDIR
Üye	İbrahim YILMAZ
Üye	Tuncay ÖZDEN
Üye	Mehmet BULGAN
Üye	Mehmet KURBAN

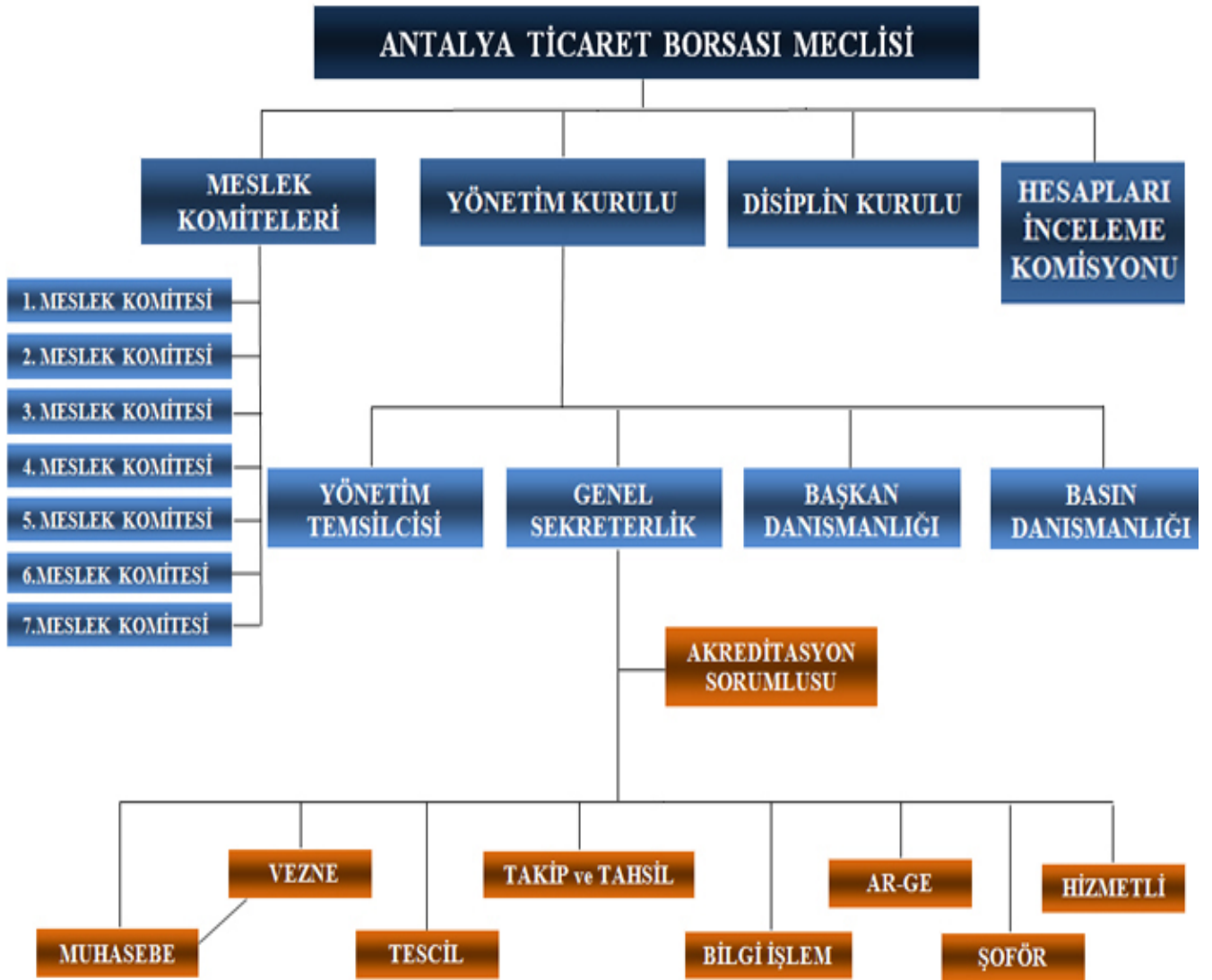
7. MESLEK KOMİTESİ

Başkan	Arif İZMİR
Başkan Vekili	Şaban ACAR
Üye	Necmi ALPAGOT
Üye	Hakkı Ergin CİVAN
Üye	Mehmet ÖZKAN

DİSİPLİN KURULU

Başkan	Lütfü GÖBÜŞ
Üye	Burak GÖNEN
Üye	Hasan Tuğrul GENÇER
Üye	Erhan BÜYÜKKASAP
Üye	İbrahim LONGA
Üye	Rasim BÜLBÜL

ATB ORGANİZASYON ŞEMASI

İÇİNDEKİLER

Sunuş _____	4
Giriş _____	10
1. Küresel Ekonomide Görünüm ve Eğilimler _____	12
2. Türkiye Ekonomisinde Görünüm ve Eğilimler _____	26
3. Antalya Ekonomisi, Tarımsal Üretimi ve Ticareti _____	48
4. Antalya Ticaret Borsası _____	71
4.1. Kuruluş ve Tarihçe _____	72
4.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet _____	72
4.3. Borsa Komiseri _____	72
4.4. Gelir Kaynakları _____	72
4.5. Yayın Faaliyetleri _____	73
4.6. Borsa Tescilleri _____	73
4.7. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler _____	74
(Ana Grup İtibariyle)	
4.8. Borsanın İşlem Hacmi _____	76
4.9. Yönetmelik Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri _____	77
4.10. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler _____	78
5. 2016 Yılı Hedefleri ve Planları _____	79
Sonuç ve Değerlendirme _____	80

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 10 / 80

Giriş

2017 Yılı; 2015 yılı sonunda başlayıp 2016 yılında ise tüm ağırlığını hissettiğimiz Rusya krizinin atlatıldığı, büyümenin hız kazandığı bir yıl olmuştur. Bu büyüme hızlanmasında hiç kuşkusuz küresel ticaret ve ekonomik büyümede yaşanan ivmelenme de olumlu katkıda bulunmuştur.

Uzun bir süre boyunca yaşanan parasal genişleme politikalarına rağmen son 8 yılda küresel ekonomilerde istenen ve beklenen büyüme performansları gerçekleştirilememiştir. Düşük hatta negatif reel faizlere rağmen gerek ticaret, gerek yatırım, istihdam ve ekonomik aktivite, bu politikadan ivmelenme sağlayamamıştır. 2017 yılı, bu eğilimin kısmen de olsa kırıldığı ve küresel ticaret ve ekonomik büyümenin toparlandığı bir yıl olmuştur. Ülkemiz ekonomisi de bu toparlanmadan olumlu yönde etkilenmiş ve %7.4 gibi OECD ortalamasının oldukça üzerinde etkileyici bir büyüme performansı göstermiştir. Bu performans da hiç kuşkusuz gayrisafi yurtiçi hasıla hesaplama yönteminde ve veri derleme kaynaklarında yapılan değişimlerin de ciddi payı bulunmaktadır. AB uyum çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen bu değişim ile zincirleme endeks yaklaşımı uygulanmaya başlarken diğer taraftan da idari kayıt sisteminden veri derleme yaklaşımı uygulanmaya başlamıştır.

Ülkemiz ve özellikle kentimiz ekonomisi açısından zorlu geçen 2015 ve 2016 yıllarından sonra 2017 yılında özellikle turizm ve tarım sektörlerinde yaşanan hareketlilik, direncimizi artırmaya yönelik faaliyetlere olumlu katkı sağlamıştır. Rusya krizinin kentimize olan etkilerini azaltabilmek ve direnme gücümüzü artırabilmek için borsamız tüm paydaşlarıyla bir dizi toplantı yapmış ve Antalya yaklaşımı adıyla öneriler paketi hazırlayarak karar vericilerle paylaşmıştır. İlerleyen zaman içerisinde 6 başlık altında topladığımız bu taleplerimizden 4'ü tüm Türkiye'ye şamil olarak uygulamaya konmuştur. Böylece 2017 yılı bizim açımızdan biraz daha dirençli olmamızda bizlere güç veren bir yıl olmuştur.

Bir taraftan etkileri henüz ortadan kalkmayan küresel finans ve ekonomik kriz, diğer taraftan ülkemizin ve kentimizin içinde bulunduğu ekonomik zorluklar, kentimiz ve sektörümüz için nispi olarak daraltıcı etkiler yapmaya ve zayıflıkları artırmaya devam etmiştir. Ancak 2017 yılı özellikle bir önceki yıl yaşanan % -2.6'lık küçülmeye karşın tarım sektöründe % 4.9'luk bir büyümeye konu olmuştur. Her ne kadar genel ekonomik büyümenin oldukça altında kalan bir büyüme olmasına rağmen Tarım sektörü, 2017 yılını pozitif bir büyümeyle bitirmeyi başarmıştır.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 11 / 80

2017 yılında sağlanan bu büyümede kentimiz tarımsal faaliyetlerin temelini oluşturan yaş meyve sebze sektörümüzün önemli bir katkısı olmuştur. Başta sektörümüz olmak üzere kentin ve ülkenin iş insanları yeni dış pazarlara erişim ve ihracatta yeni hamleler yapma gayreti içerisinde bir yıl geçirmişlerdir.

Reel ekonomik yapıya derin olumsuz etkiler yapan, dünya ticaret hacmini ve emtia piyasalarını ciddi bir biçimde daraltan küresel kriz, OECD raporlarına da yansımış durumdadır. Örneğin 1999-2008 döneminde örgüt üyelerinin yıllık ortalama reel büyümesi % 2.5 düzeyinde iken 2009 yılında % -3.8 daralma olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ekonomisi ise 2009 yılında % - 4.8 ile tarihinin en kötü ikinci daralmasını yaşamıştır. Bu daralma, OECD ortalamasından çok daha kötü bir daralmadır.

Ülkemizde ise 2015 yılında kaydedilen % 6.1’lik ekonomik büyüme, 2016 yılında % 3.2’lik büyüme ve 2017 yılında %7.4’lük büyüme ortalamasına bakıldığında OECD ortalamasının üzerinde sağlanan 3 yıllık bir performans olarak gerçekleşmiştir.

Kriz ortamından çıkıp büyüme eğilimini sürdürülebilir hale getirme çabalarının özellikle tarımsal ve ticari hayata sayısal yansımaları; Raporun temel konusunu oluşturmaktadır.

İlk bölümde, yukarıda sözü edilen yaklaşımla bir tümden gelim uygulaması ve değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu bölümde IMF,OECD, WTO ve WB gibi uluslararası, TÜİK, DPT, DTM ve HM gibi ulusal kurumların verilerinden ve araştırma raporlarından yararlanılmıştır.

İkinci bölüm Türk ekonomisindeki 2016 yılı görünümü ve eğilimleri kapsamaktadır. Bu kapsamdaki ikincil veriler ve araştırmalar temel alınmıştır.

Üçüncü bölümde, tarımsal yapı ve ticaretteki veriler ve araştırmalar değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde ise Antalya’nın tarımsal yapısı ve ticareti; uluslararası, ulusal ve bölgesel karşılaştırmalarla değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde, Antalya Ticaret Borsası’nın kurumsal ve operasyonel faaliyetlerinin 2017 yılı görünümü değerlendirilmiştir.

Raporun son bölümü olan altıncı bölümde ise 2018 yılı hedeflerine ayrılmıştır.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 12 / 80

1. Küresel Ekonomide Görünüm ve Eğilimler:

2016 yılının ikinci yarısında hareketlenmeye başlayan dünya ekonomisi, küresel ticaretteki hareketlenmelerle 2017'nin ikinci yarısında hız kazanmıştır. 2017 yılında gerçekleşen dünya büyümesi; gelişmiş ülkelerde gözlenen yatırım toparlanmasına, gelişmekte olan Asya'daki güçlü büyümeye, gelişmekte olan Avrupa'da ekonomik faaliyetlerde görülen kayda değer iyileşmeye ve birçok emtia ihracatçısında gözlenen toparlanmaya bağlı olarak ivme kazanmıştır.

Küresel ekonomik faaliyetlerde iyileşme güçlenerek devam etmiş, finansal krizden sonra en zayıf performansın gerçekleştiği 2016 yılında dünyada % 3,2 büyüme olmuştur. 2017 yılında ise büyüme oranı, 2011 yılından sonraki en yüksek değerine ulaşarak % 3,8'e yükselmiştir.

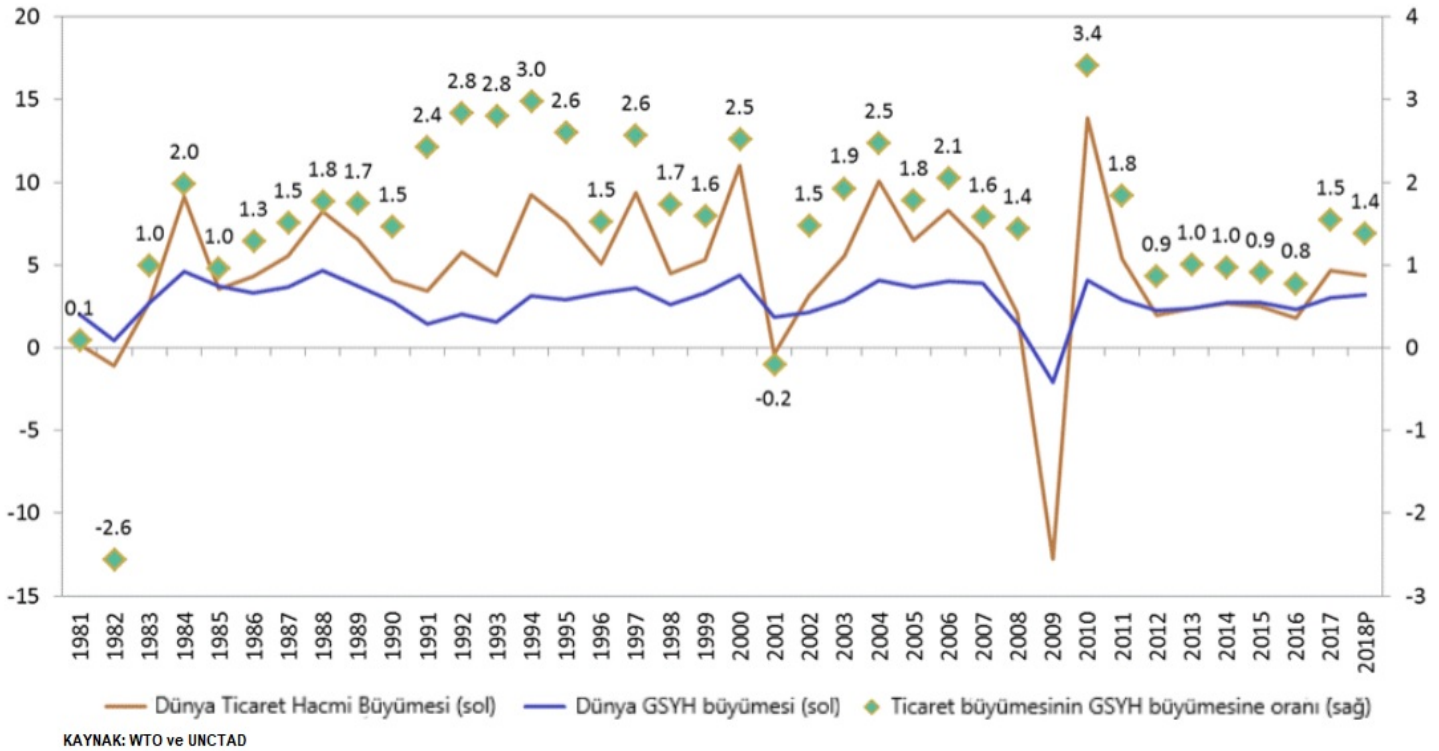
2017 yılında gelişmiş ülkelerde % 2,3 düzeyindeki dikkate değer büyüme hızı geniş tabanlı olup özellikle ABD, Euro bölgesi, Kanada ve Japonya'daki güçlü hareketlerle ortaya çıkmıştır. Önümüzdeki dönemde gelişmiş ülkelerde, potansiyel büyüme hızının yaşlanan nüfus/demografik faktörler ve düşük verimliliğin etkileriyle zayıflayarak daha ılımlı bir orta vadeli büyümenin yaşanacağı öngörülmektedir. ABD, Japonya ve Çin'in 2017 yılı büyüme oranları, emtia ihracatçılarının koşullarının kademeli iyileşmesinin devam etmesiyle tahminlerin ötesinde olumlu olarak gerçekleşmiştir. Kısa dönemde küresel ekonomideki iyileşmenin hem güçlü talep hem de olumlu finansal şartlar nedeniyle daha da ilerleyeceği beklenmektedir. Diğer taraftan, politik belirsizlikler, jeopolitik gerginlikler, yanlış politika adımlarının piyasadaki güveni azaltabileceği, bu durumun daha sıkı finansal şartlara ve daha düşük varlık değerlerine yol açabileceği değerlendirilmektedir.

Büyümenin önündeki orta vadeli riskler birçok nedenle aşağı doğru bir eğilime işaret etmektedir. Küresel finansal şartların sıkılaşması, gelişmekte olan piyasalardaki finansal karışıklık, gelişmiş ekonomilerdeki düşük enflasyon, finansal düzenlemelerdeki gelişmelerin ve küresel finansal krizden bu yana devam eden gözetimin büyük ölçüde krizden önceki haline dönmesi ve ulusal politikaların içe dönerek korumacı yaklaşım sergilemesi nedeniyle küresel ticaretteki azalma nedeniyle küresel büyüme hedeflerinin sapması olasıdır. Son birkaç yıldaki hayal kırıklığına uğratan büyüme oranlarının ardından, küresel ekonomik faaliyetlerde döngüsel hareketlenme, potansiyel üretim miktarını artıracak ve risklere karşı direnç oluşturulmasını sağlayacak kilit önemdeki reformların hayata geçirilmesi için fırsatlar sunmaktadır.

Küresel ekonomik iklimin sürdürülebilir nitelikte iyileştirilmesinin önündeki engellerin varlığı büyük ölçüde yönetsel kararlara bağlı durumdadır. Ticaretin ve piyasaların kendi işleyişlerine müdahale düzeyindeki bu kararlar, gelecek için endişeleri artırmaktadır. Ekonomik iyileşmenin tamamlanması ve finansal sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik stratejiler benimsenmesi birçok

ülke ekonomisi için önemini koruyan hedeflerdir. Benimsenecek stratejilerin; potansiyel çıktının artırılması, iyileşmenin korunması ve olumsuz koşullara karşı direnç oluşturulması, uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi hususlarını içermesi yerinde olacaktır. Gelişmiş ekonomilerdeki görünüm, özellikle Euro bölgesi için iyileşmiş olmasına rağmen, birçok ülkede enflasyon düşüklüğü durgunluğun henüz bertaraf edilemediğini, kişi başına düşen GSYH'deki büyüme beklentilerinin daha ılımlı kaldığını göstermektedir. Petrol ihracatçılarına yönelik öngörüler özellikle düşük petrol gelirlerinden olumsuz etkilenmektedir. Kısa vadede olumlu piyasa koşulları nedeniyle büyümenin devam etmesi beklenmektedir. Diğer taraftan, temel analizde kaçınılacağına dair varsayımında bulunan politika belirsizliklerinin, yanlış adımların veya şokların ortaya çıkması piyasa güvenine ve varlık değerlerine zarar verebilecek, böylece finansal durumun sıkışmasına neden olabilecektir.

Şekil-1.1. Dünya GSYH Büyümesi ve Ticaret Hacmi Eğilimi.

Şekil 1.1. de 2011 yılından sonra genellikle 1'in altında seyreden ticaret hacmi GSYH büyümeleri arasındaki oran 2017 yılında 7 yıl sonra tekrar 1.5 düzeyine çıkmıştır. Yani ticaret, ekonomik büyümeyi yukarıya taşıyan bir dinamik olmaya devam etmiştir. Küresel ticaretin, ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin yanı sıra her ikisi arasındaki ilişkinin derecesi (korelasyon katsayısı) de önem taşımaktadır. Şekil 1.1'de en dikkat çekici dönem, 1983-2000 dönemidir.

17 yıllık zamanı kapsayan bu dönemde küresel ticaret hiçbir zaman GSYH büyümesinin altında kalmamıştır. Ancak 2001 yılından sonra 5 kez ticaretteki büyüme , ekonomik büyümenin altında kalmıştır. Diğer taraftan 37 yıllık zaman serisinde ticaret ve GSYH büyümelerinin oranındaki rekor 3.4 ile 2010 yılında kırılmıştır. O yıl ise küresel GSYH büyüme hızındaki en yüksek ikinci değer elde edilmiştir. 2017 yılındaki ticaret, ekonomik büyüme oranı 1.5 ile 2011 yılından sonraki en yüksek değerine ulaşmıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki büyüme farkının 2017 yılında 2 kat olması, büyüme oranlarının gittikçe birbirine yaklaşan bir eğilim göstermeye başlaması, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurumun korunacağı ve hatta gittikçe açılacağı bir döneme doğru gitmekte olduğumuzun göstergesi olmuştur.

Tablo 1.1 de, dünya ekonomik büyümesi ile ilgili son 3 yıllık karşılaştırmalı göstergeler verilmektedir.

Tablo- 1.1. Dünya Ekonomisi Büyümesi.

Ölke Grupları/Ölkeler	[%]		
	2015	2016	2017
Dünya	3,5	3,2	3,8
Gelişmiş Ölkeler	2,3	1,7	2,3
ABD	2,9	1,5	2,3
Euro Bölgesi	2,1	1,8	2,3
Almanya	1,5	1,9	2,5
Fransa	1,1	1,2	1,8
İtalya ⁽¹⁾	1,0	0,9	1,5
İspanya	3,4	3,3	3,1
Yunanistan	-0,3	-0,2	1,4
Japonya	1,4	1,0	1,7
Kanada ⁽¹⁾	1,0	1,4	3,0
İngiltere	2,3	1,9	1,8
G7 Ölkeleri	2,1	1,4	2,1
Gelişmekte Olan Ölkeler	4,3	4,4	4,8
Rusya	-2,5	-0,2	1,5
Türkiye	6,1	3,2	7,4
Gelişmekte Olan Asya Ekonomileri	6,8	6,5	6,5
Çin	6,9	6,7	6,9
Hindistan	8,2	7,1	6,7
ASEAN-5 ⁽²⁾	4,9	5,0	5,3
Latin Amerika ve Karayipler	0,3	-0,6	1,3
Brezilya	-3,6	-3,5	1,0
Meksika ⁽¹⁾	3,3	2,9	2,0
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	2,4	4,9	2,2

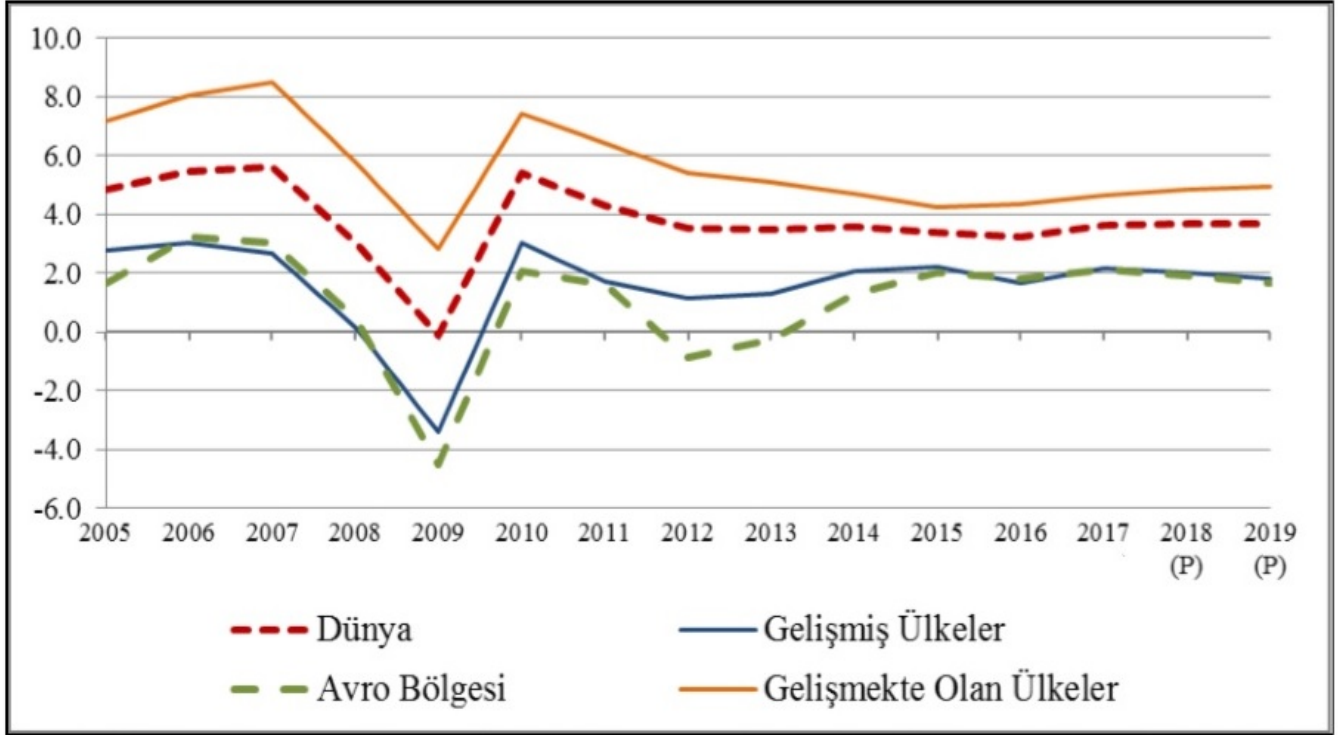
Kaynak: IMF, World Economic Outlook, April 2018.

(1): 2017 yılı verileri tahmindir.

(2): Endonezya, Malezya, Filipinler, Tayland ve Vietnam.

Şekil 1.2. deki eğilimde göstermektedir ki, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerindeki mukayeseli durum, gelişmekte olan ülkeler için lehte bulunmamaktadır. Özellikle 2009 yılından itibaren kaybedilen büyüme hızı, gelişmekte olan ülkelerde daha yüksek gerçekleşmiştir.

Şekil-1.2. Dünya Ekonomisindeki Büyüme Eğilimi (%)

KAYNAK: IMF ve WEO

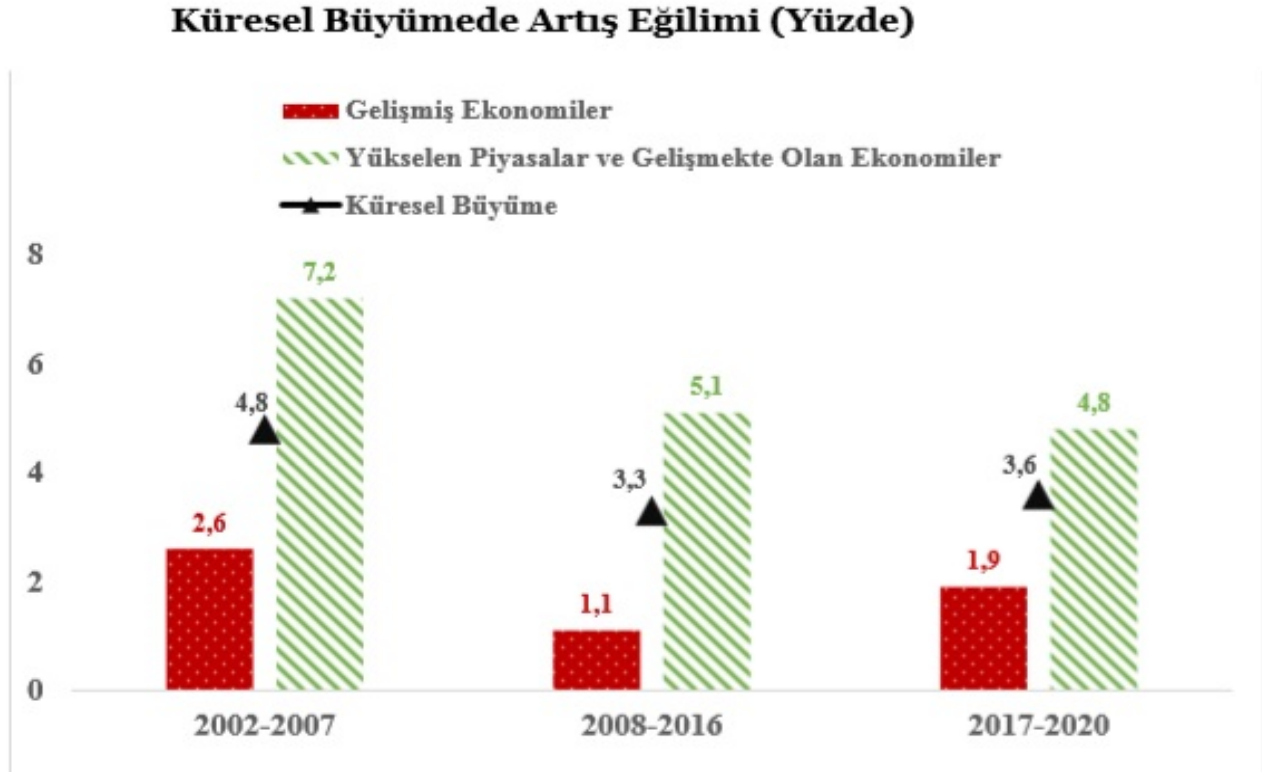
2012 yılından itibaren ise başta Avro bölgesi olmak üzere gelişmiş ekonomilerde nispi olarak büyüme ivmesi artmıştır. 2016 yılına kadar bu ivmelenme devam ederken özellikle bu yıldan sonra söz konusu ivmelenme nispi olarak zayıflamıştır.

Gelişmekte olan ekonomiler ise 2010 yılında başlayan büyüme hızı düşüşü yeniden yönünü yukarı çevirmeyi başlamıştır. 2018 ve 2019 yıllarında gelişmekte olan ekonomilerdeki büyüme hızı beklentileri ise nispi olarak gelişmiş olan ekonomilere ve dünya ortalamasına göre daha yüksek düzeydedir.

2017 yılında gelişmiş ekonomiler ve Avro bölgesi büyümesi %2 civarında birbirine yaklaşmıştır. Gelişmekte olan ekonomilerde ise ortalama büyüme %4'ün üzerinde seyretmiştir.

Gelişmiş, gelişmekte olan ve dünya ortalama büyüme hızlarını dönemler halinde değerlendirmek gerekirse Şekil 1.3 görünümü ortaya çıkmaktadır. Burada 2002-2007 dönemindeki gelişmekte olan ekonomilerde yaşanan göz kamaştırıcı büyüme performansı takip eden dönemlerde bir daha yaşanmamıştır.

Şekil-1.3. Küresel Büyümede Gruplanmış Eğilimler.

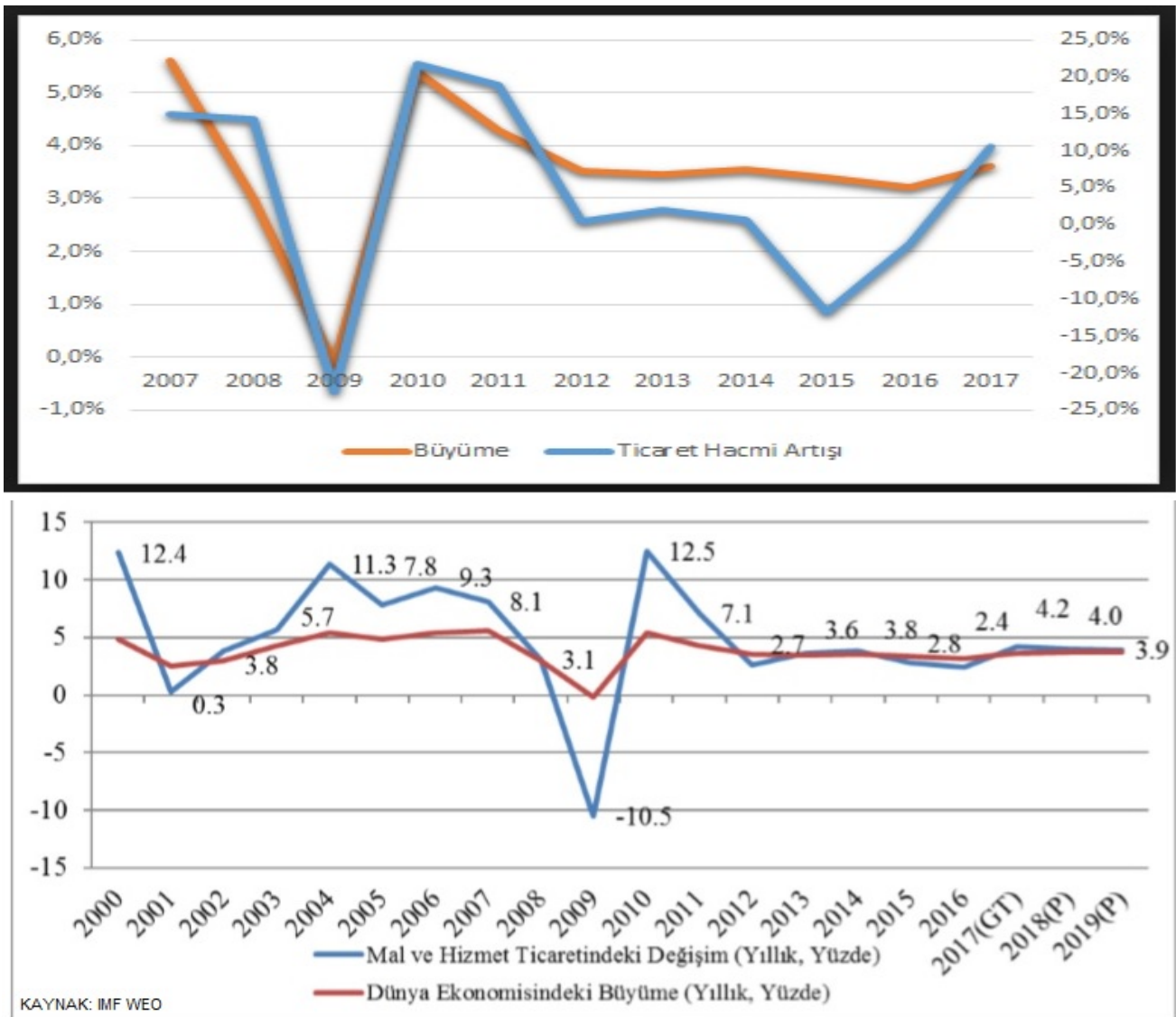

2002-2007 döneminde gelişmekte olan ekonomilerdeki yıllık ortalama %7.2'lik büyüme, 2008-2016 döneminde %5.1'e ve 2017-2020 döneminde ise %4.8'lik bir beklentiye sahip bulunmaktadır. Buna karşılık gelişmiş ekonomiler ise 2002-2007 dönemindeki yıllık ortalama %2.6'lık büyüme, 2008-2016 döneminde %1.1'e ve 2017-2020 döneminde de %1.9'a sahip bulunmaktadır. Bu görünüme göre gelişmekte olan ekonomiler, dönemlere göre büyümede sürekli performans düşüşü eğilimine sahipken gelişmiş ekonomiler; 2008-2016 döneminde yaşadıkları %50'den fazla düşüşe karşılık, 2016-2020 döneminde %75 civarında bir artışla %1.9'luk büyüme performansına ulaşacak diye beklenmektedir.

2002-2020 dönemi toplamı için dünya geneline baktığımızda görülmektedir ki, 2008-2016 döneminde dünya toplamı için büyüme hızı bakımından nispi olarak düşük geçmiştir. 2017 yılından itibaren ise 2020 yılına kadar yıllık ortalama %3.6'lık bir büyüme beklenmektedir.

Dünya ekonomilerindeki bu gruplandırılmış ortalama büyümeleri doğrudan etkileyen önemli bir gösterge, dünya ticareti ile ilgilidir. Özellikle ticaret hacmindeki ve değerindeki nispi ilişkilerin büyüklükleri reel ekonomilerin büyümelerine rehberlik eder niteliktedir. Zira hacim, miktar cinsinden büyüklükleri gösterirken değer ise ticaretin parasal değerindeki büyüklükleri göstermektedir. Dünya büyümesi ve ticaret hacmi eğilimleri birlikte değerlendirildiğinde Şekil 1.4'teki görünüm ortaya çıkmaktadır.

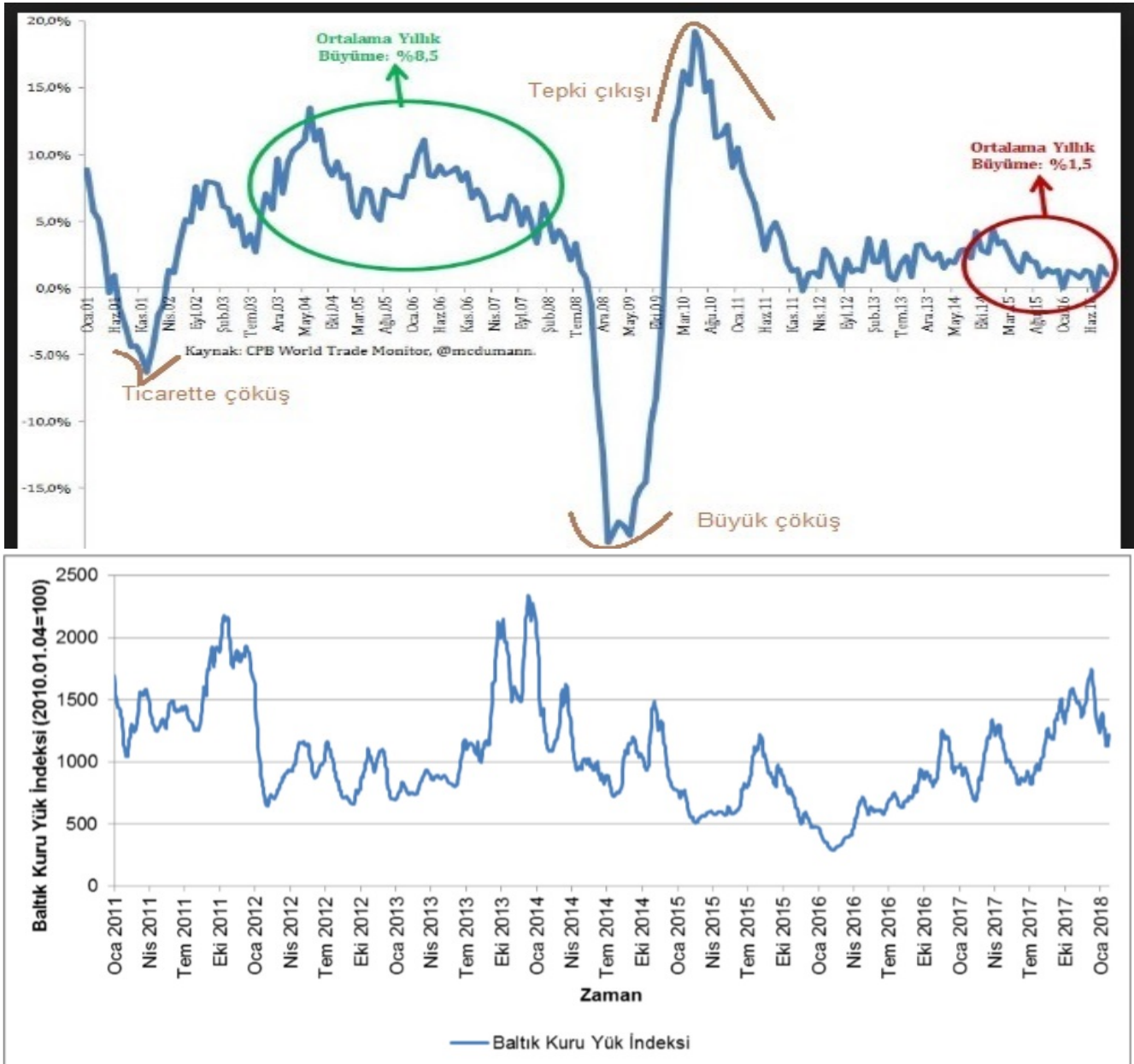
Şekil-1.4. Dünya ekonomik Büyüme ve Ticaret Hacmi Eğilimleri

Gerek 2007-2017 dönemi eğilimler, gerek 2000-2019 dönemi eğilimleri birlikte değerlendirildiğinde ticaret hacmindeki artışların düşmeye başladığı 2010 yılından itibaren ekonomik büyümenin de eşanlı olarak ivme kaybettiğini görmek mümkündür. Ticaret hacminde özellikle 2012 yılından itibaren yaşanmaya başlayan ve sürekli bir eğilim haline gelen düşüş,

küresel ekonomik büyümenin üzerindeki en önemli tehdit olarak durmaktadır. Sürekli hale gelen bu düşüşten gelişmek olan ekonomiler çok daha fazla olumsuz etkilenmektedir. Şekil 1.5'teki 20 yıllık dönemde yaşanan ticaret hacmi eğilimindeki dalga boyları incelenirse açıkça görülmektedir ki, 2012 yılından sonra yaşanan ticaret hacmi büyüme düşüşü, eşi benzeri görülmemiş bir eğilimde sürmektedir. Örneğin 2001 ve 2009 yıllarındaki ticaret hacmi çöküşlerinin ardından telafi edici sıçramalar yaşanmıştır. Halbuki bu kez yaşanan bir çöküşten ziyade bir sönme eğilimi göstermektedir.

Şekil-1.5. Küresel Ticaret Hacmi Büyümesi Eğilimindeki Dalgalar.

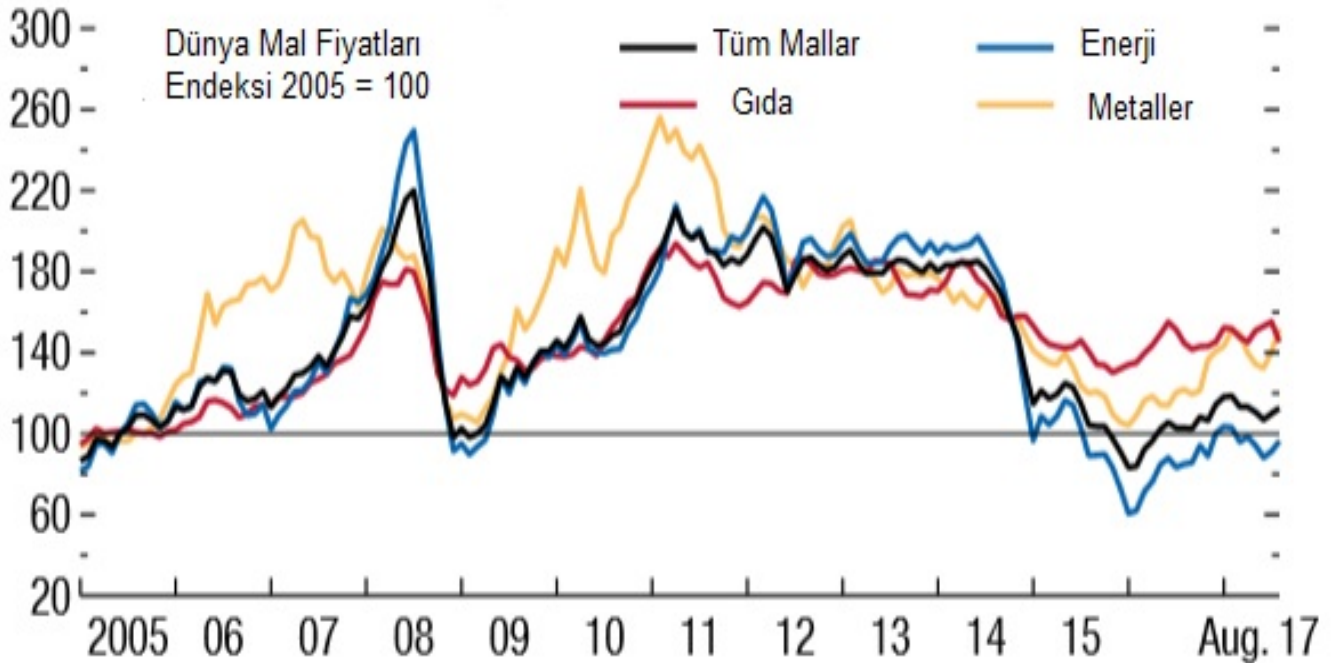

Kaynak: www.quandl.com

Küresel ticaretin temel göstergelerinden biri olan Baltık Kuru Yük Endeksi, ticaretin hayati bölümlerinden birini oluşturan taşımacılık büyümesi eğilimini göstermektedir. Ticaret hacmindeki büyüme düşüklüğünü destekleyen bir eğilim burada da görülmektedir.

Genel ticaret hacmindeki eğilimin temel malların fiyatları ile ilişkisini görmek bakımından aşağıdaki çizimler önem taşımaktadır. Farklı tarihli ve endeks bazlı mal fiyatlarındaki değişim eğilimleri, ticaret hacmindeki eğilimi destekler niteliktedir. Örneğin Şekil 1.6'da 2005=100 baz yıllık temel mal fiyatlarındaki değişimler verilmektedir.

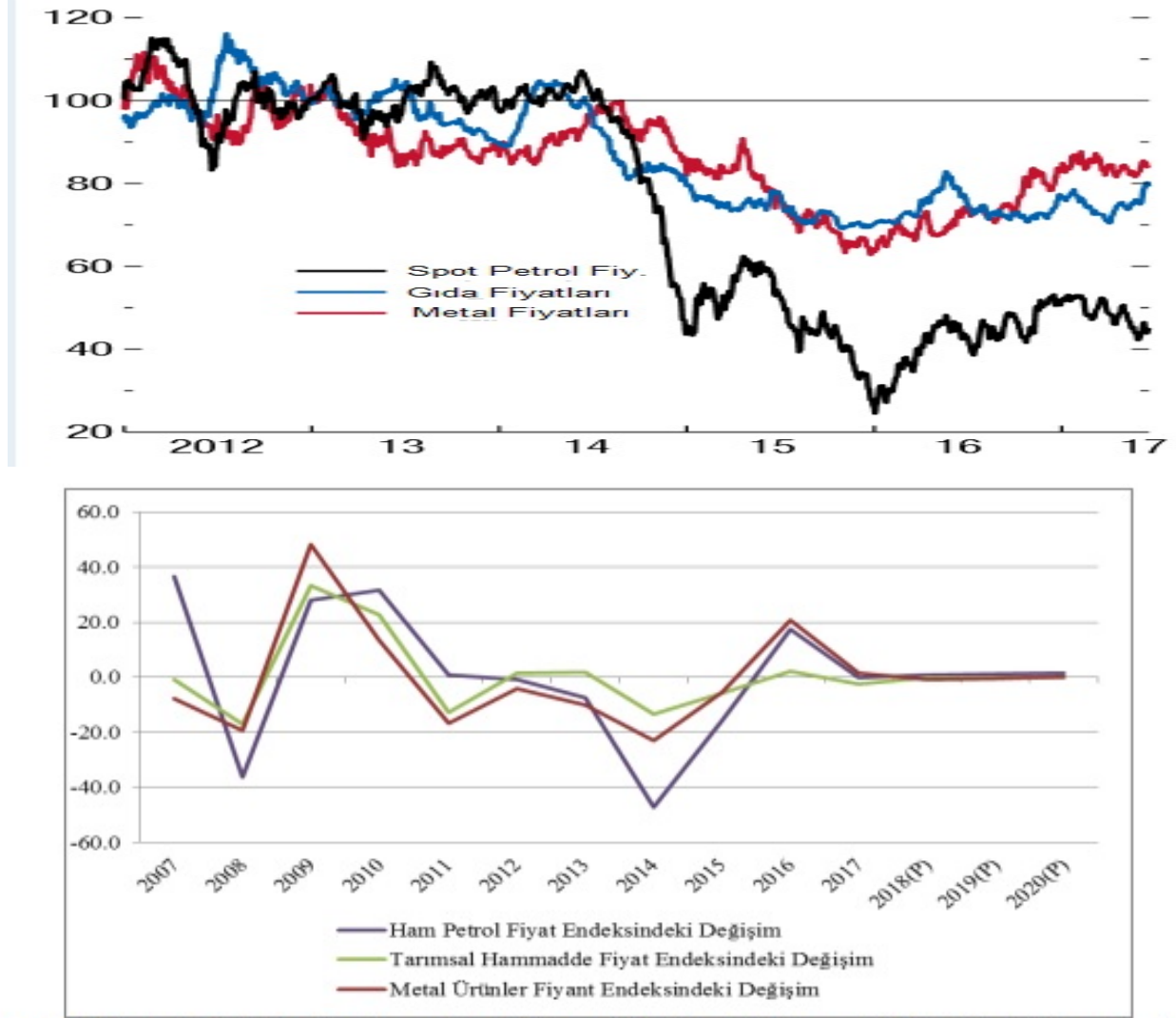
Şekil-1.6. Dünya Temel Mal Fiyatları Endeks Eğilimleri (2005=100).

Tüm mallar fiyat endeksi, 2017 yılı itibariyle yaklaşık olarak 2005 düzeyindedir. Yani dünyada ticarete konu malların tümündeki fiyat endeksi, 13 yıl sonunda başlangıç düzeyine gerilemiştir. Bu dönemde gıda ve metal fiyatları yaklaşık %40 artarken enerji fiyatları, 2005 yılının gerisine düşmüş durumdadır.

Bu dönem kapsamındaki 2009-2014 bölümünde ise başta metal fiyatları olmak üzere genel bir fiyat yükselişi yaşanmıştır. Özellikle metallerdeki 2011 yılı fiyat artışı, 2005 baz yılına göre %150 düzeyine kadar çıkmıştır. 2008 yılında ise enerji fiyatları, benzer bir sıçrayışla yükselmiş ve tüm mal fiyatlarını yukarıya doğru çekmiştir. Metallerdeki fiyat artış sıçrayışı, enerjideki bu sıçrayışa göre daha yüksek olmasına rağmen genel mal fiyatlarında aynı yükselişe doğal olarak neden olmamıştır.

Şekil-1.7. Temel Malların Fiyatlarındaki Eğilimler

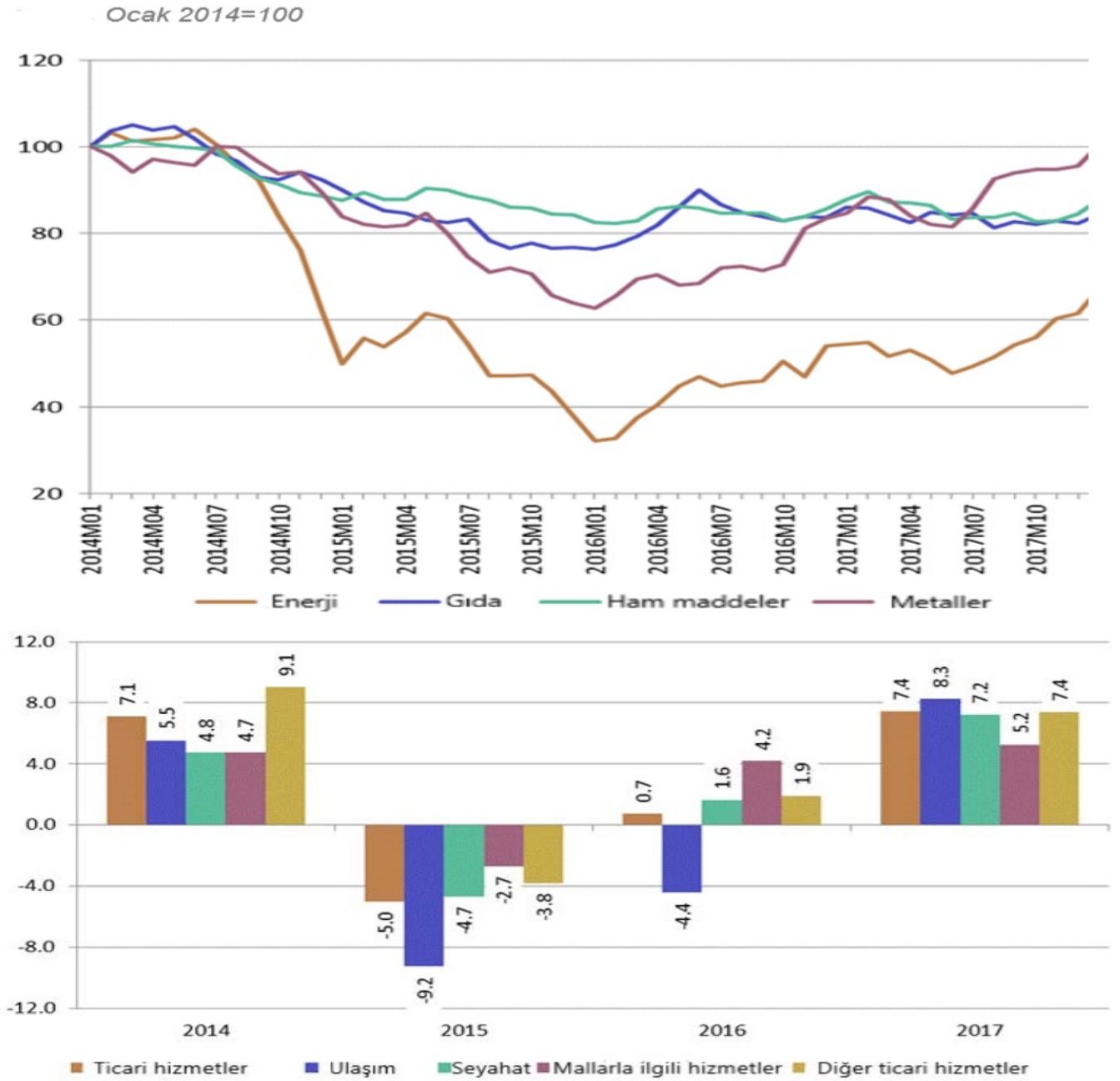

Kaynak: IMF, Ocak 2018'de güncellenen World Economic Outlook Database (WEO) Ekim 2017 veri setinden alınmıştır. (P) IMF Tahminlerini göstermektedir.

Şekil 1.7'deki ilk çizim 2012=100 baz yılı itibariyle temel malların fiyatlarındaki değişimi gösterirken alttaki çizim ise 2007 yılından itibaren temel malların fiyatlarındaki yıllık artışları göstermektedir. Buna göre 2012 baz yılı fiyatları dikkate alındığında hiçbir mal fiyatı artış eğilimine sahip olmamış, 2014 yılından itibaren ise tam aksine ciddi fiyat düşüşleri yaşanmıştır. Örneğin spot petrol fiyatları, 2012 yılına göre yaklaşık %60'lık düşüşe konu olmuştur. Keza gıda ve metal fiyatları ise ortalama %20 düşmüş durumdadır.

Temel malların fiyatlarındaki yıllık değişimlere dikkat edecek olursak endeks eğilimlerine paralel bir eğilimi görmek mümkündür. Üstelik yıllık fiyat değişimleri 2017 yılında yaklaşık sıfır düzeyinde seyretmiştir. Model tahminleri bu seyrin 2020 yılına kadar da devam edeceğini öngörmektedir.

Şekil-1.8. Temel Mal fiyatlarındaki Eğilimler (2014=100)

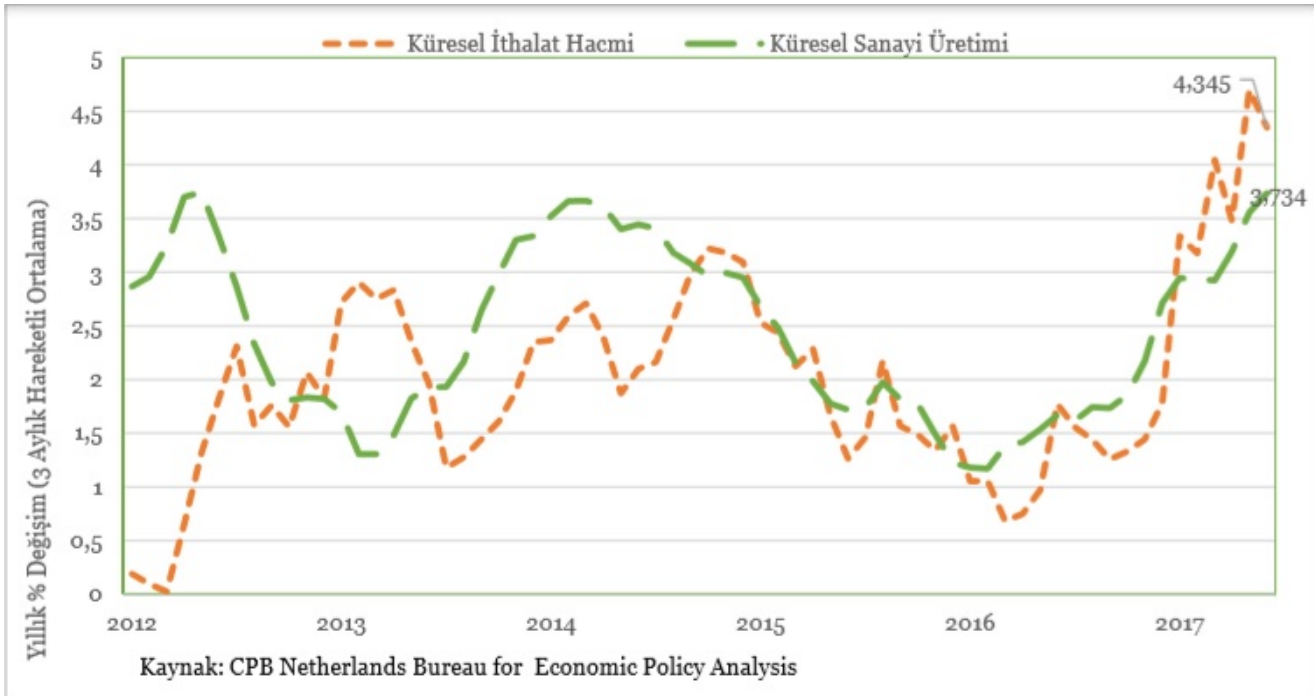
KAYNAK: TEPAV

Şekil 1.8’de ise bu kez 2014 yılı baz alınarak hesaplanan fiyat endekslerinin eğilimi gösterilmektedir. Burada da benzer fiyat düşüşleri eğilimi söz konusudur ancak bu kez düşüş debisi daha zayıf kalmıştır. Alt çizimdeki gösterimde ise bu kez hizmet ticareti fiyatlarının 5 ana grup itibariyle yıllık değişimleri verilmektedir.

Küresel ticaretin genel ve temel mallar itibariyle farklı tarihler ve baz yıllar için fiyat eğilimleri birlikte incelendiğinde görülmektedir ki, ticaretteki dalgalanmalar ekonomik büyümedeki dalgalanmalar üzerinde doğrudan etkilere sahip bulunmaktadır. Özellikle küresel ticaretin arttığı ve ticaret üzerindeki engellerin azaltıldığı dönemlerde küresel ekonomik büyüme de ciddi artış eğilimine girmektedir. Bu artışta gelişmekte olan ekonomiler nispi olarak daha fazla yararlanmaktadır.

Ticaretin genel gidişatını göstermesi bakımından küresel ithalat ve sanayi üretimi eğilimleri önem taşımaktadır. Şekil 1.9’da bu eğilimler yıllar itibarıyla verilmektedir.

Şekil-1.9. Küresel İthalat ve Sanayi Üretimi Eğilimi

2012-2017 dönemindeki küresel ithalat ve sanayi üretimi genellikle benzer bir eğilime sahip olmuşlardır. 3'er aylık (çeyrek dönemler itibariyle) hareketli ortalamaların yıllık % değişimlerini gösteren Şekil 1.9 çiziminde sanayi üretiminin özellikle 2012 ve 2014 yıllarında ithalattan çok daha fazla arttığı gözlenmektedir. Bu yıllar temel mal fiyat endekslerinin ciddi düştüğü yıllardır.

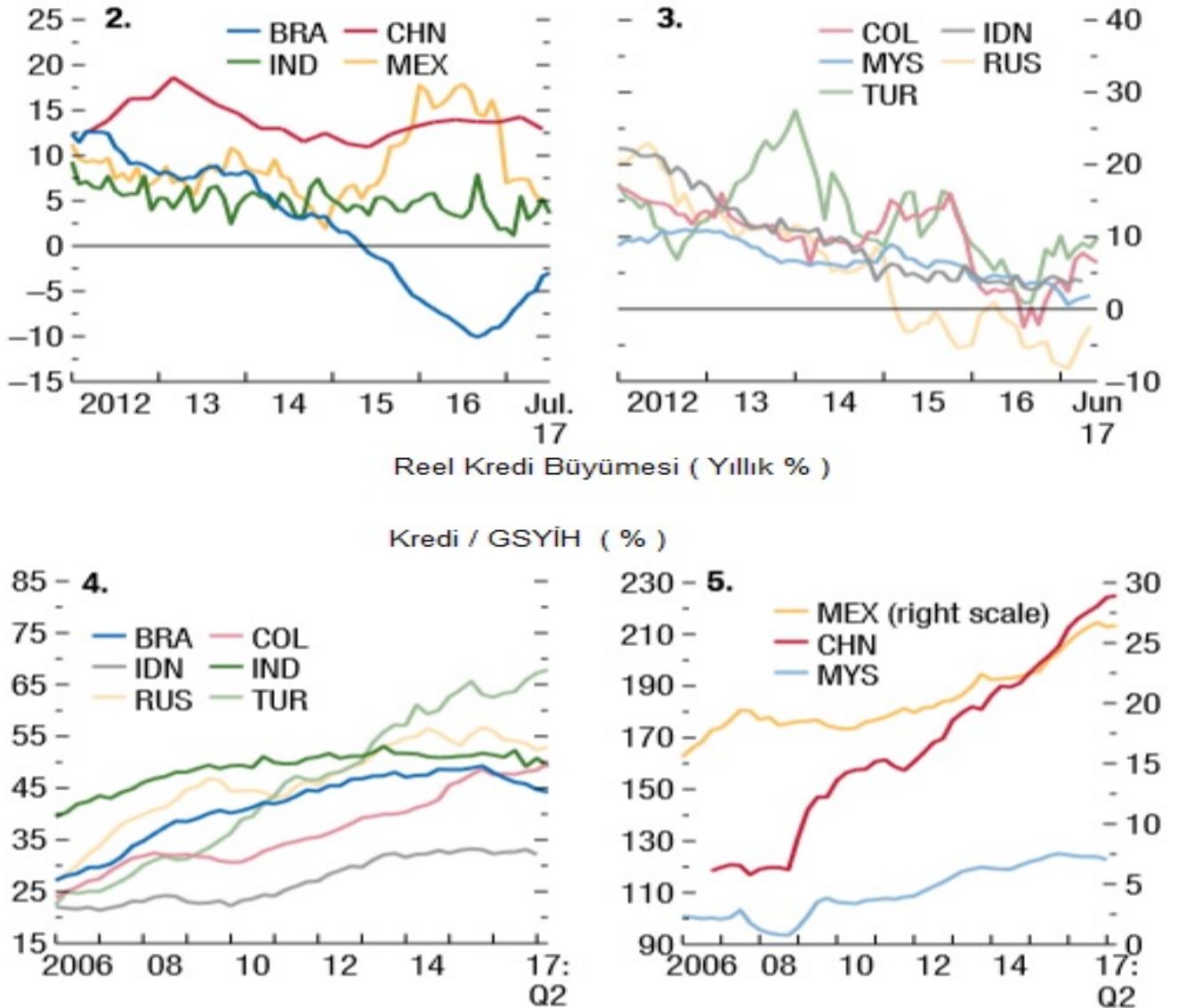
2013 yılındaki ithalat ile sanayi üretimi ters ilişkisi, ithalat artarken sanayi üretimi düşüşü olarak gerçekleşmiştir.

2017 yılı ise genel olarak küresel ithalatın, sanayi üretimindeki artıştan daha yüksek seyrettiği bir yıl olmuştur.

Dünya ekonomileri gerek büyüme ve ticaret eğilimleri gerek mal ve hizmet fiyatları gelişmeleri bakımından geçmişten 2017 yılına kadar sinüzoidal dalgalanmalar yaşamıştır. Bu dalgalanmaların boyutlarının özellikle ticaret hacminde ciddi düzeyde artmış olması, dünyanın bundan sonrası için kendine yeni bir rota çizmedeki kararsızlığına delalet etmektedir. Yani önümüzdeki ufukta acaba daha kararlı bir yaklaşımla sınırlamaları gevşetici bir rota mı yoksa daha sınırlayıcı bir rota mı geçerli olacak? Bu konu hala cevap bulmuş değildir.

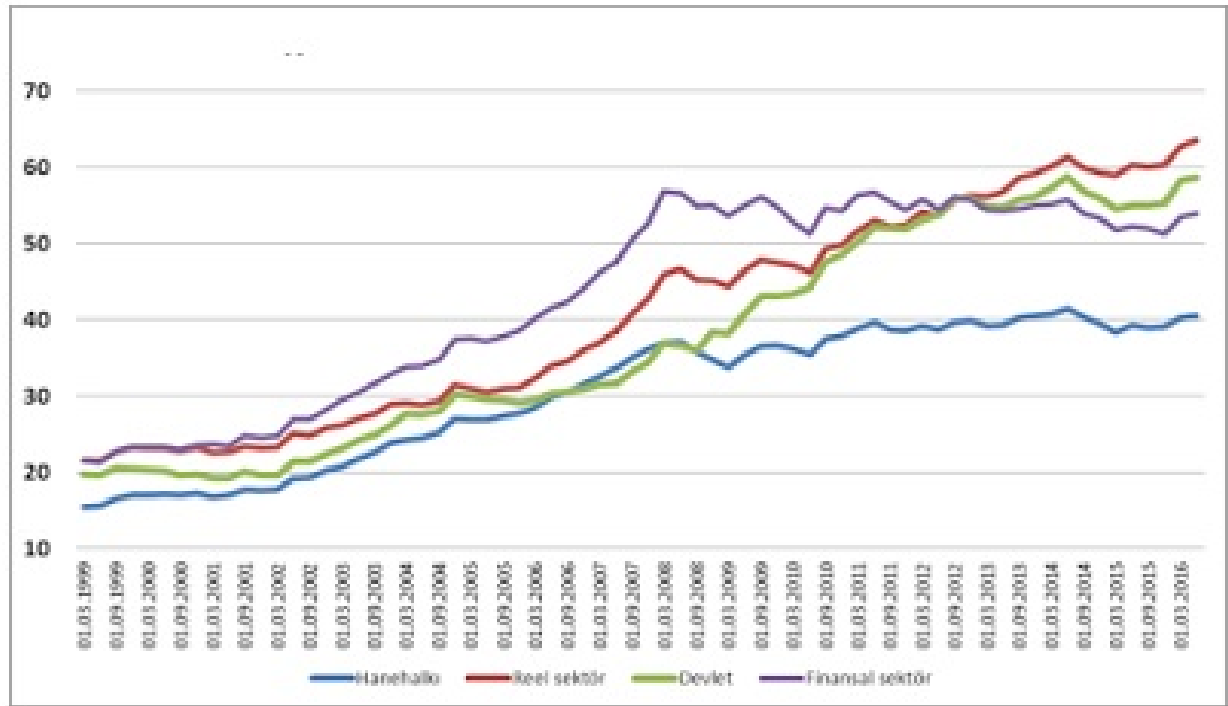
Temel rotanın belirlenmesinde etkili olan finansmana erişim, kredi akışkanlığı ve fiyat istikrarı gibi konular da büyüme, ticaret ve fiyatlar üzerinde doğrudan etkilere sahiptir. Özellikle reel kredi büyümesi ve GSYH'ya oranları konusundaki eğilimler bizler için yol gösterici konumdadır. Şekil 1.10'da bu eğilimler yıllar ve bazı ülkeler kapsamında verilmiştir.

Şekil-1.10. Reel Kredi ve GSYH Oran Eğilimleri.

Türk ekonomisi reel kredi büyümesinde 2012-2017 döneminde Brezilya, Rusya, Hindistan, Endonezya, Çin, Meksika ve Kolombiya gibi ülkelerin genel olarak üzerinde bir büyüme göstermiştir. Özellikle 2013 yılında bu hızlı büyüme açık ara zirve yapmıştır. Milli gelir (GSYH) içindeki kredi oranında da özellikle 2012 yılından sonra ciddi bir yükseliş söz konusu olmuştur.

Şekil-1.11. Küresel Borçlanma Eğilimi (trilyon USD)

Kaynak: IIF EM Debt Monitor, 2017

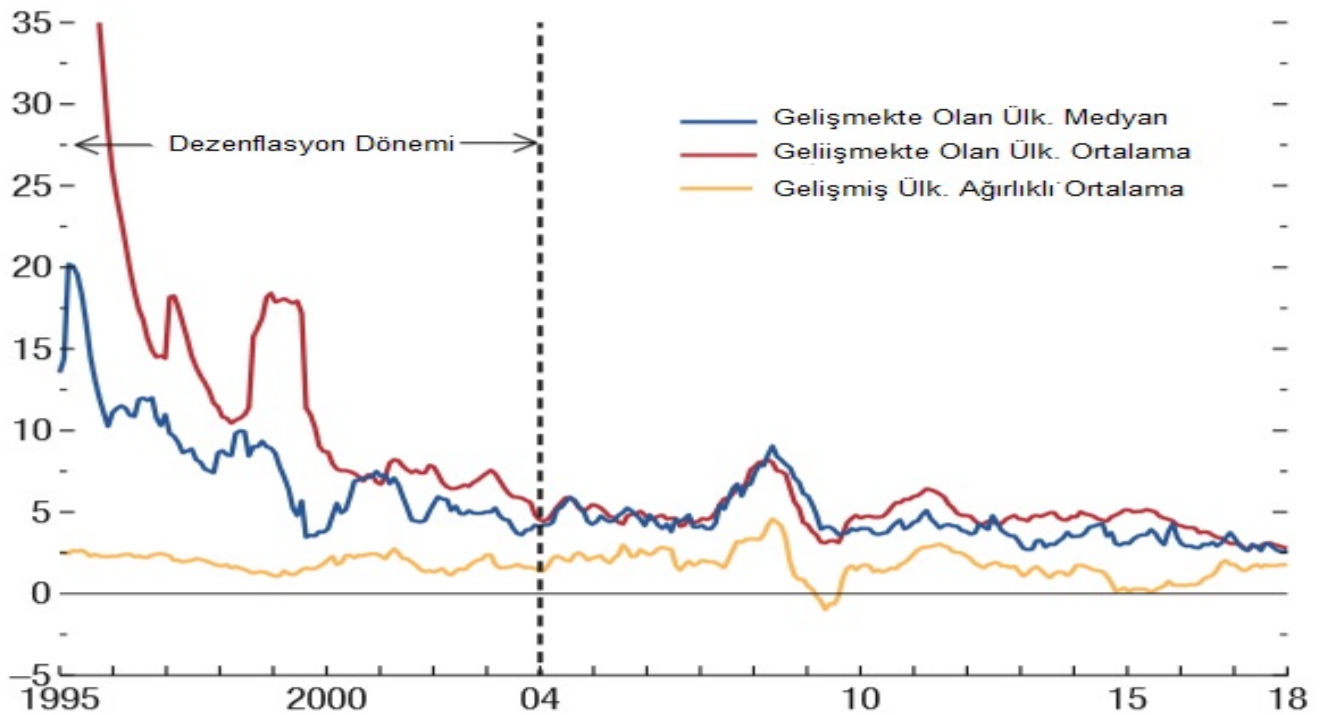
Şekil 1.11'deki mavi çizgi hanehalkının, kırmızı çizgi reel sektörün, yeşil çizgi devletin ve mor çizgi ise finansal sektörün borç yükündeki eğilimi göstermektedir. 1999 yılında 15-20 trilyon USD civarında olan borçlanma yükü, 2017 yılında 50-70 trilyon bandına yükselmiştir.

Küresel borçlanma yükü eğilimi nispi olarak en az artan kesim hanehalkı olmuştur. Buna karşılık reel sektör borçlanma yükü eğilimi ise en fazla artan kesim olmuştur.

2007 yılından sonra borçlanma yükü eğilimi en hızlı düşen kesim ise finansal sektör olmuştur. Öyle ki, devlet ve reel sektör borçlanma yükü eğilimlerinin bile altına düşen bir finansal kesim borçlanma yükü söz konusu olmuştur.

Dünyadaki üretim, ürün, ticaret ve kredi hacimlerinin eğilimleri, gerek birbirleri üzerinde gerek fiyat istikrarı üzerinde doğrudan etkilere sahiptir. Dolayısıyla zaman serisi halinde fiyatlar genel düzeyindeki eğilimlerin de bu değerlendirmeye dahil edilmesinde fayda bulunmaktadır. Şekil 1.12’de 90’lı ve 2000’li yıllara ait gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerdeki enflasyon eğilimleri verilmektedir.

Şekil-1.12. Dünyada Enflasyon Eğilimleri (%).

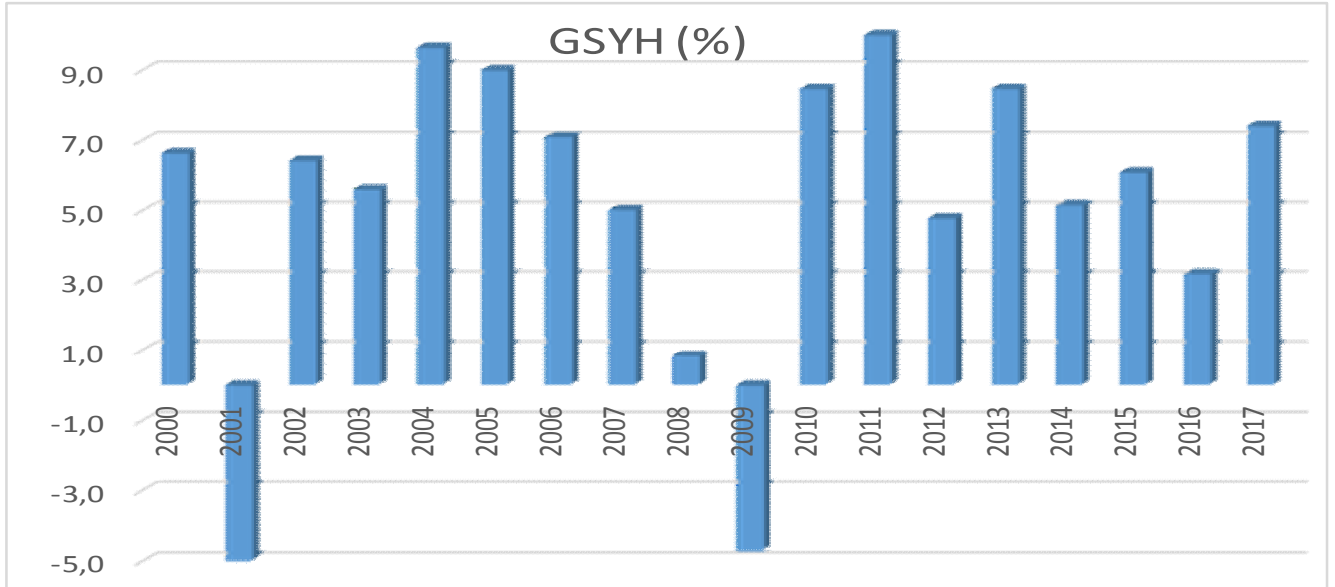
90’lı yıllarda gelişmekte olan ekonomilerdeki ortalama enflasyon %30’un üzerindeyken özellikle 2010 yılından sonraki ortalama enflasyon %5 civarında seyretmiştir. Bu dönemde gelişmiş ekonomilerdeki ortalama enflasyon ise %3 ve altı düzeyinde seyretmiştir. Ancak burada önemli olan konu, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerdeki ortalama enflasyon ilk kez bu kadar birbirine yaklaşmış durumdadır. Yani 2010 yılından itibaren dünya ekonomileri toplam olarak bir dezenflasyonist ortama girmişlerdir. Türk ekonomisi ise bu ortamdan açık ara uzak kalmıştır.

2. Türkiye Ekonomisinde Görünüm ve Eğilimler:

2016 yılındaki düşük gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) performansından sonra 2017 yılı büyümesi %7.4 gibi son 4 yıldaki en iyi performansını göstermiştir. Her ne kadar bu yıl büyüme hesaplama yöntemi ve veri kaynak yapısı değişmiş olsa da her halükarda 2017 yılı ekonomik büyüme düzeyi nispi olarak yüksek olmuştur.

2000-2017 dönemi ekonomik büyüme eğilimi şekil 2.1’de verilmiştir. Bu eğilimin oldukça zikzaklı bir yapıya sahip olduğu, üst üste artan istikrarlı bir yapıda olmadığı ve ortalama %5 civarında bir genellemeye sahip olduğu görülmektedir.

Şekil-2.1. Türk Ekonomisinin Büyüme Eğilimi (%)

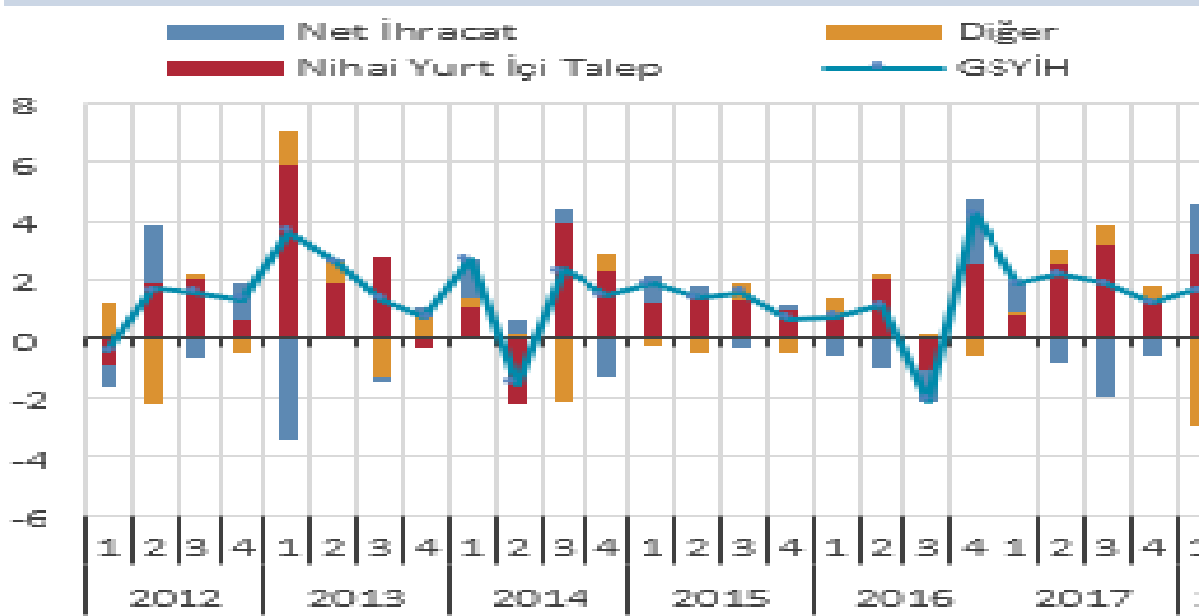

2001 ve 2009 yıllarındaki küçülmelerin hem küresel hem de ulusal düzeydeki bozulmaların sonucu olduğu bilinmektedir. Ancak 2001 yılı sonrası düzelmeye, 2009 yılı sonrası düzelmeye göre daha istikrarlı ve yüksek düzeyli olduğu görülmektedir. Küresel finansal krizin etkilerinin uzun bir süredir yapışkan bir hal alması ve yapısal reformlar konusunda etkisiz ve isteksiz kalınması bu durumun temel kaynaklarını oluşturmaktadır.

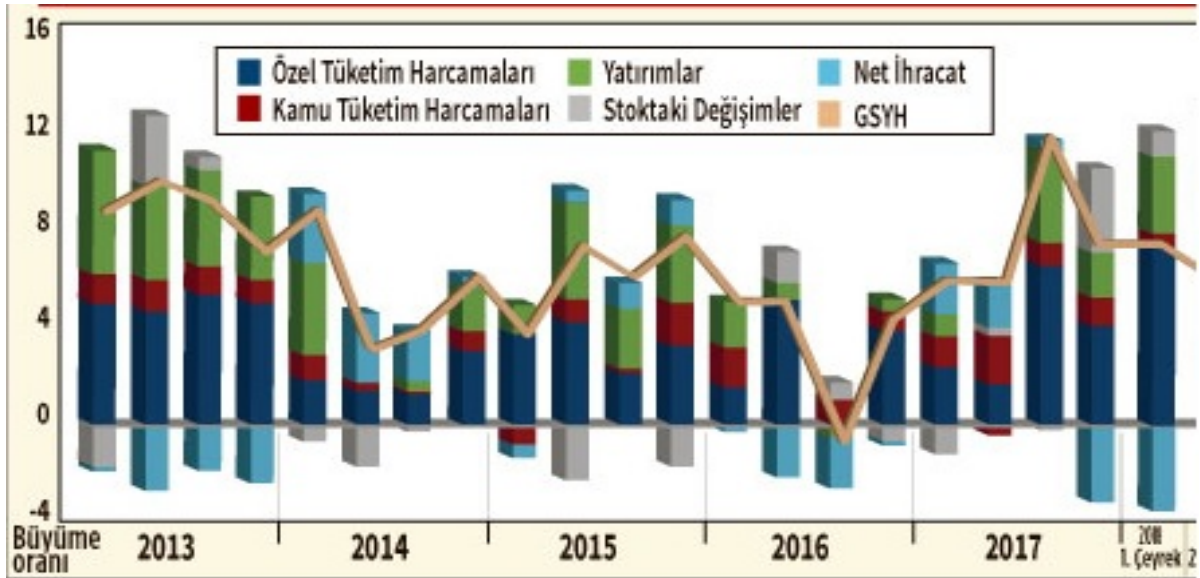
GSYH eğilimi genel olarak bu yapıya sahipken özellikle üretim ve harcama yöntemleriyle büyümenin kaynaklarının incelenmesinde fayda vardır. Böylece büyümeye hangi bileşenlerin ne düzeyde katkı verdiği nispi ölçülerle açıkça görülebilir.

GSYH'ya katkılar konusunda gelirler, harcamalar ve üretim boyutlarıyla farklı gösterimler söz konusudur. Bunları şekil 2,2, 2.3 ve 2.4'te izlemek mümkündür.

Şekil-2.2. Büyüme katkılar.

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Yukarıdaki çizimde net ihracatın, nihai yurtiçi talebin ve diğer bileşenlerin katkısı 2012-2017 dönemindeki çeyrekler bazında görmek mümkündür. Burada dikkat çeken unsurlar net ihracat ve nihai yurtiçi talep düzeyleri olmuştur. Net ihracatın katkısı aşağıda daha detaylı incelenmektedir. Ancak yurtiçi talepteki belirleyici özellik, büyümenin lokomotifi olduğu yönündedir. Öyle ki, 24

çeyrek içerisinde sadece 2 dönem ciddi negatif etkide bulunmuşken diğer dönemlerde büyümenin belirleyici unsuru olmuştur.

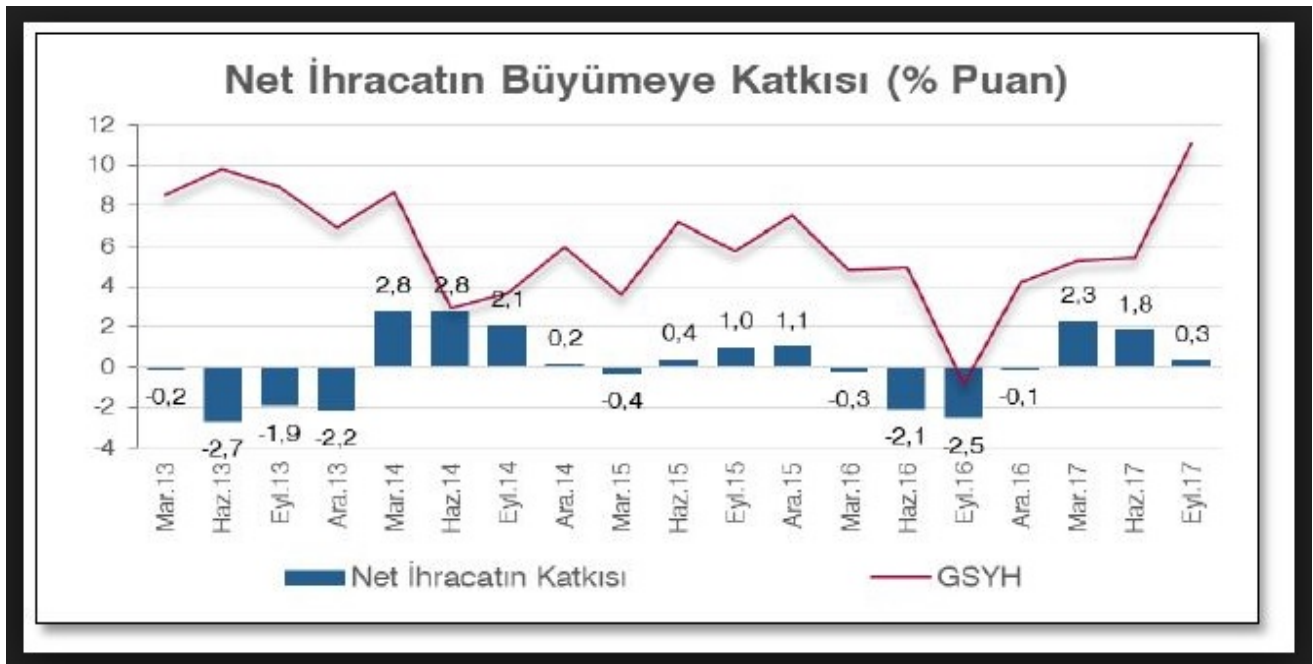
Hemen altındaki çizimde ise nihai yurtiçi talebin temel unsurlarını oluşturan özel ve kamu tüketim harcamaları ile yatırımlar ve stok değişimleri bileşenlerinin büyümeye katkıları verilmektedir. 2013-2017 dönemindeki çeyrekler itibariyle tek sistematik, pozitif ve ciddi katkı özel tüketim harcamaları bileşeninde olmuştur. Yani ekonomiyi sürekli büyüten tek unsur özel tüketim harcamalarıdır.

Yatırımların en büyük katkısı 2013 yılında gerçekleşirken 2015 yılı arkasından gelmektedir. 2014, 2016 ve 2017 yıllarında ise yatırımlar genellikle dalgalı ve düşük düzeyli katkı yapabilmıştır.

Ekonomik büyümeye pozitif katkı yapma konusunda en dalgalı iki unsur net ihracat ve stok değişimleri olmuştur. Stok değişimleri 20 çeyreklik dönemin 7'sinde negatif düzeyde, 8'inde sıfır düzeyinde ve sadece 5 çeyrekte de pozitif düzeyde katkı yapabilmıştır.

Net ihracatın ekonomik büyümeye katkısı ise ayrı bir şekilde aşağıda verilmiştir.

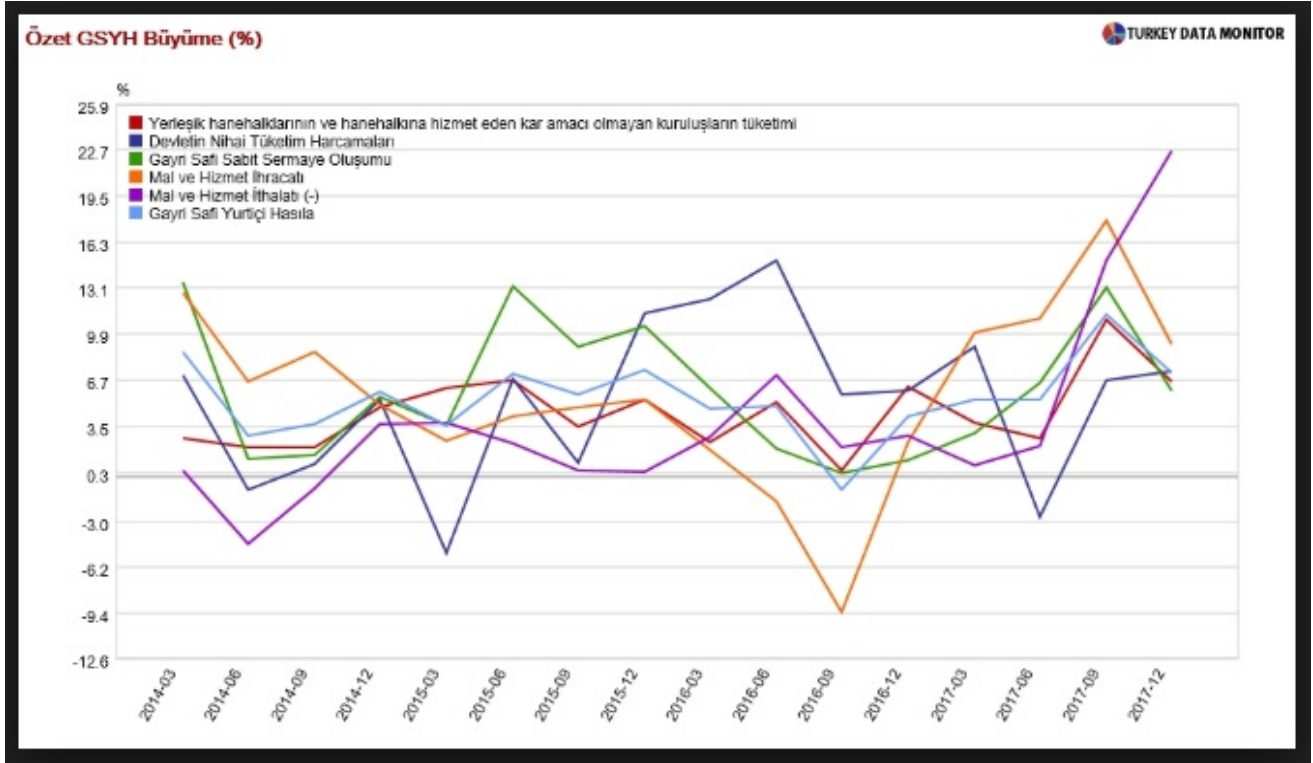
Şekil-2.3. Net İhracatın Büyümeye Katkısı.

Uzun yıllar boyunca net ihracatın ekonomik büyümeye katkısı, diğer tüm bileşenlerin dışında son derece kararsız, dalgalı ve toplam katkı düzeyi düşük bileşen özelliğine sahip olmuştur.

Şekil 2.3'teki 20 çeyrek dönem içinde net ihracatın arka arkaya 3 dönem anlamlı pozitif katkı yaptığı tek dönem, 2014 yılı ilk üç çeyrek olmuştur. 2013 yılı son üç çeyreğinde ise ciddi negatif katkı yapmıştır. Bu dönemlerin dışında sıfıra yakın hatta altında katkı sağlayan bir net ihracat söz konusu olmuştur.

Şekil-2.4. GSYH'ya Katkı Eğilimi (%)

Hanehalkı tüketimi, kamu tüketimi, gayrisafi sabit sermaye oluşumu, ihracat ve ithalat bileşenlerinin yıllık değişimlerine ilişkin eğilimleri Şekil 2.4'te verilmiştir. Burada özellikle Mal ve hizmet ithalatındaki büyüme 2017 yılında rekorlar kırmıştır. İthalatın diğer dönemlerdeki büyüme eğilimi ise diğer bileşenler arasında seyretmiştir.

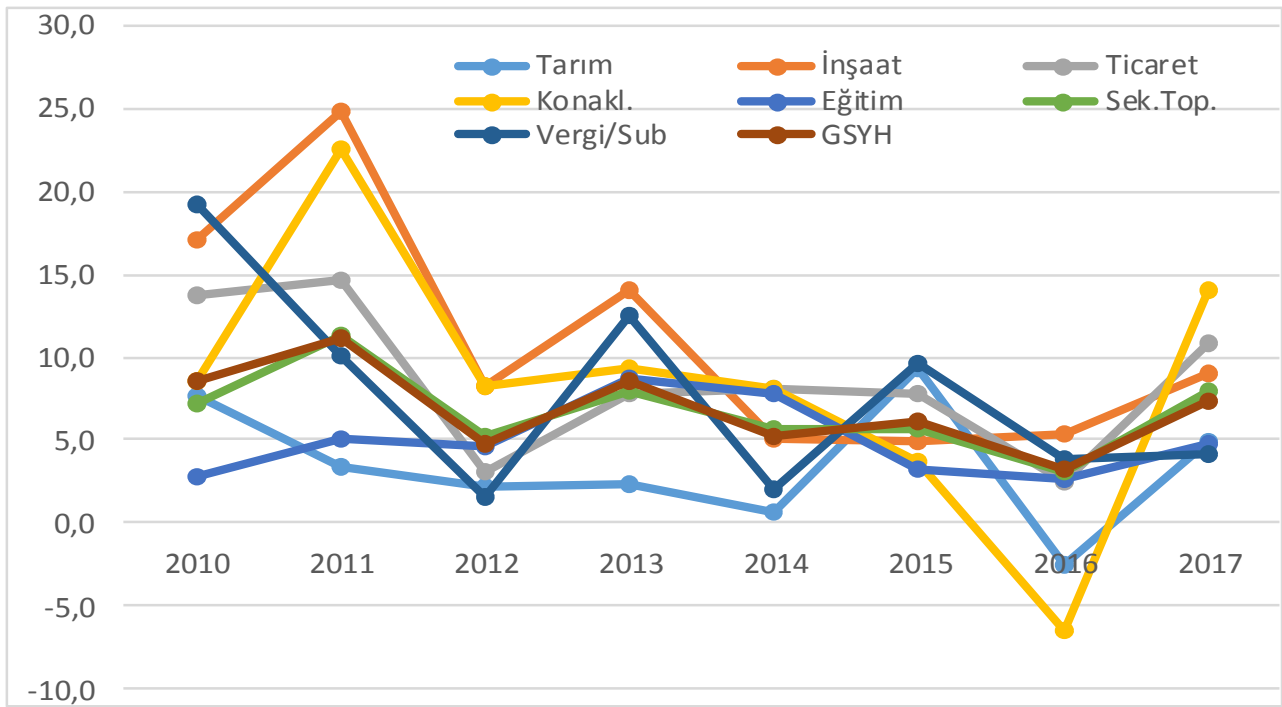
Mal ve hizmet ihracatındaki büyüme eğilimi ise diğer tüm bileşenlerden daha dalgalı seyretmiş, 2016 yılı üçüncü çeyreğinde % -10'a varan daralma gösterirken 2017 yılı üçüncü çeyreğinde de %20'ye yaklaşan büyüme göstermiştir.

Gayrisafi sabit sermaye oluşumunun eğilimi, genel olarak GSYH eğiliminin üzerinde seyretmiştir.

Kamu tüketimi eğilimi, GSYH eğilimi etrafında sinüzoidal bir dalgalanma gösterirken hanehalkı tüketimi de bu eğilime benzer bir dalgalanma göstermiştir.

Küresel ekonomide 2017 yılı ve geçmişten gelen eğilimleri genel olarak yukarıdaki gibi gerçekleşmişken Türkiye ekonomisi bu dönemde, 2015 yılı sonunda patlak veren Rusya krizinin de etkisiyle son yedi yılın en kötü büyüme performansını gösterdiği 2016 yılının baz etkisiyle de olsa 2017 yılını %7.4 gibi ciddi bir yükselişle tamamlanmıştır. Şekil 2.5'te gösterilen bu büyüme, sadece GSYH olarak değil konaklama, ticaret ve inşaat gibi sektörlerin lokomotifliğinde sağlanmıştır. Bu büyüme 2011 yılından sonraki en yüksek büyüme olmuştur.

Şekil-2.5. Türkiye Ekonomisi Seçilmiş Sektörel Büyümler (%)

Şekil 2.5'te; tarım, inşaat, ticaret, konaklama, eğitim gibi seçilmiş 5 adet reel sektör, tüm sektörler toplamı (Sek.Top.), vergi ve sübvansiyonlar (Vergi/Sub) ile nihai gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) rakamları, 2010-2017 dönemi için % büyüme olarak verilmiştir.

8 yılı kapsayan dönemde büyümenin en oynak olduğu kesim, açık ara inşaat olmuştur. Öyle ki, büyümenin dalga boyu % 4.9 ile % 24.7 arasında oynaklık göstermiştir. Keza konaklama ve yeme içme kesimi de benzer bir oynaklığı % -6.5 ile % 22.5 arasında göstermiştir. 8 yıllık dönemde 5 kattan fazla oynaklık gösteren bu sektörlerin en iyi ve en kötü yıllarına bakarsak göreceğiz ki, en iyi olduğu 2011 yılında genel ekonomi de rekor büyüme göstermiştir. En kötü yıllar olan 2012 ve 2016 yıllarında da genel ekonomik büyüme, ortalamanın altında kalan yıllar olma özelliği göstermiştir. Yani bu iki sektör ile genel ekonomik büyüme arasında güçlü bir ilişkinin olduğu

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018 Ver:1.0 31 / 80	
---	--	--	------------------------------------	--

gözükmektedir. Büyüme oynaklığı en yüksek iki sektörle bu kadar yakın ilişki içinde olan genel büyüme performansı gelecek için bünyesinde ciddi bir risk barındırmaktadır.

Eğitim kesimi ise bu 8 yıllık dönemde oynaklığı en az olan yani büyüme varyansı en düşük olan kesim özelliği göstermiştir. En iyi ve en kötü yılları arasında 3 kattan az bir oynaklık söz konusu olmuş ve genel ekonomik büyüme ile de düşük ilişkiye sahip olmuştur. Ayrıca tarım sektöründen sonraki en düşük büyümeleri sağlayan kesim de eğitim olmuştur.

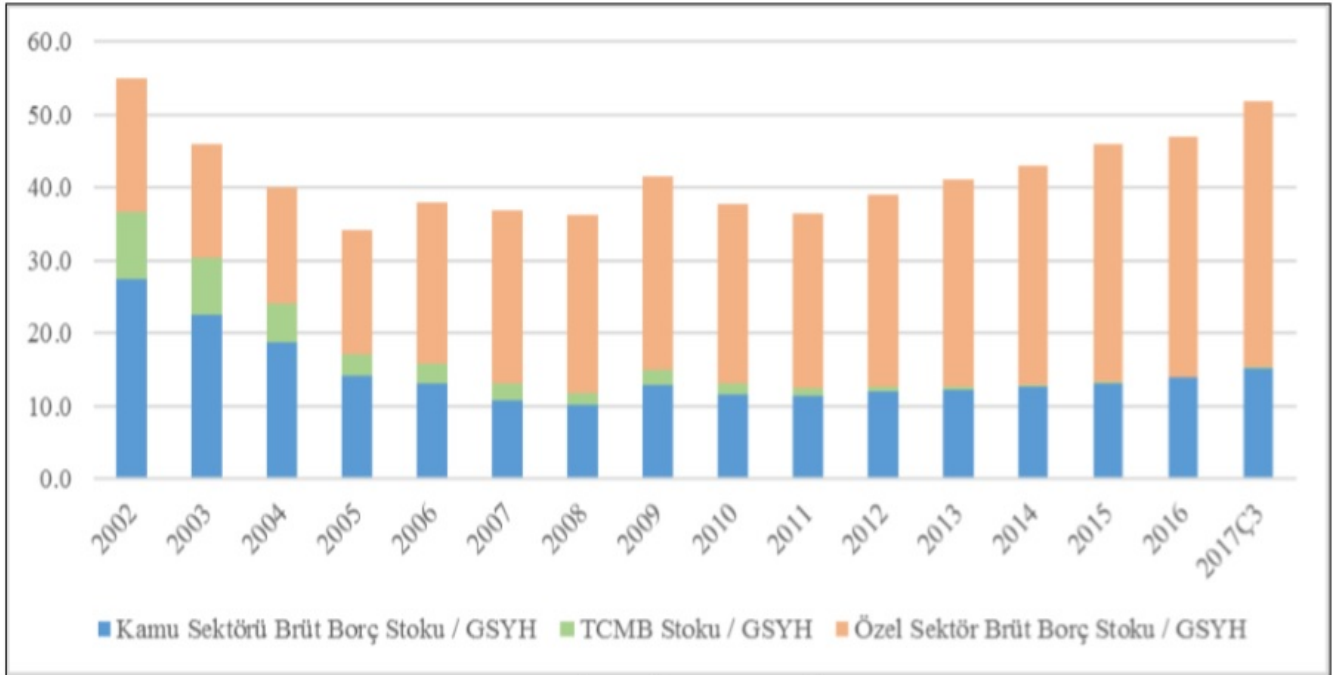
Tarım sektörü bu 8 yıllık dönemde genel ekonomik büyüme ile düşük ilişki içinde bulunmuş ve nispi olarak güdük bir büyüme performansı göstermiştir. Örneğin genel ekonomik büyümenin % 11.1 ile rekor kırdığı 2011 yılında tarım sektörü sadece % 3.4 büyüebilmiştir. Diğer taraftan bu sektörler ve genel ekonomi büyümesi içerisinde en düşük büyüme de % -3 ile tarım sektöründe gerçekleşmiştir. Buna rağmen kendi içindeki büyüme oynaklığı konusunda oransal olarak diğer tüm sektörlerden çok daha yüksek bir dalga boyuna sahip olmuştur. Öyle ki, en düşük büyümesi ile en yüksek büyümesi arasında 6 katlık bir fark söz konusudur. Diğer sektörlerden genel olarak daha düşük bir büyüme gösterirken oynaklıkta bu kadar yüksek bir orana sahip olması tarımın çok ciddi sorunlarının olduğunun bir göstergesidir. Tarımdaki bu oynaklık, iklim ve mevsim dalgalanmalarıyla açıklanabilecek durumu epeyce aşmış durumdadır. Daha detaylı değerlendirmeler Bölüm 3 ve Bölüm 4’te yapılmıştır.

Türkiye ekonomisinin 2010 ve 2017 dönemindeki sektörel büyüme performansı toplu bir değerlendirmeye tabi tutulduğunda dikkat çeken en önemli husus, oynaklığı yüksek bir dönemden geçmiş olduğumuz yönündedir. Öyle ki, yıldan yıla oynaklığın nispi düşük olduğu GSYH da bile %100’ü aşan oynaklık söz konusu olmuştur.

Büyüme ve gelir eğilimleri bu yönde seyrederken her ikisi için de önemli belirleyici olan borçlanma eğilimleri de genel olarak hızlı büyüyen bir yapıda olmuştur. Öncelikle toplu bir gösterge olarak dış borçların GSYH’ye oranındaki değişimi incelendiğinde Şekil 2.6 dikkat çekmektedir.

Türkiye’nin borçlanma eğilimi özellikle 2008 küresel finans krizinden sonra dünyada yaşanan parasal genişlemeci politikaların yarattığı fırsatla ciddi boyutta yükselmiştir. Nispeten düşük maliyetli olan bu borçlanma iştahı hem TL hem de yabancı para cinsinden ciddi boyutta artmıştır. Bu referans tarihinden sonra tüketim eğilimimiz de borçlanma iştahına paralel olarak artmış, dış ticarete ihracatın ithalatı karşılama oranı hızla azalmıştır. Tüm bunlara rağmen borç yükünün GSYH içindeki payı %30-35 aralığında ortalama bir oranı korumuştur.

Şekil-2.6. Borçların GSYH'ya Oranı (%)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

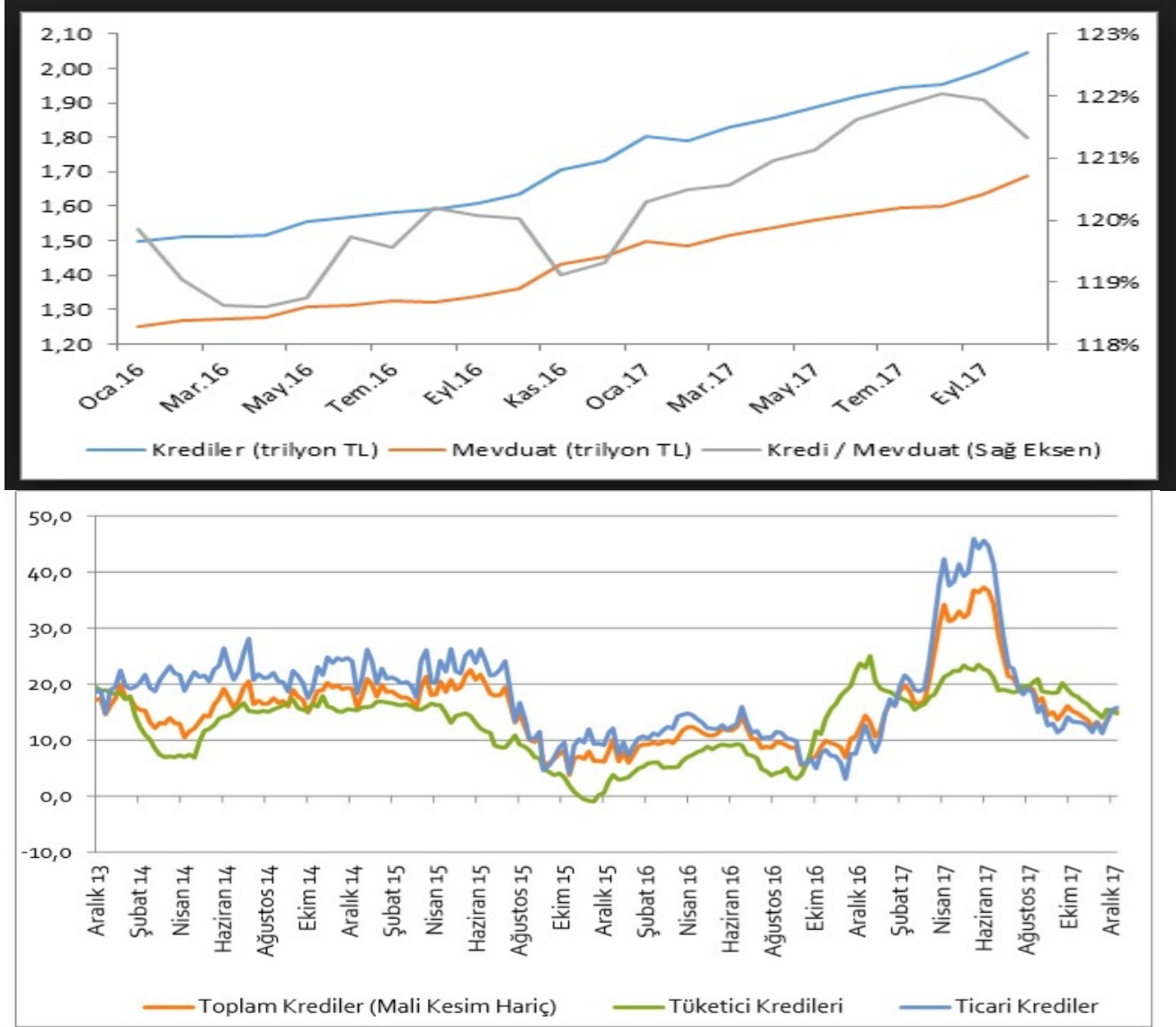
Toplam borç stokunun GSYH'ya oranlarındaki değişim eğilimi, Şekil 2.6'da olduğu gibidir. 2002 yılında toplam borç / GSYH oranı %60'a yakinken 2007 yılına kadar sistematik olarak azalmış, 2010 kadar yükselme eğilimi gösterdikten sonra tekrar azalma eğilimini devam ettirmiştir. 2017 yılı borç / GSYH oranı ise 1990'lı yıllar ortalamasına ulaşmıştır. Ancak bu dönemdeki en önemli fark, iç borç ve dış borç kompozisyonunun tam ters bir dönüşüm geçirmiş olmasıdır. Yani 1990'lı yıllarda dış borç oranı daha yüksekken 2013 – 2017 döneminde bu kez iç borç oranı daha yüksek seyretmeye başlamıştır. Aslında 2001 yılından itibaren iç borç / GSYH oranı, sürekli olarak dış borç / GSYH oranından ciddi düzeyde yüksek seyretmiştir.

Burada önemli bir değişim de borç kompozisyonunda olmuştur. 2002 yılında kamu borcu %30'a yakinken 2017 yılında %15'in altına düşmüştür. Özel sektör borcunun GSYH'ya oranı ise 2002 yılında %20'nin altındayken 2017 yılında bu oran %35'in üzerine çıkmıştır. Bu arada kredilerin GSYH'ya oranı 2002 yılına tekrar ulaşmıştır.

Borçlanmanın yanı sıra ülkemiz kredi hacmindeki ve mevduat miktarındaki ilişkiler de önemli bir yere sahiptir. Özellikle ülkedeki kredi/mevduat oranı, yerli tasarruflarımızın kullandığımız kredileri karşılama düzeyini görmemiz bakımından önemi bulunmaktadır. Çünkü kullandığımız kredilerin ne kadarının dış tasarruflarla karşılandığının da bir göstergesidir bu gösterge aynı zamanda.

Şekil 2.7’de işte bu kredi mevduat ilişkisinin eğilimi ve kredilerin ticari-tüketici eğilimleri verilmektedir. 2016 ve 2017 yıllarında kredi mevduat oranı %120’den %123 yükselmiştir. Mevduat 1.2 trilyon TL’den 1.21 TL’ye çıkarken krediler 1.5 trilyon TL’den 2 trilyon TL’yi aşmıştır.

Şekil-2.7. Kredi Mevduat Oranı ve Kredilerin Dağılımı.

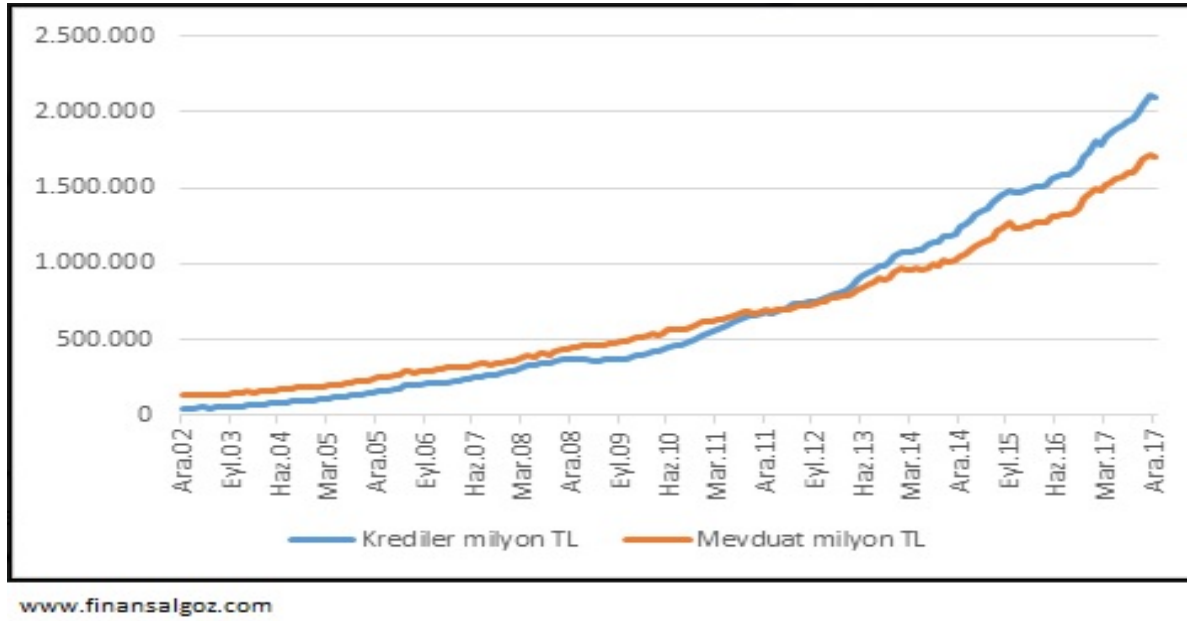

Kaynak: Turkish Data Monitor.

2013-2017 yıllarındaki ticari ve tüketici kredilerin değişimi ilginç dalgalanmalar göstermiştir. İki yıl önce ticari kredilerdeki artış ile tüketici kredilerindeki artış arasında ticari krediler lehine ciddi fark varken ikisi arasında değişim 2017 yılı başında %10 civarında eşitlenmiş ve yıl boyunca benzer bir eğilim göstermiştir. 2016 yılı sonunda %5'lere kadar düşen kredi büyümesi, 2017 yılı başından itibaren ciddi bir artış göstermiştir.

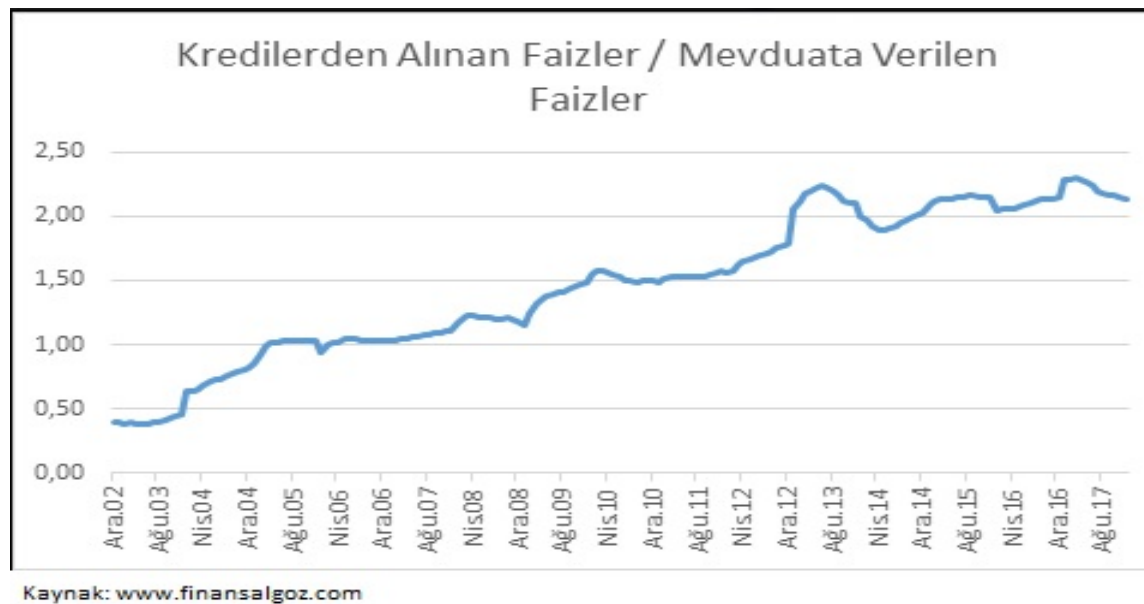
Kerdi mevduat ilişkisinin oransal aritmetiğine ilave olarak nominal miktarları da 2011 yılından itibaren değişime uğramıştır. O tarihe kadar mevduat kredilerin üzerinde seyrederken daha sonra krediler mevduatın üzerine çıkmıştır. Şekil 2.8’de verilen bu eğilim değişimindeki varyans gittikçe açılmaktadır

Şekil-2.8. Kredi Mevduat Miktarları (milyon TL)

Kredi mevduat ilişkisindeki bu değişimin önemli kaynaklarından biri de her ikisine uygulanan faiz oranlarının oranında yatmaktadır.

Şekil-2.9. Kredi Faizi Mevduat Faizi Oranı Eğilimi

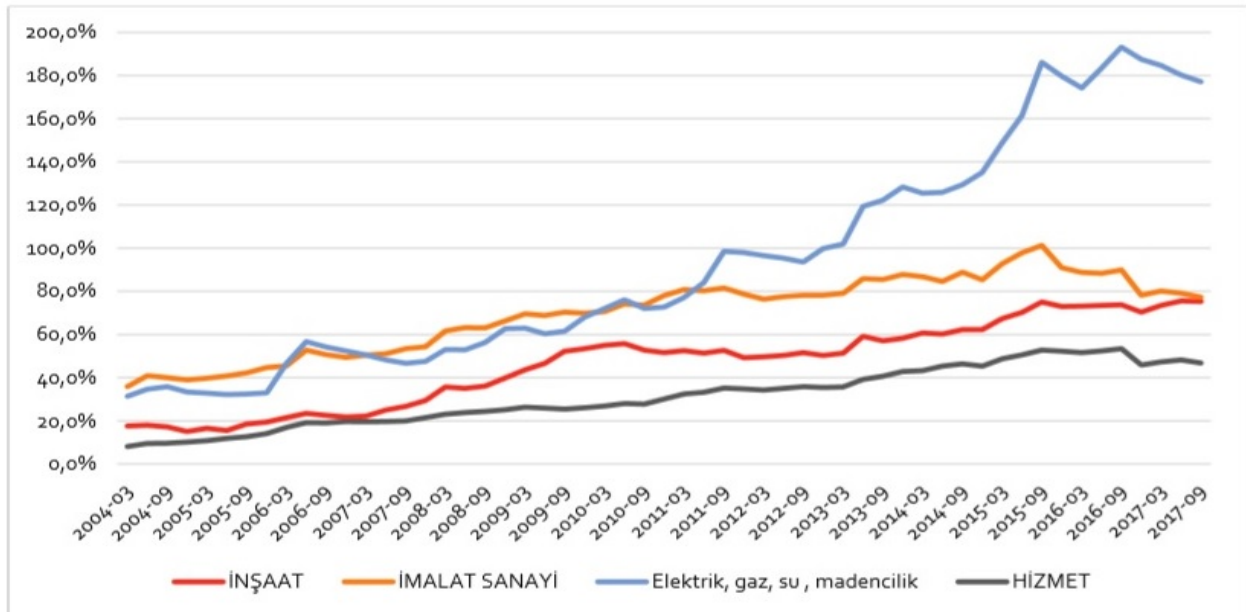

Şekil 2.9’da Kredilerden alınan faiz ile mevduata verilen faiz oranı verilmektedir. 2002 yılında bu oran 0.5’in altındayken 2017 yılında bu oran 2’yi aşmış durumdadır. Yani mevduat faizleri bu dönemden sonra cazibesini kaybetmiş durumdadır. Mevduat yoluyla tasarruf eğiliminin giderek düşmesinin nedenlerinden biri de bu değişimdir.

Sektörel kredilerin büyümesi ile GSYH büyümesi arasındaki oransal ilişki de reel ekonomideki kredi ve büyüme ilişkisi bakımından önemli bir yapısal göstergedir. Yani sektörlerin kredi kullanma eğilimi ile GSYH büyümesi eğilimi arasındaki duyarlılık ya da etkileme derecesi eğilimi bakımından önem taşımaktadır.

Şekil 2.10’da oransal ilişki olarak bazı sektörlerin kredi kullanma ve GSYH oranları verilmektedir.

Şekil-2.10. Sektörel Krediler ve GSYH Büyüme Oranı Eğilimi.

Kaynak: BDDK, TÜİK Dönemsel hesaplar.

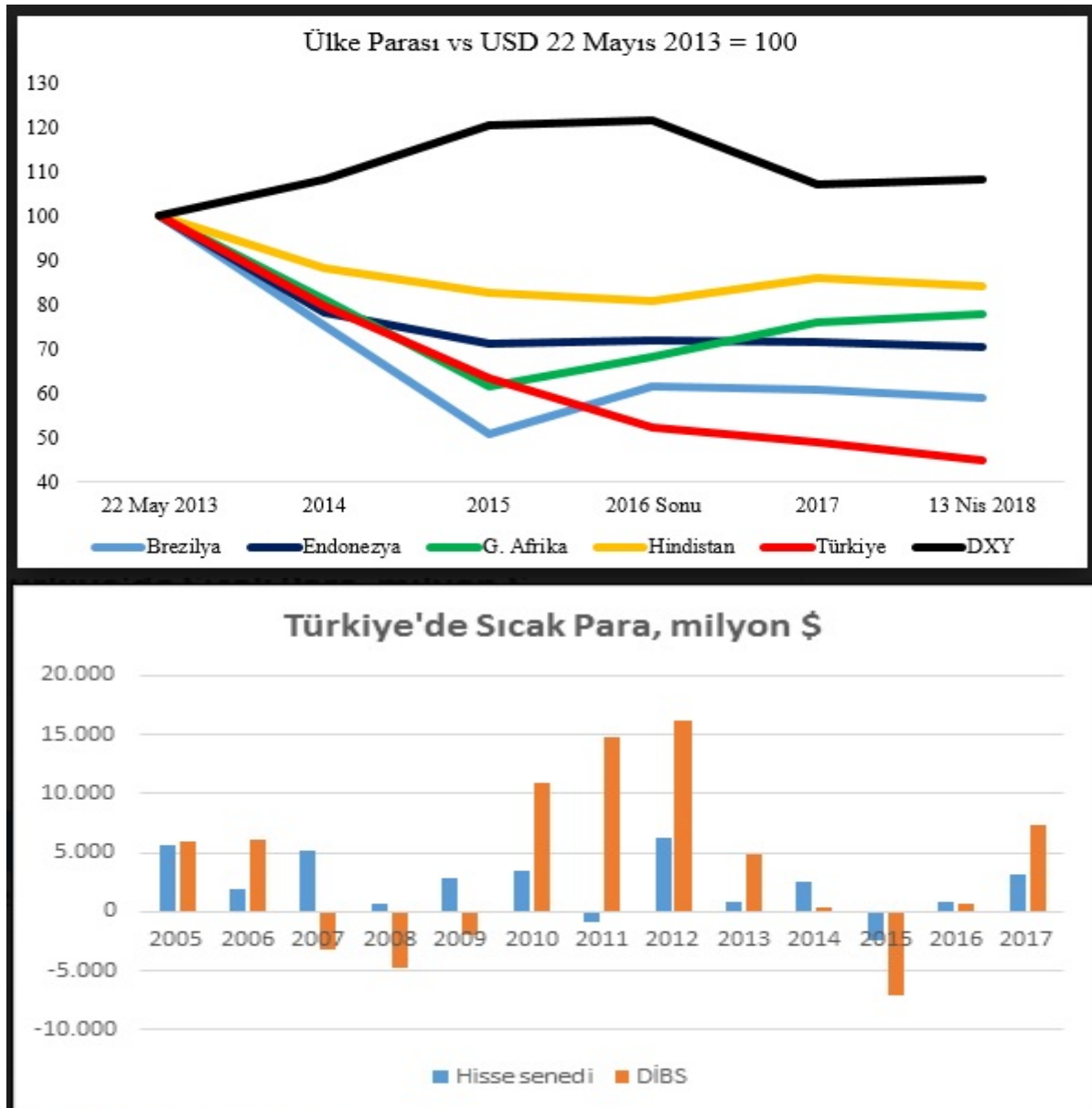
Burada en dikkat çekici eğilim; elektrik, gaz, su ve madencilik sektörünün kredi kullanma büyümesinin GSYH büyümesinin çok üzerinde artmakta olduğudur. Özellikle 2011 yılından itibaren bu artış eğilimi diğer sektörlerdeki artışları geçmiş ve giderek ayrışan bir hıza sahip olmuştur.

Sürekli olarak ekonomi gündeminde bulunan inşaat sektöründeki krediler ise 2011 yılından sonra önceki artış hızını tedricen kaybetmiş durumdadır. İmalat sanayinin kredi artış hızı ise 2015 yılına kadar nispi olarak düşük ve sistematik bir hızla artış söz konusuysa bu tarihten itibaren ana

eğilim olarak hız kaybetmeye başlamıştır. Diğer taraftan benzer bir eğilim de hizmet sektörünün kredi kullanma hızında söz konudur. Nispi olarak düşük bir yükselme hızına sahip olsa da hizmet sektörü kredileri sistematik bir yapıda yükselmiştir. Ancak 2015 yılından itibaren burada da bir hız kaybı ve hatta düşme söz konusu olmuştur.

2013 yılı baz olarak alındığında TL'nin benzer gruptaki ülke paralarına göre ciddi ve sürekli olarak değer kaybettiğini görmekteyiz. Özellikle özel sektörün bu tarihten sonraki yabancı para cinsinden borçlanma maliyetinin TL cinsinden daha pahalı hale gelmeye başlamasının temel nedenlerinden biri de bu değersizleşme olmuştur.

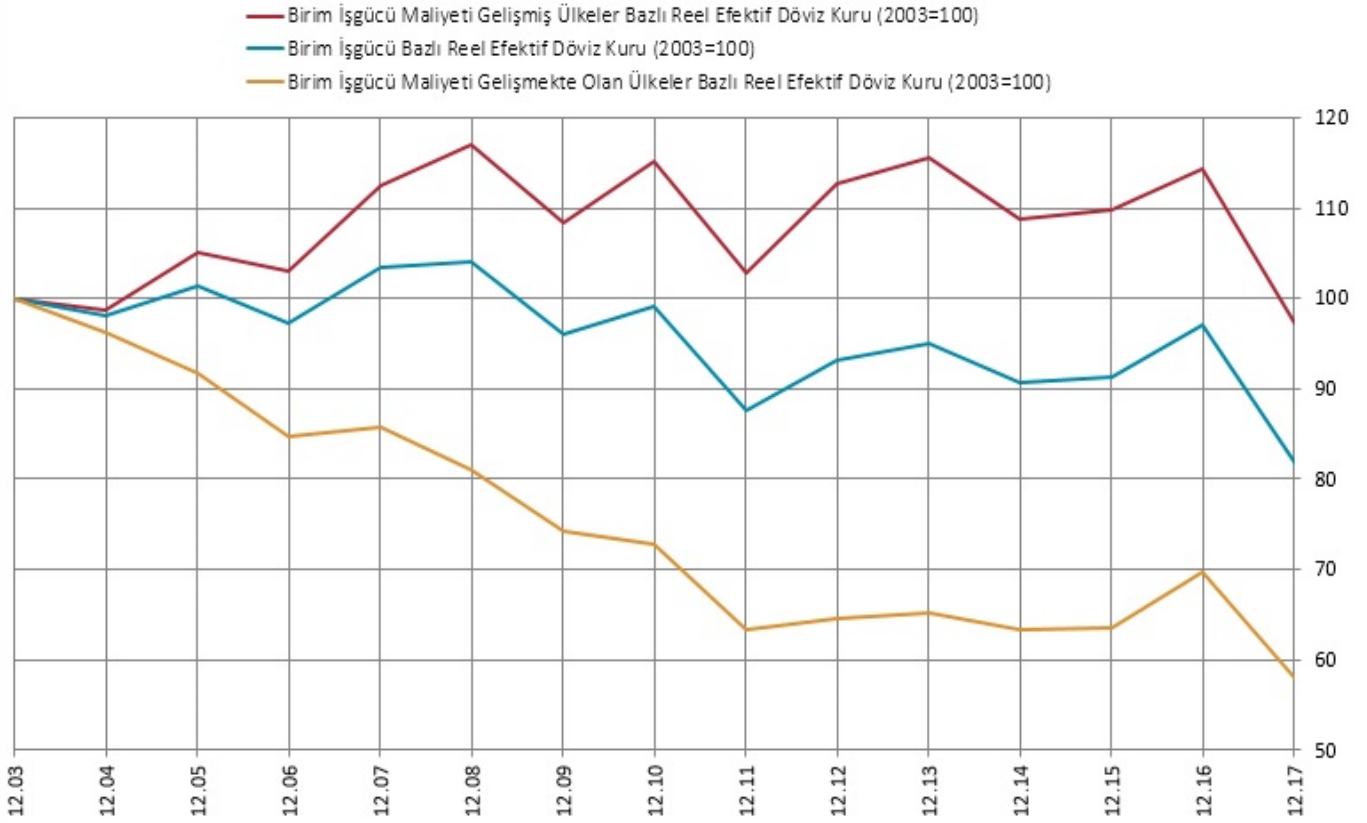
Şekil-2.11. USD / TL Fiyatlaması ve Sıcak Para Eğilimi

Şekil 2.11'deki üst çizim bu değersizleşme eğiliminin hızı 2017 yılında toplam olarak %50'yi bulmuştur. Eğer birikimli enflasyonla karşılaştırsak görmekteyiz ki bu oran, enflasyondan daha yüksek düzeydedir. Yani enflasyondan daha yüksek bir TL değersizleşmesi söz konusudur. Halbuki 2003 yılından sonraki dönemde TL'nin değer kaybı sürekli olarak enflasyondan daha düşük düzeyde kalmıştı.

Şekil 2.11'deki alt çizimde de bu durumu açıklayan bir sıcak para akımı görülmektedir. Özellikle 2013 yılından sonra devlet iç borçlanma senetlerinde (DİBS) ve hisse senedinde önceki döneme göre debisi daha düşük ve daha oynak bir dönem gözlenmektedir.

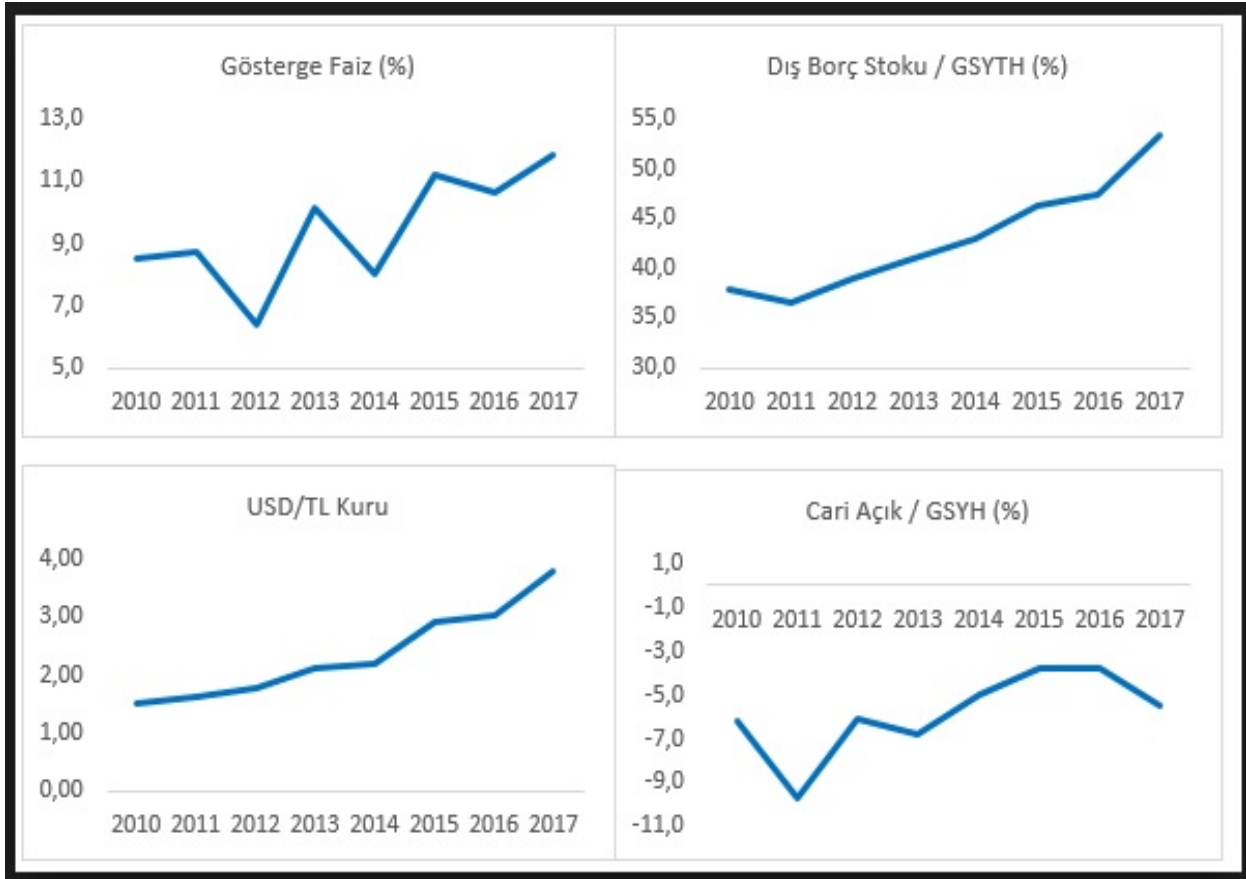
Şekil-2.12. Birim İşgücü Maliyetiyle Reel Efektif Döviz Kuru Endeksi.

Şekil 2.12'de ise bu kez 2003 bazlı reel döviz kuru endeksindeki eğilim verilmektedir. 15 yıllık uzun dönem eğilimi de TL'nin değersizleşme eğiliminin özellikle 2013 yılından sonra hız kazandığı teyit edilmektedir. Gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldığında ise bu değersizleşme eğiliminin 2003 yılından itibaren sürekli artarak devam ettiği anlaşılmaktadır. Kendi grubumuzdaki ülkeler nezdinde kur avantajını 2003 yılından beri sürekli artırdığımız halde dış ticaretimizde bu ülkelere karşı hamle yapabilmiş değiliz.

Türk ekonomisinin büyüme, borçlanma, faiz ve kur tabanlı değerlendirmesinin toplu bir değerlendirmesini yapmak bakımından Şekil 2.13 önem taşımaktadır. Buna göre 2010 yılından itibaren 4 temel göstergede yukarı yönlü bir ana eğilim kendisini göstermektedir.

Şekil-2.13. Faiz, Kur, Dış Borç ve Cari Açık Eğilimi.

Kaynak: Kendime Yazılar, Eğilmez, M.

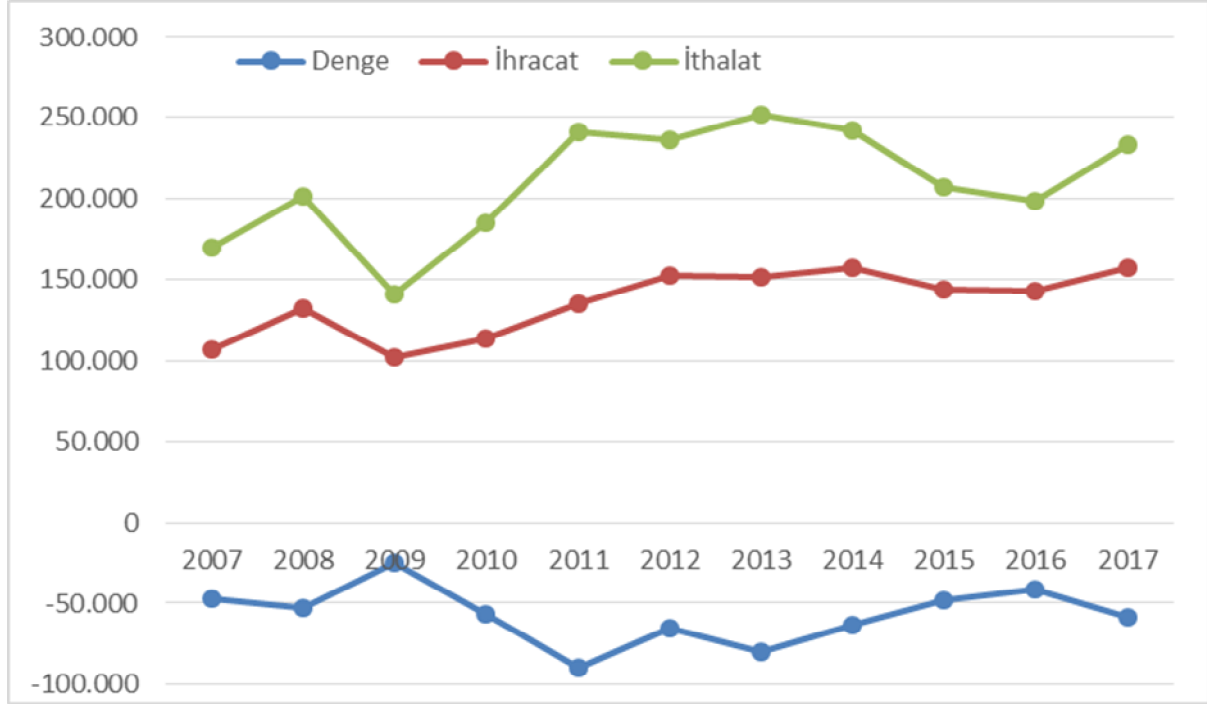
Gösterge faizin, dış borcun GSYH'ya oranının, USD kur fiyatının ve cari açığın GSYH'ya oranının birlikte değerlendirildiği bu görselde en istikrarlı ve eğimi yüksek artışı USD döviz fiyatında ve dış borcun GSYH'ya oranında görmekteyiz. 2010 yılından bu yana 3 katlık artışla USD kur fiyatı en yüksek artışı sağlarken %60'a yakın artışla dış borç GSYH oranı ikinci sırada yer almıştır.

Gösterge faiz bu 8 yıllık dönemde %50'ye yaklaşan artış göstermiş, artan enflasyonla birlikte özellikle 2014 yılından itibaren tedrici olarak yükselmiştir.

Cari açığın GSYH'ya oranında 2011 yılındaki %-11'e yaklaşan düzey, takip eden yıllarda dalgalı bir seyir gösterse de 2017 yılında %-5 düzeyine çekilmiştir.

Ekonomideki büyüme, borçlanma ve gelir eğilimlerinin önemli göstergelerinden biri de yaratılan dış ticaret performansıdır.

Şekil-2.14. Türkiye İhracat ve İthalat Miktarları (milyon USD)

2007-2017 dönemindeki ihracat ve ithalat miktarlarının USD cinsinden toplam hacimleri, yaklaşık 300 milyar USD'den 370 milyar USD'ye yükselmiştir. Bu yükselişe karşılık ihracat ve ithalat arasındaki açıklık 2007 yılına göre dönem içinde ihracat aleyhine artışlar gösterse de 2017 yılı itibariyle açıklık, 2007 yılı seviyesini aşmıştır.

2007-2017 döneminde dış ticaretteki yıllık % değişim eğilimi gittikçe azalan yönde olmuştur. 2009 yılı krizindeki dış ticaret daralması hariç tutulursa, 2007-2008 döneminde yıllık %30 düzeyinde, 2010-2011 döneminde yıllık %20 düzeyinde, takip eden dönemde ise önce sıfır, 2015 yılından itibaren ise düşük artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

2007-2017 dönemindeki dış ticaretimizin miktar ve değer endekslerindeki eğilimler Şekil 2.15'te verilmektedir.

Dış ticaretteki miktar ve değer endeksleri ve onlardaki değişimler, inceleme yapılan dönem içerisinde dış ticaretin birim miktar başına daha pahalıya mı yoksa daha ucuza mı yapıldığına ilişkin toplu işaretler vermekte yararlı göstergelerdir.

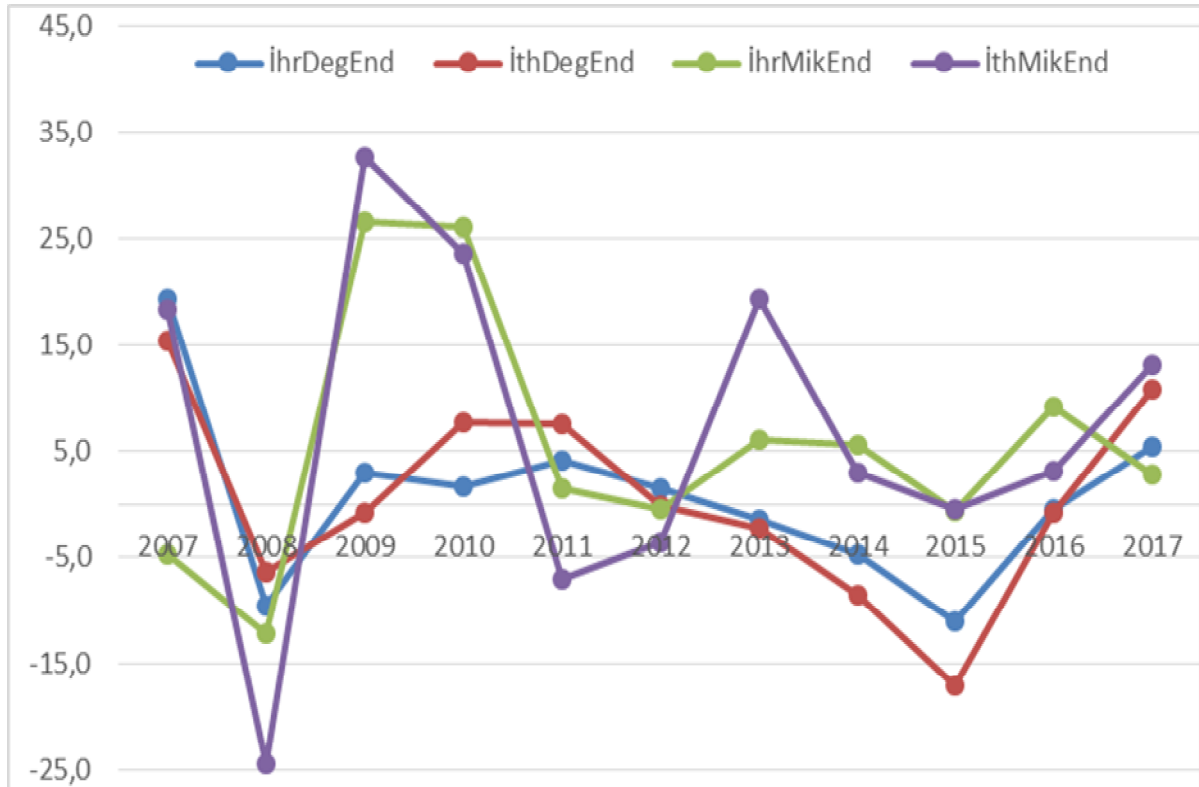
Şekil 2.15'teki ihracat birim değer endeksi (İhrDegEnd) ve ithalat birim değer endeksi (İthDegEnd) yıllık % değişimleri birlikte değerlendirildiğinde görülmektedir ki, genellikle birlikte paralel hareket etmektedirler. 2010 ve 2011 yıllarında ithalat, ihracata göre daha fazla pahalılaşırken 2014 ve 2015 yıllarında ihracat daha pahalı kalmıştır.

Dış ticaretteki birim miktar endeksleri yani İhrMikEnd ve İthMikEnd, ise 2007 - 2017 döneminde, değer endeksindeki değişimlere göre daha yüksek bir oynaklık göstermiştir. Birbirlerini sıkça kesen yani paralellik göstermekten nispi olarak uzak bir eğilim içerisinde olmuşlardır.

Miktar endekslerindeki % değişimler arttıkça daha fazla miktarda mal ihraç ya da ithal ettiğimize işaret eder. Miktar endeksleri artarken değer endeksleri düşüyorsa, daha fazla malı daha ucuza ihraç ya da ithal ediyoruz demektir. Bu durum dış ticarete olabilecek en istenmeyen durumdur. 2009 ve 2010 yılları bu duruma en bariz örnek yıllardır. Keza 2013 yılından itibaren sürekli olarak ihracatta bu istenmeyen eğilim geçerliliğini korumuştur.

İthalatta durum ihracattaki kadar aleyhimize değildir. Orada da nispi olarak aleyhimize eğilimler vardır ancak boyutları, ihracatta olduğu kadar gerçekleşmemektedir.

Şekil-2.15. Dış Ticaret Değer ve Miktar Endeksleri Eğilimi.

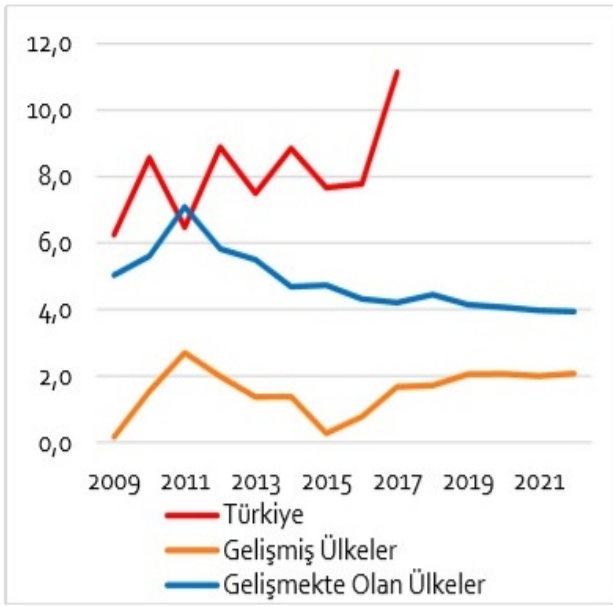

Dünya ortalamasının üzerinde bir dolarizasyonla yaşamakta olduğumuz bir sır değildir. Böyle bir yapının milli ekonomi üzerindeki ilk ve en büyük etkisi hiç kuşkusuz ülkenin genel fiyatlar seviyesi üzerindedir. Yani ucuz döviz pahalı TL, enflasyonda ciddi ve hızlı düşüşe, aksi durumda ise yükselişe sebep olmaktadır. Bunun örneklerini geçmişte yaşayarak öğrenmiş bulunmaktayız.

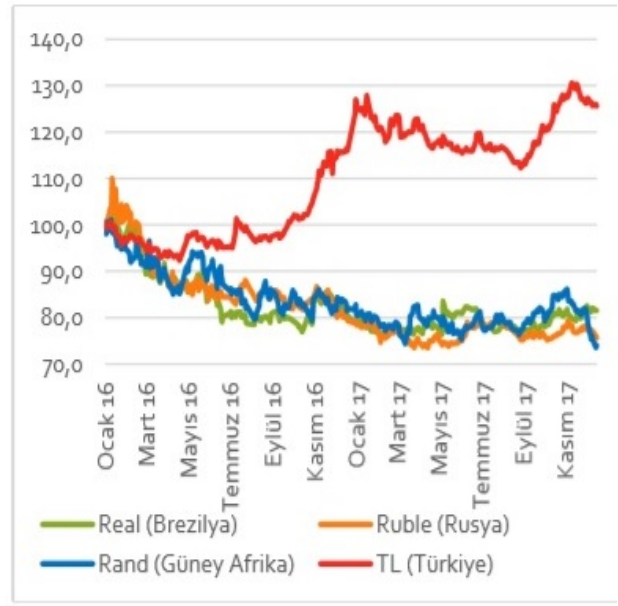
Şekil 2.16'da Türk ekonomisinin gruplar itibariyle enflasyonunun ve döviz fiyatlarının karşılaştırmalı bir zaman serisi verilmektedir. Buna göre 2011 yılında gelişmekte olan ülkeler ortalamasına yakın olan enflasyonumuz, bu tarihten sonra hızla ortalama enflasyonun üzerine çıkmıştır.

Brezilya, Güney Afrika ve Rusya ile birlikte değerlendirildiğinde, döviz fiyatlarının USD cinsinden yerli para değişimi Türkiye aleyhine seyretmiştir. Bu durum enflasyonist beklentileri yükseltmektedir.

Şekil-2.16. Dünya ve Türkiye’de Enflasyon Döviz Fiyatı Eğilimleri (%)

Kaynak: World Bank.

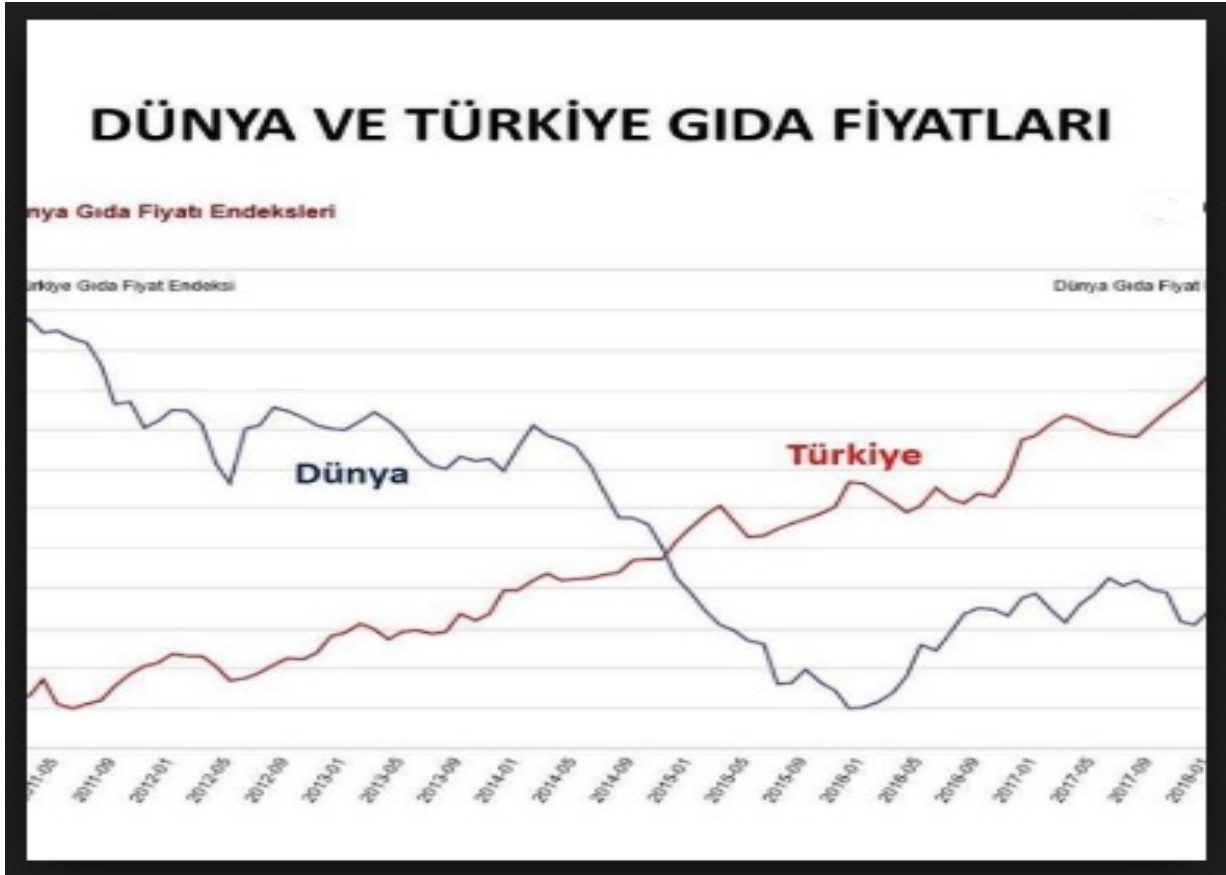

Kaynak: Turkish Data Monitor.

Bir taraftan içinde bulunduğu gelişmekte olan ülkeler ortalamasının üzerinde seyreden ve gittikçe olumsuz ayrışan mevcut enflasyon düzeyi diğer taraftan yine aynı grubun ortalama döviz fiyatlarına göre hızla değer kaybeden TL baskısı, enflasyon açısından olumlu beklentileri törpülemektedir. Bunun kaçınılmaz sonuçlarından biri olarak mevcut faiz düzeylerinde de yükselişler söz konusu olacaktır.

Tüketici enflasyonunun (TÜFE) yaklaşık %25’ni oluşturan gıda enflasyonunun dünyadaki ve ülkemizdeki eğilimleri Şekil 2.17’de verilmiştir. Buna göre 2014 yılından itibaren Türkiye gıda enflasyonu, dünya gıda enflasyonunun üzerinde bir seyre sahip olmuştur. Üstelik bu ayrışma hızla ve ciddi boyutta açılmış, 2017 yılında doruk seviyelerine ulaşmıştır.

Şekil-2.17. Dünya Türkiye Gıda Fiyatlarındaki Değişimler

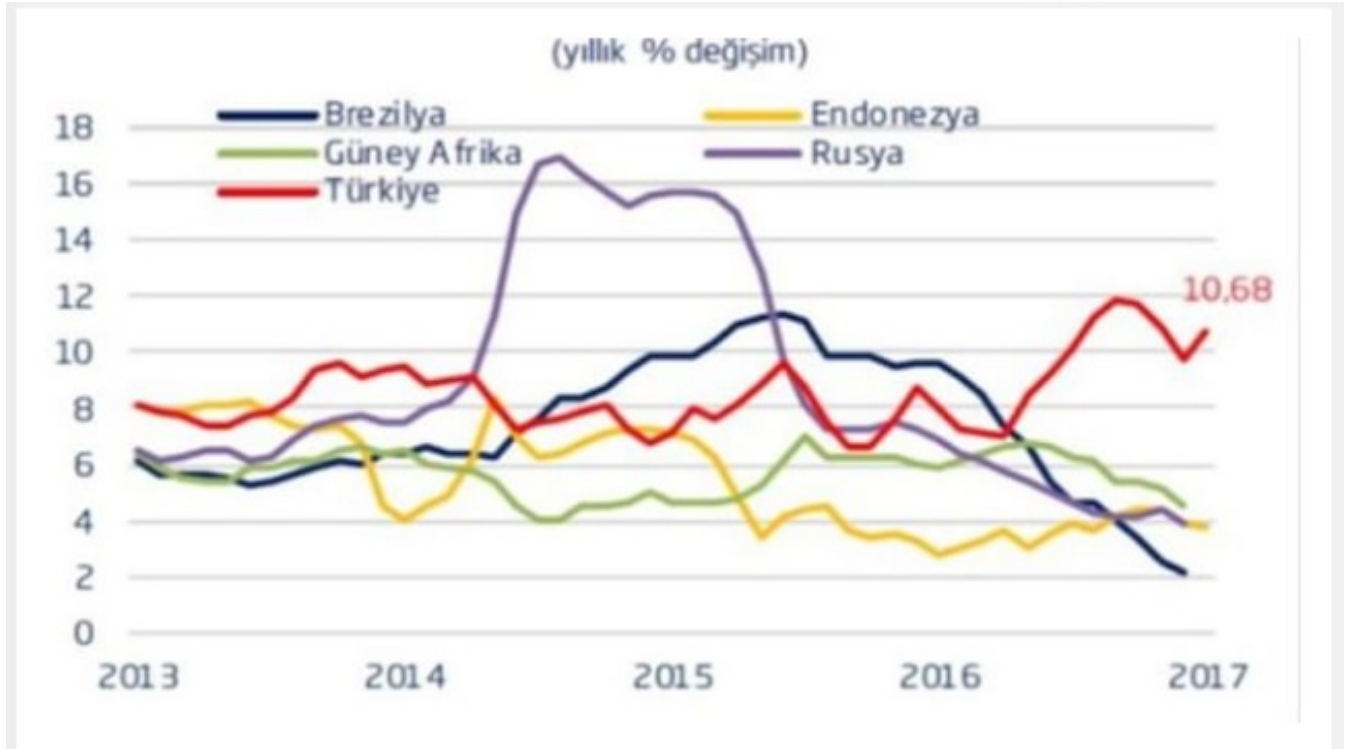
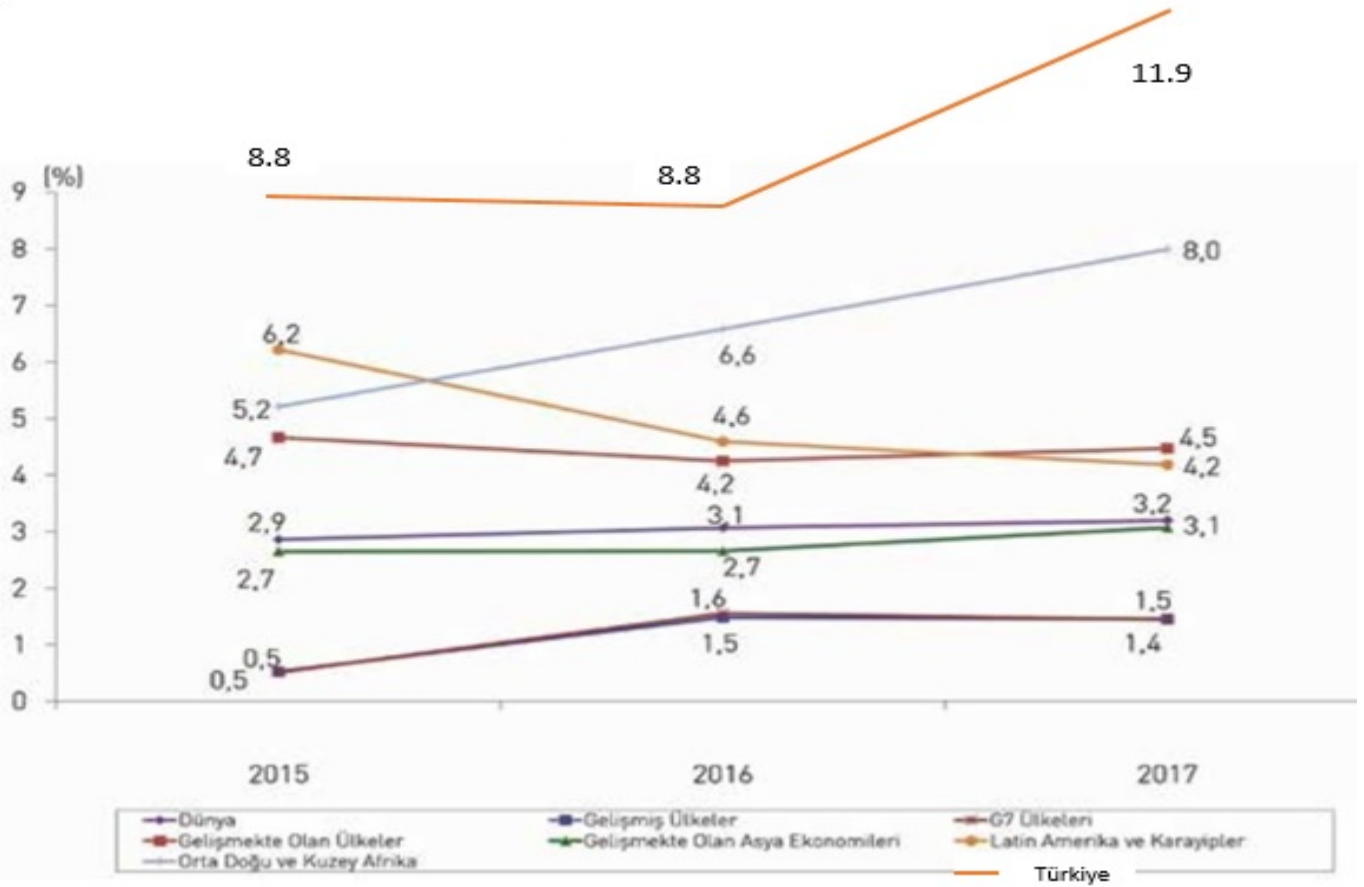

KAYNAK: Turkish Data Monitor

Gıda fiyatlarındaki bu olumsuz ayrışmanın boyutlarını ölçülendirmek bakımından başlangıç ve son değerleri incelediğimizde; dünya gıda fiyatları yaklaşık % -50 düşerken Türkiye’de ise yaklaşık %70 artmış durumdadır. Böylesine tersine bir ayrışmanın yaşanmasının temel ve güncel sebepleri bulunmaktadır. Bunlardan önemli biri, kuşkusuz döviz fiyatlarındaki yükselişlerdir. Diğeri de arz kısıtlılığından kaynaklanmaktadır.

Şekil 2.18’de ise Türkiye ile bazı ülkeler arasındaki enflasyon gerçekleştirmeleri karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Özellikle 2017 yılında Türkiye enflasyonu ciddi yükselme eğilimi ile diğer ülkelerden ayrılmıştır.

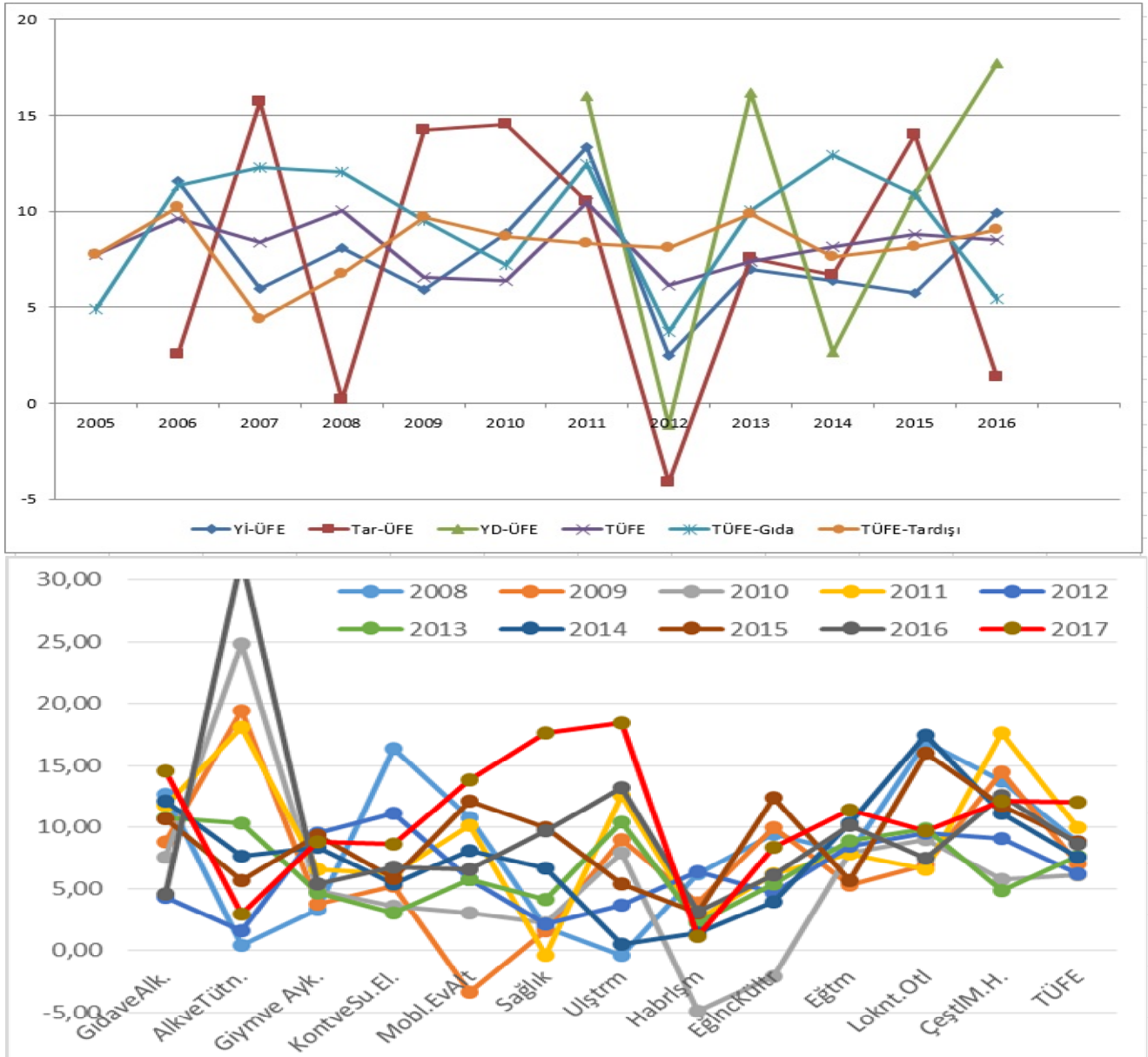
Şekil-2.18. Türkiye ve Bazı Ülkeler Enflasyon Eğilimleri.

Enflasyonumuzun 6 temel bileşenindeki eğilimler Şekil 2.19'da verilmektedir. Bu bileşenler; tüketici enflasyonu (TÜFE), TÜFE-Gıda, tarımdışı TÜFE (TÜFE-Tardışı), yurtiçi üretici enflasyonu (Yİ_ÜFE), yurtdışı ÜFE (YD_ÜFE) ve tarımsa ÜFE (Tar-ÜFE) dir.

Bu bileşenler içerisinde 2005 – 2017 döneminde en fazla oynaklık gösteren Tar-ÜFE olmuştur. Sonraki ise YD_ÜFE'dir.

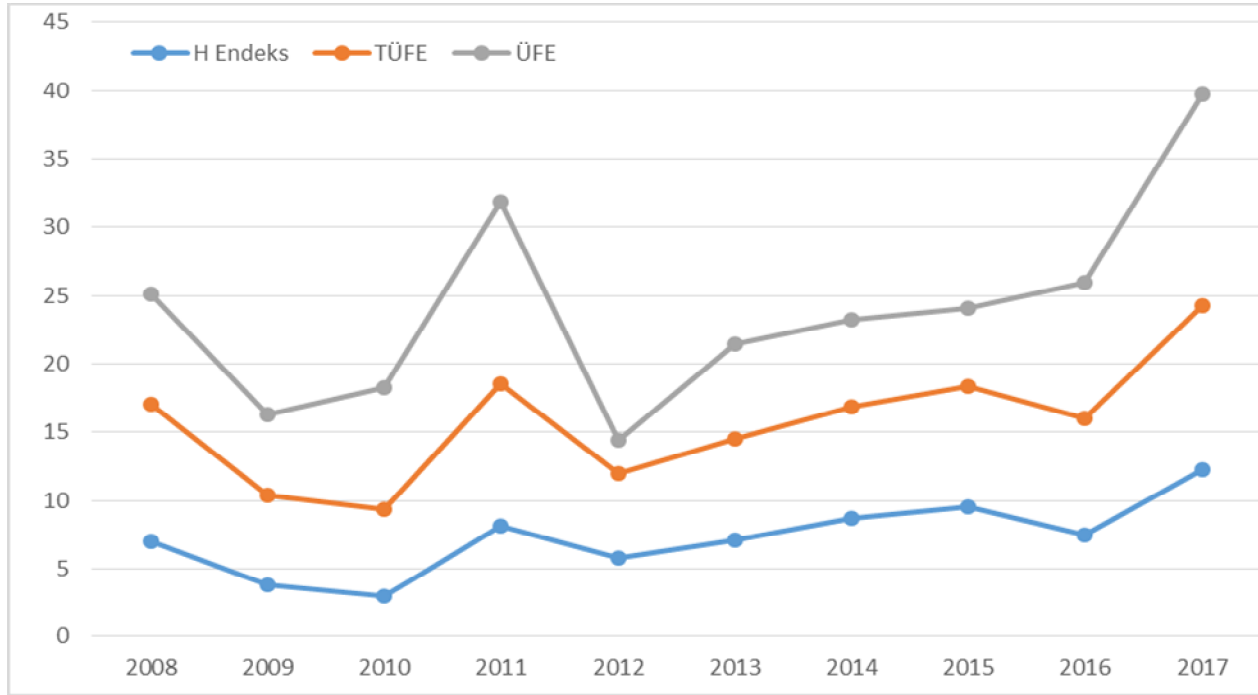
Şekil-2.19. Enflasyonların Eğilimi (%)

Toplam 12 kalemden oluşan tüketici enflasyonunun (TÜFE) son 10 yıldaki eğilimleri yukarıda verilmiştir. Buradaki en yüksek dalga boyu alkol ve tütün mamulleri kaleminde olmuştur.

Enflasyondaki ana belirleyicinin gıda kalemi olduğunu belirtmiştik, Bu enflasyon bileşeni üzerindeki önemli bir etki, gıdadaki yurtiçi üretici fiyatlarındaki değişimlerdir. Nitekim TÜFE, tarım dışı üretici fiyatları ve gıdanın yurtiçi üretici fiyatları birlikte değerlendirildiğinde bu durum açıkça görülmektedir.

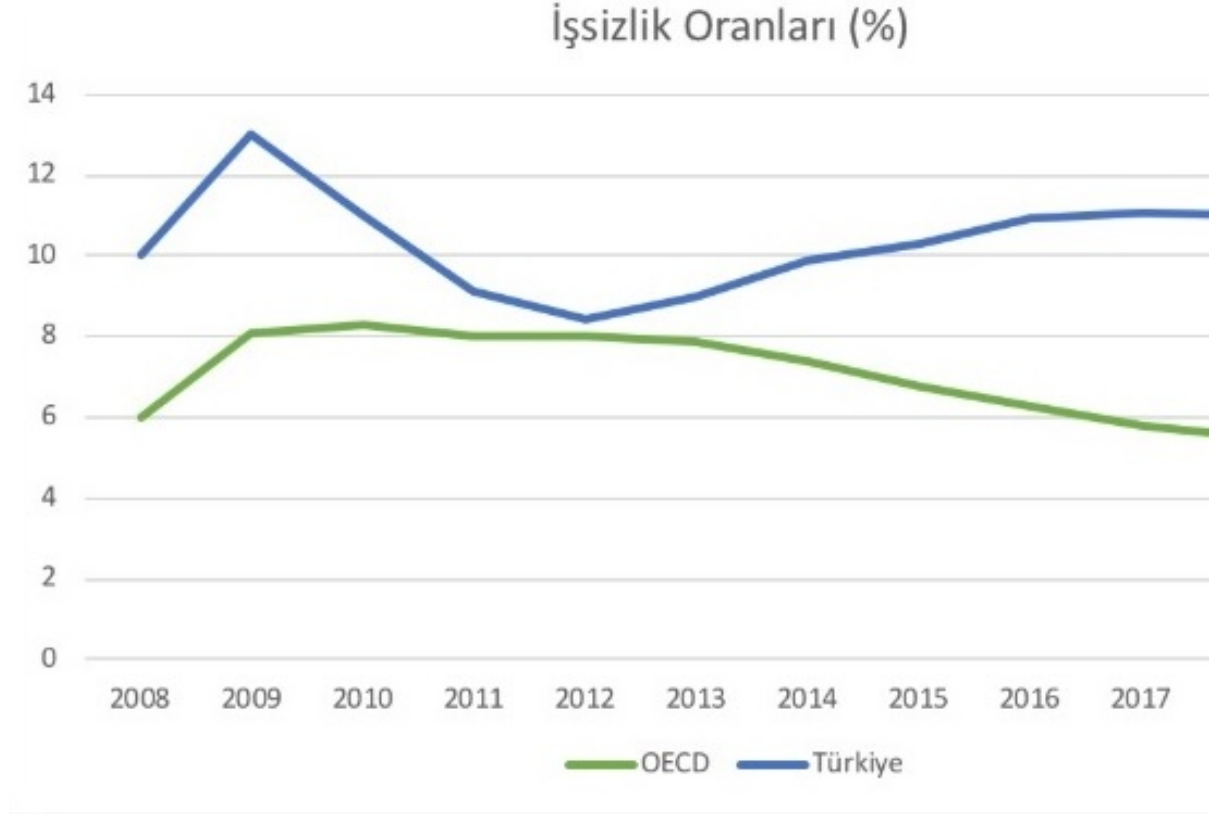
Şekil-2.20. Çekirdek, Tüketici ve Üretici Enflasyon Eğilimleri (%)

Şekil 2.20’de 2008 – 2017 dönemindeki çekirdek yani kamu kontrolünden ve mevsim etkisinden arı enflasyonu, tüketici (TÜFE) ve üretici (ÜFE) enflasyonlarının eğilimleri görülmektedir. Buradaki en dikkat çekici durum ÜFE’nin son 10 yıldır TÜFE’nin sürekli üzerinde seyretmiş olmasıdır. Yani ÜFE, sürekli olarak TÜFE’yi ve çekirdek enflasyonunu yukarı çekmiştir.

2016 yılından itibaren ÜFE ve TÜFE farkı açılmaktadır. 2017 yılında ise bu açıklık rekor kırmıştır. Bunun doğal sonucu olarak çekirdek enflasyon da ilk kez çift haneli rakamlara ulaşmıştır. Böylesi bir rekor ayrışma ilk kez de yaşanmamıştır. 2011 yılındaki enflasyon gerçekleştirmeleri, benzer bir rekor ayrışmanın diğer bir örneği olmuştur.

Şekil-2.21. Karşılaştırmalı İşsizlik Oranları Eğilimi.

Türk ekonomisi için temel alanlardan biri de istihdam ve işsizlik ile ilgili olan göstergelerdir. Ekonominin hızlı büyüdüğü ya da büyümede zorlandığı her dönemde ilk gündemde olan gösterge grubunda yer alan istihdam ve işsizlik göstergeler, sadece ülkemiz içindeki eğilimi ile değil aynı zamanda dünyadaki genel eğilimin neresinde olduğu ile de dikkat çeken bir yapısal ekonomik alandır.

Şekil 2.21’de OECD ortalama işsizlik eğilimi ile ülkemizdeki benzer eğilimin karşılaştırması verilmektedir. 2008-2017 dönemindeki eğilimlerde işsizlik oranlarının birbirine en çok yaklaştığı yıl 2012 yılı olmuştur. Bizim açımızdan oldukça önemli olan bu derece yakınlaşma, başka bir yılda ise gerçekleşmemiştir.

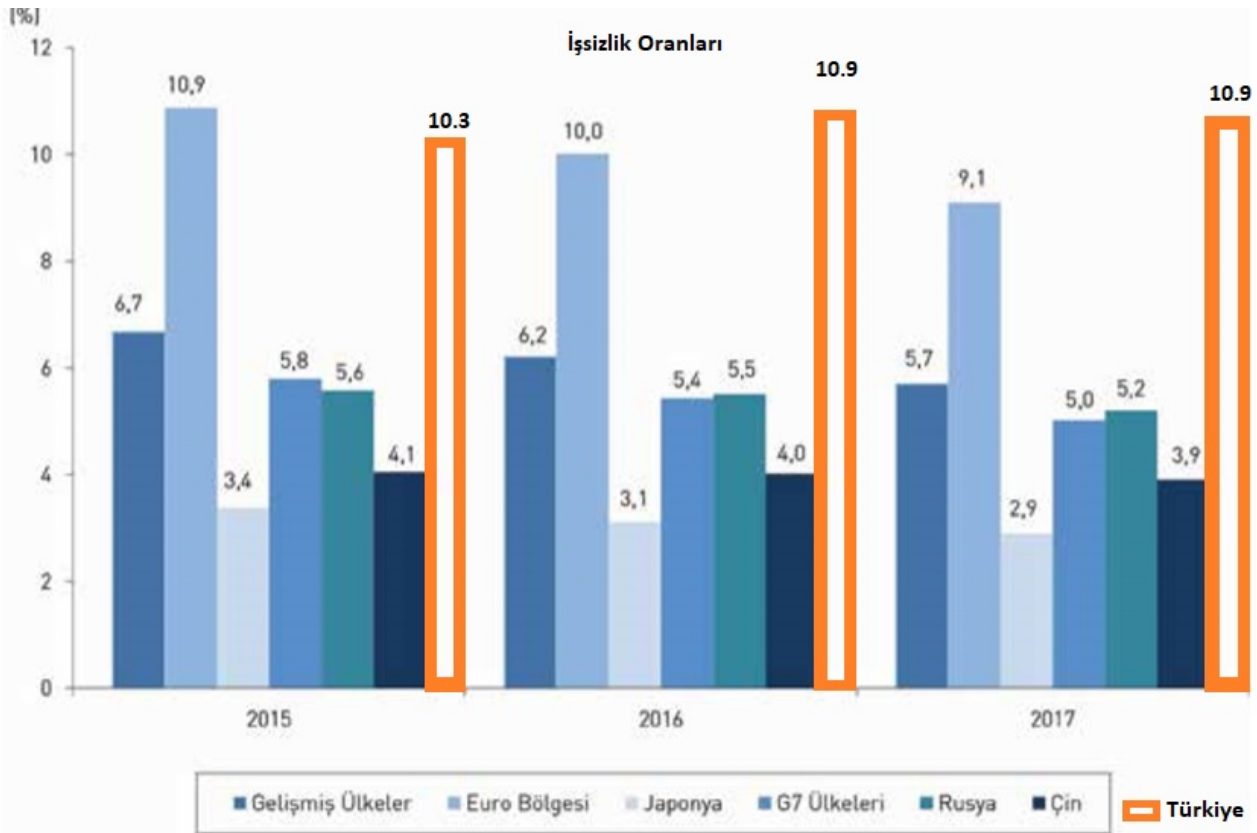
Son üç yıldaki karşılaştırmaya bakarsak şimdiye kadar olmadığı kadar işsizlikte aleyhimize açıklık olduğunu görmekteyiz. Üstelik ekonominin %7.4 gibi tüm küresel ortalamalardan çok yukarıda gerçekleşmiş olmasına rağmen işsizliğin hız kesmeden artması ve OECD ortalamasından daha fazla yukarıya çıkması gelecek yıllar bakımından endişe yaratmaktadır.

İşsizlik oranları bakımından Türkiye, bazı bölge ve ülke karşılaştırmaları ile birlikte değerlendirilmesi bakımından son 3 yılın gerçekleştirmeleriyle Şekil 3.22’de verilmiştir. Buna göre Türkiye’deki işsizlik oranına en yakın orana sahip bulunan Euro bölgesi işsizlik oranı, son 3 yılda bir puan düzeyinde düşme yaşarken Türkiye işsizlik oranı %10.9’luk düzeyini aşağıya düşürememiştir.

Uzun bir süredir neredeyse kalıcı hale gelen ve %10 düzeyini kendine taban yapan işsizlik oranı, ülkemiz açısından en olumsuz göstergelerden biri olmuştur. Özellikle genç işsizlik oranının %25 düzeyinde çakılı kalması gelecek dönemlerde ciddi bir risk faktörü oluşturma özelliğini korumaktadır. Diğer taraftan kadın işsizlik oranları da ortalama işsizliğin çok üzerinde kalıcı hale gelmiş durumdadır.

Ekonomimizin yeterince ilave istihdam üretir hale gelmesi bakımından yapısal önlemlerin acil hayata geçirilmesi hayati önemini sürdürmektedir.

Şekil-2.22. İşsizlik Oranları Bazı Ülke ve Bölge Eğilimleri

Kaynak: IMF.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018 Ver:1.0 48 / 80	
---	--	--	-------------------------------	--

3. Antalya Ekonomisi, Tarımsal Üretimi ve Ticareti.

Antalya ekonomisi, gayrisafı yurtiçi hasıla ve katma değer büyüklüğü itibariyle Türkiye ekonomisinin %3'ü civarında bulunmaktadır. Bu oran 90'lı yıllardan bu yana geçerliliğini korumuş ve bazı yıllarda ise %3.5 düzeyine kadar yükselmiştir.

2003 yılından itibaren farklı bir dönemi yaşayan Türk ekonomisi, belirli ölçülerde büyüme eğilimine sahipken Antalya ekonomisi ortalama olarak bu eğilimin altında bir eğilime sahip olmuştur. Diğer taraftan bu dönemde, geçmişe göre daha az tasarruf, daha fazla borçlanma ve daha yüksek bir ticaret hacmi eğilimine sahip olmuştur. Halbuki Antalya, genel ekonomik karakteri itibariyle borcuna sadık, kullandığı krediden çok mevduata sahip, ortalama göstergeler itibariyle Türkiye'nin 6. veya 7. sıralarında yer alırken örneğin bin kişiye düşen doktor, mali müşavir, avukat ve eczacı gibi entelektüel insan kaynağı sayısında ilk üç sırada yer almıştır. Keza bin kişiye düşen otomobil sayısı gibi göstergelerde ise yine ilk beşte yer almıştır.

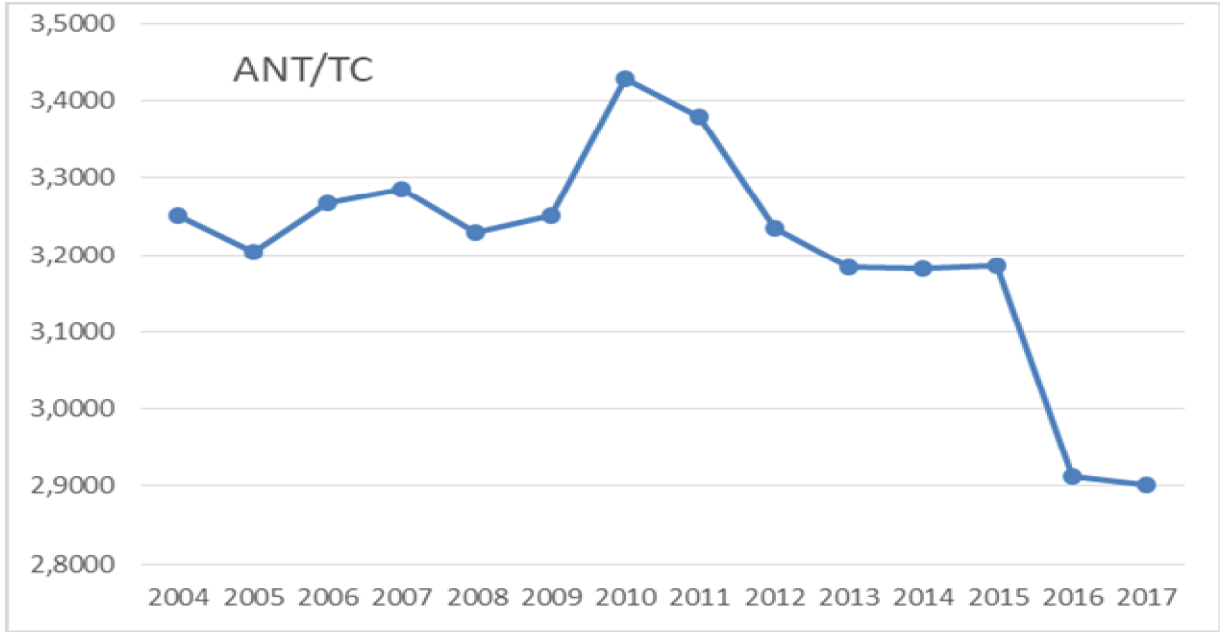
Özellikle 2010 yılından itibaren Antalya, bu ekonomik karakteristiğini hızla kaybetmeye başlamıştır. Borçlanma eğilimindeki artış hızının başını çektiği bozulmalar, diğer göstergelere sirayet etmiştir. Son yıllarda Antalya, genel ekonomik göstergelerdeki Türkiye sıralaması yerini kaybetmiş ve 8. sıraya doğru gerilemiştir. Diğer taraftan bu dönemin başlangıcında Türkiye ortalama milli gelirinin üstünde bir gelir üreten Antalya, bu özelliğini de giderek kaybetmiş ve 2017 yılında ortalama gelirin altında bir gelir üretir duruma gelmiştir.

Antalya ekonomisinin 2003 – 2017 dönemindeki daha dramatik değişim kişi başına gelir ve katma değer eğiliminde olmuştur. 2003 yılında illerin Türkiye sıralamasında 4. sırada yer alan Antalya, 2017 yılında ancak 13. sırada kendine yer bulabilmiştir.

2017 yılı itibariyle 25 milyar USD civarında olduğu tahmin edilen Antalya ekonomisi gayrisafı yurtiçi hasılasının (GSYH) % 65'i hizmet, %12'si tarım ve %10'u ise imalat sanayiinden oluşmaktadır. Bu oranları 100'e tamamlayan ise sanayi genel tanımıdır. Türkiye ekonomisinin sektörel payları ile karşılaştırıldığında Antalya'nın; %60 hizmet, %8 tarım ve %15 sanayi kompozisyonundan farklılıklar gösteren bir il olduğu anlaşılmaktadır.

Antalya ekonomisinin Türk ekonomisi içindeki payı ortalama olarak yukarıda verilmişken bunun 2004 – 2017 dönemine ait eğilimi Şekil 3.1'de verilmiştir. Bu çizimdeki en dikkat çekici özellik, bu dönem içinde Antalya ekonomisinin Türk ekonomisi içindeki en yüksek payı %3.4 ile 2010 yılı olmuştur. Keza Antalya tarımı için bu dönemdeki en iyi yıl da 2010 yılı olmuştur. Halbuki turizmdeki en iyi yıl 2014 yılıdır. Yani tarımın, kent ekonomisi üzerindeki etkileşimi ve nüfuzu turizmden daha yüksek durumdadır.

Şekil3-1. GSYH Büyüklüğünde Antalya'nın Oransal Yeri Eğilimi (%)

Şekil 3.1'de Antalya ekonomisinin Türk ekonomisi içindeki yerinin eğilimi verilmektedir. 2004-2017 dönemini kapsayan eğilimde yön genel olarak aşağıya doğru olmuştur. Yani Antalya'nın ekonomik pastadaki payı genel yapısı itibariyle giderek küçülmüştür. 2017 yılında ise en düşük pay olan %2.9 civarına düşmüştür.

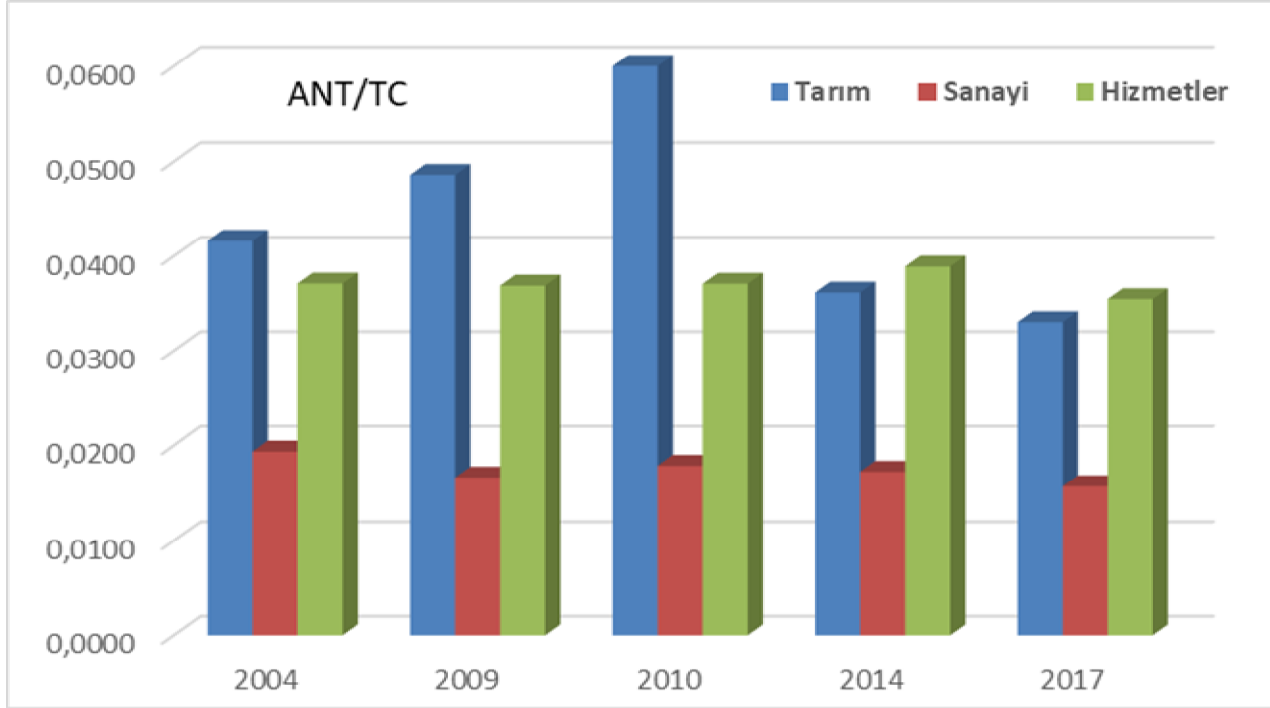
14 yıllık dönem Antalya ekonomisi için kayıp yıllar olarak ifade edilebilir. 80'li yıllardaki turizm ve 90'lı yıllardaki örtüaltı üretim başarı hikayelerine, 2000 yıllarda yeni bir başarı hikayesi yazamamanın ya da sahip olduğu baskın alanları yeterince geliştirememenin kaçınılmaz sonucu olarak Antalya ekonomisinin Türk ekonomisi içindeki payı giderek düşmüştür.

Bu dönemde özellikle 2010 yılındaki %3.4'ü aşan payı ile Antalya ekonomisi, Türk ekonomisinden aldığı payı dönemin zirvesine taşıyabilmiş fakat bunu ilerleyen dönemde koruyamamıştır.

Antalya ekonomisi ticaret hacmini nominal olarak artırmış fakat artan ticaretin katma değer yaratma gücü nispi olarak azalmıştır. Yani genel olarak sattığından çok alan bir kent olma özelliğini artırmıştır.

Ekonominin toplam düzeyindeki bu eğilime karşılık ekonomiyi oluşturan ana sektörlerdeki dağılım Şekil 3.2'de verilmiştir.

Şekil-3.2. Antalya'nın Sektörel Düzeyde Türk Ekonomisinden Aldığı Paylar.

Yukarıdaki çubuk çiziminde en dikkat çekici durum, tarım sektörüyle ilgilidir. 2010 yılındaki %6'ya yaklaşan tarım payı, ne öncesinde ne de sonrasında tekrarlanamamıştır. 2004-2017 dönemini kapsayan bu çizimde dikkat çeken diğer bir konu da hizmetler sektöründeki azalan Türkiye payıdır. Yukarıdaki çizimde 2009 ve 2010 yıllarının arka arkaya alınmasının nedeni ise kriz ve sonrası yıllarda Antalya ekonomisinin yerini görme, krize ve kriz sonrasına nasıl bir tepki verdiğine ilişkin bilgi sahibi olma merakıdır. Görüldüğü gibi kriz yılında daralmanın aksine Türk ekonomisi içindeki payını artırdığı ve kriz sonrası yılda da hızla payını artırmaya devam ettiği tek sektör olmuştur. Antalya'nın lokomotif sektörü olarak adlandırılan turizmin içinde bulunduğu hizmetler sektörü ise duyarsız kalmıştır.

Sanayi sektörü bu dönemde oransal olarak hizmetler sektörü gibi oldukça durağan bir eğilime sahip olmuştur. 14 yıllık dönemde pay dağılımı dalgalanmasında en yüksek oynaklık tarım sektöründe yaşanmıştır. Tarım sektörünün ekonomi içindeki pay eğiliminin bu derece dalgalı olmasının doğal sonucu olarak sektörün zor dönemlerdeki direnç gücü giderek zayıflamıştır.

Antalya'nın 2004-2017 dönemindeki ekonomik performansını, diğer illerin performanslarıyla karşılaştırınca da nispi olarak görmek mümkündür. Tablo 3.1'de ilk 25 ilin milli gelir üretme performansları 2004 – 2017 dönemindeki eğilimi ile verilmektedir.

Tablo-3.1. Ekonomik Performans İller Sıralamasında Antalya'nın Eğilimi.

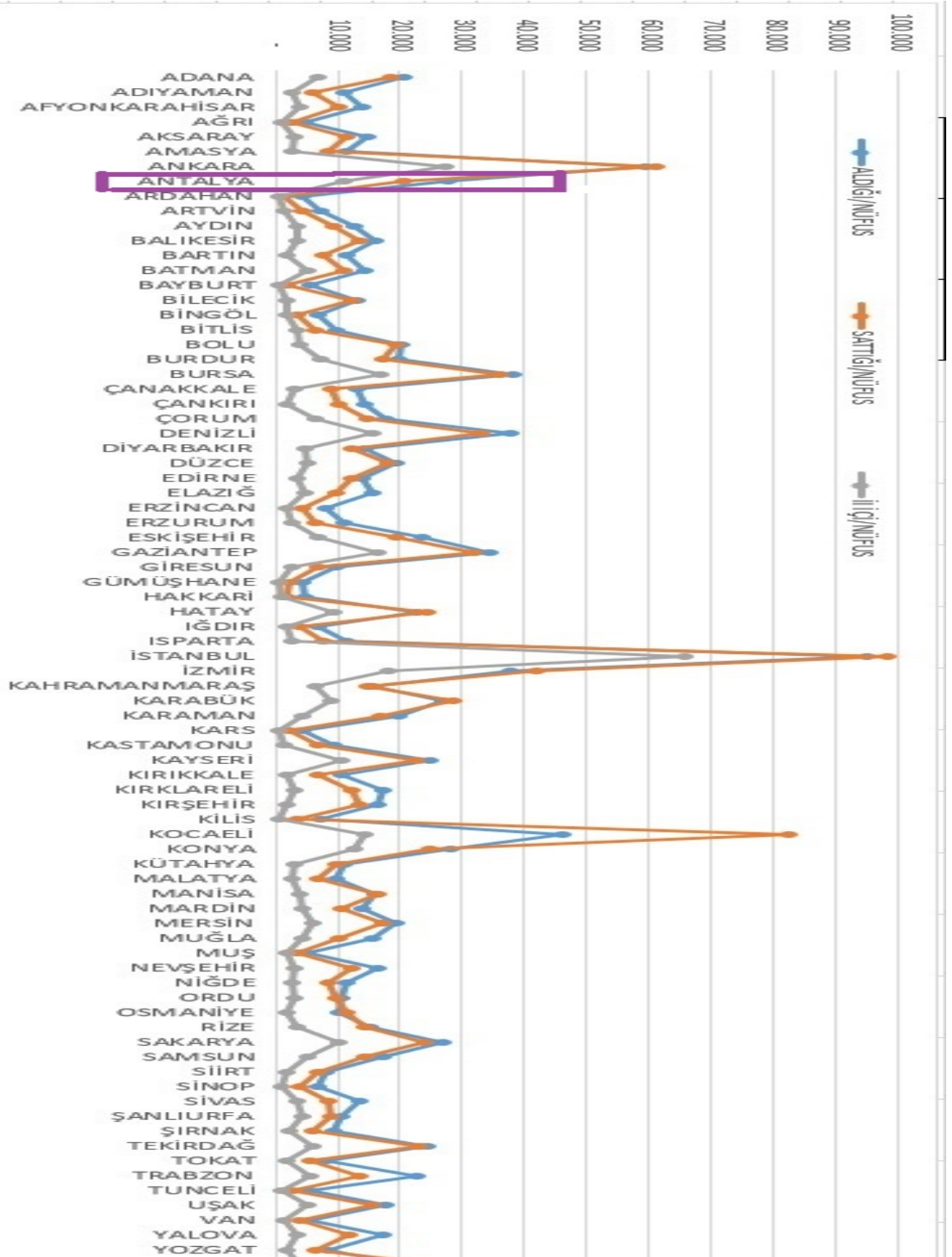
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul	İstanbul
2	Ankara	Ankara	Kocaeli	Ankara	Kocaeli	Ankara	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli	Kocaeli
3	Kocaeli	Kocaeli	Ankara	Kocaeli	Ankara	Kocaeli	Ankara	Ankara	Ankara	Ankara	Ankara	Ankara	Ankara	Ankara
4	Tekirdağ	Tekirdağ	Antalya	Antalya	Bilecik	Bilecik	Antalya	Tekirdağ	Tekirdağ	Bilecik	Tekirdağ	Tekirdağ	Tekirdağ	Tekirdağ
5	Antalya	Antalya	Tekirdağ	Tekirdağ	Tekirdağ	Antalya	Tekirdağ	Antalya	Bilecik	Tekirdağ	Bilecik	Bilecik	Bilecik	İzmir
6	İzmir	İzmir	İzmir	Bilecik	Antalya	Tekirdağ	Bilecik	Bilecik	İzmir	İzmir	İzmir	İzmir	İzmir	Bursa
7	Bolu	Bilecik	Bilecik	İzmir	İzmir	Bolu	Bolu	İzmir	Antalya	Bolu	Bolu	Bolu	Bursa	Bilecik
8	Bursa	Bolu	Bursa	Bursa	Bursa	İzmir	İzmir	Bolu	Bolu	Antalya	Bursa	Bursa	Yalova	Yalova
9	Bilecik	Bursa	Bolu	Bolu	Bolu	Bursa	Kırklareli	Bursa	Bursa	Bursa	Antalya	Antalya	Bolu	Eskişehir
10	Muğla	Muğla	Muğla	Eskişehir	Eskişehir	Eskişehir	Bursa	Kırklareli	Kırklareli	Eskişehir	Eskişehir	Yalova	Eskişehir	Bolu
11	Eskişehir	Eskişehir	Eskişehir	Muğla	Muğla	Muğla	Muğla	Muğla	Eskişehir	Kırklareli	Yalova	Eskişehir	Kırklareli	Türkiye
12	Kırklareli	Kırklareli	Kırklareli	Kırklareli	Kırklareli	Kırklareli	Çanakkale	Eskişehir	Muğla	Yalova	Kırklareli	Kırklareli	Antalya	Kırklareli
13	Denizli	Çanakkale	Çanakkale	Yalova	Çanakkale	Çanakkale	Eskişehir	Çanakkale	Çanakkale	Muğla	Muğla	Muğla	Türkiye	Antalya
14	Çanakkale	Türkiye	Türkiye	Çanakkale	Türkiye	Türkiye	Türkiye	Yalova	Yalova	Türkiye	Çanakkale	Türkiye	Çanakkale	Çanakkale
15	Türkiye	Yalova	Yalova	Türkiye	Yalova	Yalova	Yalova	Türkiye	Türkiye	Çanakkale	Türkiye	Çanakkale	Muğla	Muğla
16	Yalova	Denizli	Denizli	Denizli	Burdur	Burdur	Burdur	Burdur	Erzincan	Karaman	Denizli	Düzce	Sakarya	Sakarya
17	Burdur	Burdur	Manisa	Burdur	Denizli	Balikesir	Edirne	Denizli	Manisa	Denizli	Karaman	Sakarya	Manisa	Denizli
18	Karaman	Manisa	Sakarya	Sakarya	Sakarya	Manisa	Balikesir	Sakarya	Denizli	Sakarya	Sakarya	Karaman	Denizli	Manisa
19	Sakarya	Karaman	Burdur	Kayseri	Manisa	Karaman	Artvin	Edirne	Sakarya	Erzincan	Manisa	Manisa	Düzce	Karaman
20	Kayseri	Kayseri	Kayseri	Karaman	Karaman	Edirne	Denizli	Erzincan	Burdur	Manisa	Düzce	Denizli	Karaman	Düzce
21	Manisa	Sakarya	Balikesir	Manisa	Balikesir	Sakarya	Tunceli	Balikesir	Düzce	Kayseri	Edirne	Burdur	Tunceli	Tunceli
22	Balikesir	Balikesir	Düzce	Balikesir	Kayseri	Denizli	Sakarya	Kayseri	Edirne	Düzce	Burdur	Kayseri	Burdur	Kayseri
23	Edirne	Edirne	Edirne	Düzce	Düzce	Isparta	Erzincan	Artvin	Kayseri	Burdur	Kayseri	Edirne	Kayseri	Artvin
24	Isparta	Isparta	Artvin	Edirne	Artvin	Erzincan	Kayseri	Düzce	Karaman	Edirne	Erzincan	Rize	Edirne	Rize
25	Düzce	Düzce	Karaman	Artvin	Edirne	Artvin	Manisa	Tunceli	Balikesir	Tunceli	Rize	Trabzon	Rize	Balikesir

Yukarıdaki tabloda mavi renk ile Antalya ve turuncu renk ile Türkiye ortalaması sıralamaları verilmektedir.

Antalya'nın diğer illerle milli gelir üretme konusundaki 2004 – 2017 dönemine ait eğilimi genel olarak aşağıya doğru olmuştur. Bu tablo da yukarıda yapılan değerlendirmeleri teyit etmektedir. Yani bu dönem Antalya ekonomisi için kötü, başarısız ve nispi olarak gerileyen bir ekonomi olmuştur.

Tablonun 2004 yılı sıralamasına bakılırsa görülmektedir ki, Antalya 5. sırada ve Türkiye ortalama milli gelir sıralamasının 10 basamak üzerinde yer alan bir il iken 2017 yılında 13. sıraya gerilemiş ve Türkiye ortalamasının da 2 basamak altına düşmüştür. Başlı başına bu eğilimi bile Antalya'nın bu dönemdeki ciddi kayıplarını ve istikrarlı düşüşünü göstermektedir. Bu dönemde son başarılı yıl, yukarıdaki göstergelerde de işaret edildiği gibi 2010 yılı olmuştur. Yani son 7 yıldaki düşüş, hem sürekli hem de hızlı gerçekleşmiştir.

Şekil-3.3. İllerarası Ticarete Antalya'nın Konumu (TL).

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018 Ver:1.0 53 / 80	
---	--	--	------------------------------------	--

Şekil 3.3'te yer alan ticaret rakamları; illerin birbirleriyle olan ticaretleri ve kendi içlerinde yaptıkları ticaret hacmini göstermektedir. Mavi çizgiyle gösterilen ticaret, illerin diğer illerden aldığı mal ve hizmetlerin kişi başına oranlarını ifade ederken turuncu çizgiyle gösterilen illerin diğer illere sattığı mal ve hizmetlerin oranlarını ifade etmektedir. Gri çizgi ile gösterilen ise illerin kendi içinde yaptığı mal ve hizmet ticaretini ifade etmektedir.

İllerarası ticaret verilerinden hesaplanan bu konumlandırma, diğer iller ile yaptığı ticaret ve il içinde yapılan ticaret hacminin nispi konumlandırmasıdır.

İllerin kişi başına ticaretindeki dağılımın gösterildiği Şekil 3.3 incelendiğinde görülmektedir ki, iller kendi içlerinde yaptıkları ticaretin birkaç katını diğer illerle yapmaktadırlar.

İstanbul, Ankara ve Kocaeli illeri, diğer illere aldığından çok daha fazla mal ve hizmet satmaktadırlar. Trabzon, Yalova, Elazığ ve Kırklareli illeri ise diğer illere sattığından çok daha fazla mal ve hizmet almaktadırlar. Diğer illerin ortalaması ise genel olarak illerarası ticarete aldığı ve sattığı mal ve hizmetler birbirine yakındır.

İllerin nüfuslarıyla oranlanmış yani kişi başına ticaretlerinde dikkat çeken diğer bir konu da, il içi ticaret durumlarıdır. Buna göre illerimizi üç ana sınıfta gruplamak mümkün görülmektedir. Birinci grupta, illerin 3 te 2 si bulunmaktadır ve kişi başına iç ticaretleri 5 bin TL veya daha düşük düzeydedir. İkinci grupta ise geriye kalan 3 te 1 ilin 2 si hariç tamamı 10 – 20 bin TL arasında bir iç ticaret yapmaktadırlar. Üçüncü grupta da söz konusu iki il olan İstanbul ve Ankara illeri yer almakta ve iç ticaretleri 20 bin TL nin üzerinde bulunmaktadır.

İl içi ticaret hacmi görüldüğü gibi illerarası ticarete göre son derece zayıf seyretmektedir. Önemli bir bulgu olarak bu durum, illerin ileride illerarası ve uluslararası ticaretlerini geliştirme potansiyelini de geriye düşürmektedir. İl içindeki zayıf ve sığ bir ticari piyasanın varlığı, ekonomik zorluk ya da darboğaz dönemleri için direnç kaybını artırıcı etki yaratmaktadır. Bu nispi sığlık, illerin bir taraftan ekonomik gelişme ve büyüme ivmelenmesi bakımından atalet yaratırken diğer taraftan da zor zamanlara direnme gücünü zayıflatmaktadır.

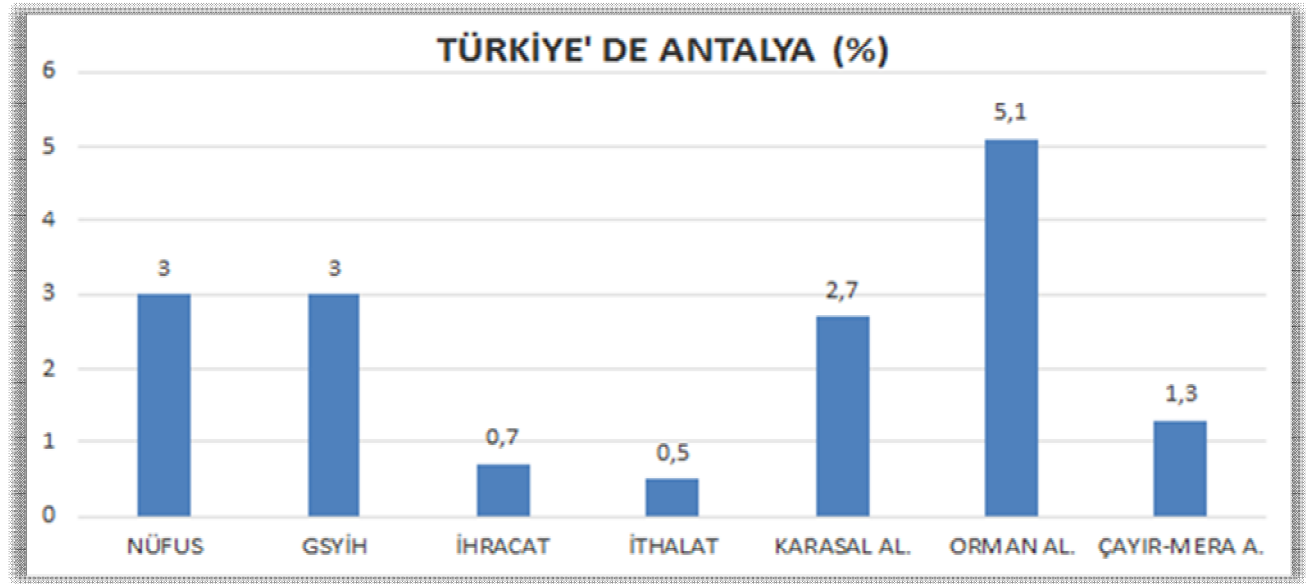
Antalya'nın genel ticari durumu ise daha çok ikinci gruba uygun düşmektedir. İl içi ticareti 10 bin TL civarında seyrederken diğer illere sattığı mal ve hizmet hacmi 20 bin TL ve diğer illerden aldığı mal ve hizmet miktarı ise 30 bin TL civarında seyretmektedir. Yani özetle illerarası ticaretinin beşte biri kadarlık bir iç ticarete sahip bulunmaktadır.

Antalya'ya özgü koşulları (iç ve dış tatil kenti olması, tarım ağırlıklı olması, yaşlılığın nispeten yüksek olması, ...vb faktörler) dikkate alındığında bile oldukça düşük bir iç ticaret hacmi söz konusu olmaktadır.

Antalya'nın stratejik planlamalarında mutlaka bu zayıflığı dikkate alınmalı ve giderici politikalar üretilmelidir.

Antalya; fiziki ve ekonomik alanlar itibariyle Türkiye'nin özellikli kentlerinden biridir. Uzun bir süredir Antalya Türk ekonomisi içerisinde yaklaşık %3'lük bir paya sahip olmuştur. Ancak ihracattaki yeri bu ortalamaya uygun olmayıp % 0.7 civarında seyretmektedir. İthalatta ise % 0.5'lik bir paya sahip olan Antalya, fiziki paylar itibariyle Türkiye toplamı içerisinde varyansı oldukça yüksektir. Örneğin nüfusun % 3'ünü oluştururken toplam karasal alanın % 2.7'sine ormanlık alanların % 5.1'ine ve çayır-mera alanlarının ise % 1.3'üne sahip bulunmaktadır.

Şekil-3.4. Antalya'nın Türkiye İçerisindeki Yeri.

KAYNAK: Antalya Ticaret Borsası (ATB) ve Antalya Tarım Konseyi (ATAK)

Antalya, yapısal özelliği itibariyle uzun dönem geçmişinde ihracatı, ithalatından ciddi fazla olan bir konuma sahip olmuştur. Ancak son yıllarda bu dış ticaret fazlası giderek azalmaya başlamıştır. Nitekim 2017 yılında bu olumlu fark, oldukça daralmış durumdadır. Bu eğilimle Antalya'nın dış ticaret açığı verme durumu oluşabilecektir.

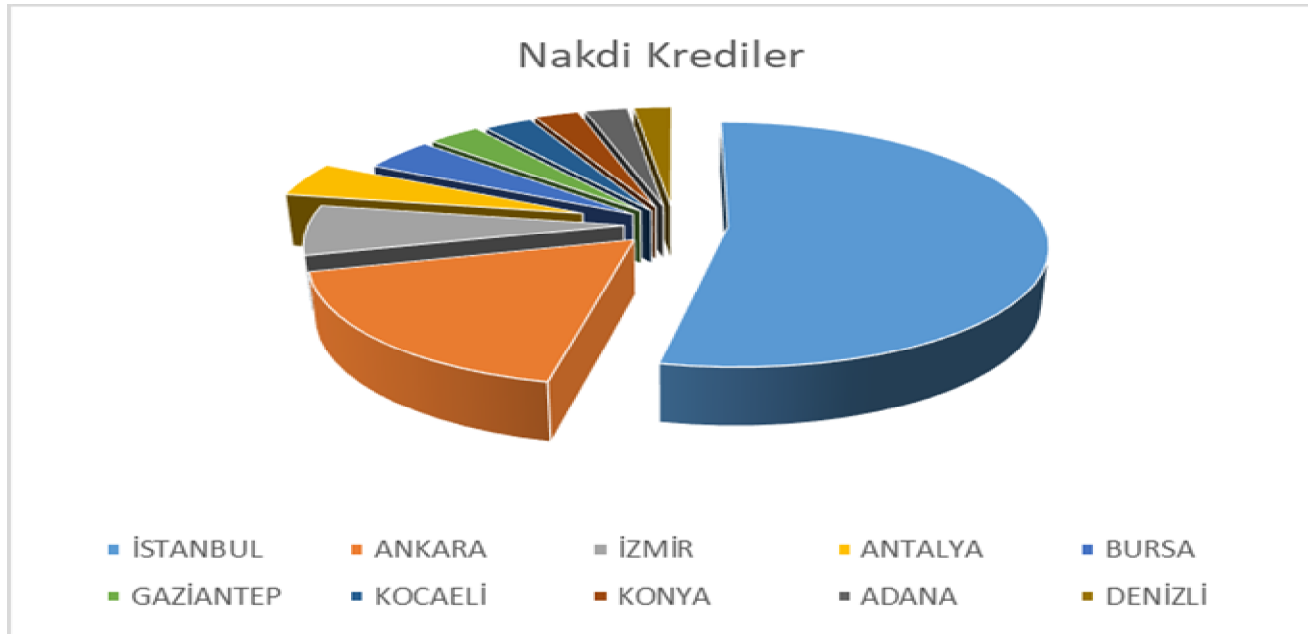
Antalya'nın ekonomik alandaki en önemli ayırıcı özelliklerinden biri, turizm sektöründeki kapasitesidir. Gerek Türkiye yatak kapasitesi içerisindeki %40'lık payı, gerek sezon uzunluğu itibariyle ortalamanın ciddi dışına düşen bir yapısı vardır.

Sektörel açıdan ortalamanın dışına düşen bir diğer alan da örtüaltı üretimidir. Türkiye'nin %40'na sahip sera kapasitesi ile hem yurtiçi talebi karşılamada hem de ihracat kapasitesinde öncü durumdadır.

Antalya, reel ekonomik büyüklüklerini gerçekleştirebilmek için bu dönemde, öncekilerden çok daha fazla borçlanma ya da kredi kullanma ihtiyacı duymuştur. Öyle ki, kendi yapısal karakteristiğinin bile tersine bir borçlanma ve tasarruf eğilimine sahip olmuştur. Ortalama ekonomik göstergelerle Türkiye 8. si olan Antalya iş dünyası, kullandığı nakdi kredilerde Türkiye 4. sü durumundadır. Kişi başına milli gelir hesaplamalarında ise Türkiye 13. sü durumundadır.

2017 yılı itibariyle Antalya iş dünyasının kullandığı nakdi kredi toplamı 66 milyar TL civarında olmuştur. Şekil 3.5'te soldaki pasta çiziminde kredi kullanımındaki tutar olarak ilk 10 il verilmektedir. Bunların nominal tutarları tablosu ise şeklin alt tarafında verilmiştir.

Şekil-3.5. Kullanılan Nakdi Krediler İlk 10 İl (Bin TL, 2017)

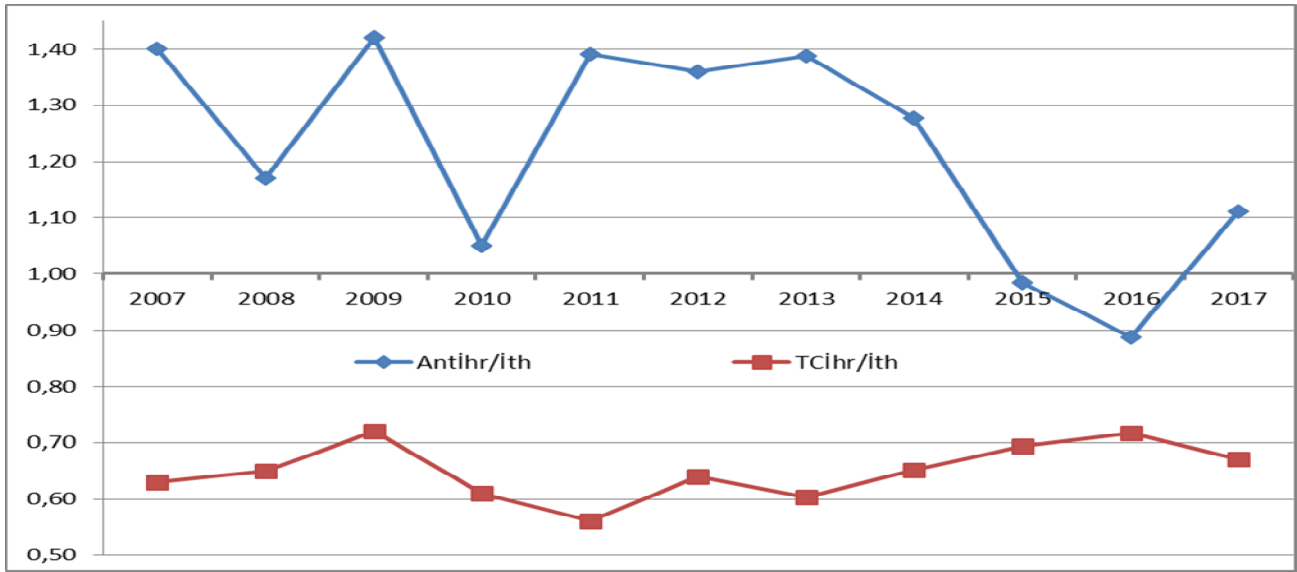

Nakdi Krediler (Bin TL) 2017									
İSTANBUL	ANKARA	İZMİR	ANTALYA	BURSA	GAZİANTEP	KOCAELİ	KONYA	ADANA	DENİZLİ
752.703.278	248.941.560	93.902.827	65.717.860	59.322.020	43.914.293	40.614.739	37.607.310	35.948.780	31.382.934

753 milyar TL civarındaki kredi kullanımıyla açık ara başı çeken İstanbul ilk sırada yer alırken Antalya 66 milyar TL civarındaki kredi kullanımıyla İzmir'in ardından 4. sırada yer almıştır. Bu kredi kullanımıyla Antalya, toplam nakdi krediler içerisinde %4 civarında bir payı almış gözükmektedir.

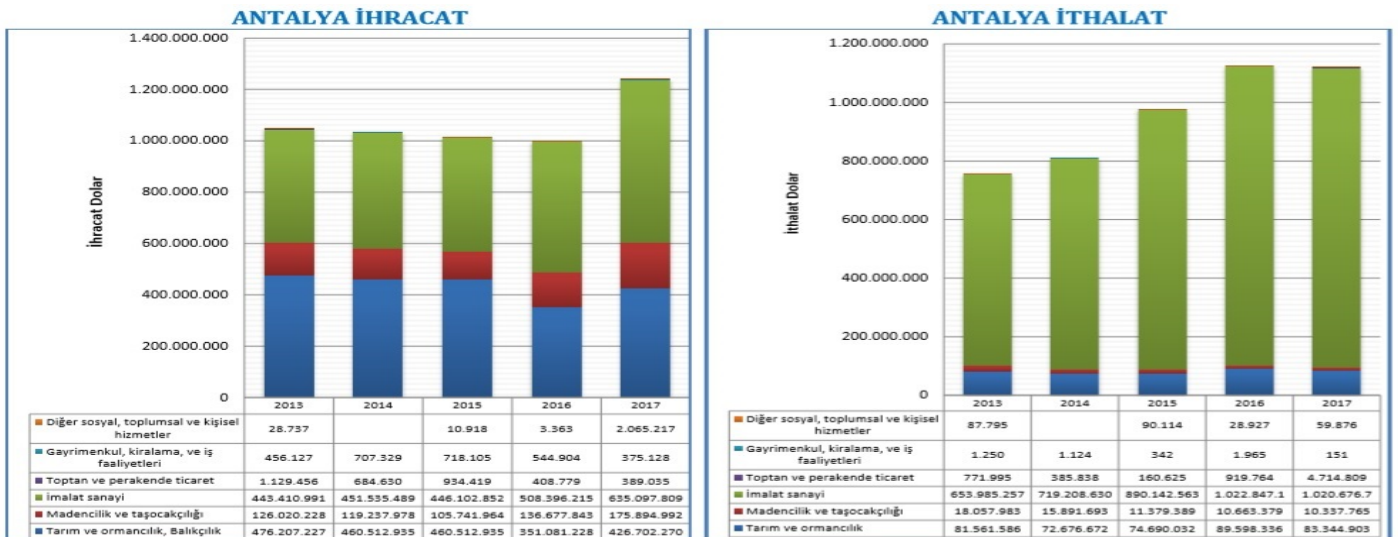
Antalya dış ticaret performansında uzun yıllar boyunca dış ticaret fazlası vermesi bakımından Türkiye dış ticaret performansından daha iyi bir konumda olmuştur. Nominal değerler itibariyle de milyar USD’lik bir düzeyi tutturabilmiştir. Şekil 3.6’da ihracatın ithalatı karşılama oranları bakımından Türkiye – Antalya eğilimleri verilmiştir. 2015 ve 2016 yıllarında ise bu fazla verme eğilimi Antalya için eksiye dönmüş yıllar olmuştur.

Şekil-3.6. Türkiye – Antalya Dış Ticaret Oranları Eğilimi.

Antalya’nın ihracat ve ithalat rakamları, sektörel ayrımlarla Şekil 3.7’de verilmiştir. İhracattaki en büyük paylar, tarım ve madencilik sektörlerinde olurken ithalatı ise imalat sanayi malları olmuştur.

Şekil-3.7. Antalya’nın Sektörel İhracat ve İthalat Kalemleri.

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu / Zaman Serisi Aralığı: 2013-2017 ve BAKA

Antalya istihdam gerçekleştirmeleri, Batı-Akdeniz bölgesi kapsamında Tablo 3.2’de verilmiştir. Buna göre 1,161,000 kişi işe yerleştirilmiştir. Bu istihdamın %21.8’i tarımda, %16.5’i sanayide ve %61.7’si hizmetler sektöründe yer almıştır.

2017 yılında istihdamın Türkiye ortalaması itibariyle sektörlere dağılımı ise %19.4’ü tarım, %26.5’i sanayi ve %54.1’i hizmetler olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye – Antalya karşılaştırmasında istihdamın sektörlere dağılımı birbirinden farklılaşan bir yapıda olmuştur. Her üç sektörde de Antalya istihdamının dağılımı, hizmetler ve tarım lehine yüksek ve sanayide ise düşük bir düzeyde gerçekleşmiştir. Bu sonuç Antalya’nın ayırıcı özellikleriyle son derece uyumlu durumdadır.

Bu tablodaki sanayi sektörü istihdamı içerisinde inşaat sektörü de bulunmaktadır.

Tablo-3.2. İllerin Sektörlere Göre İstihdamı (2017 Yılı)

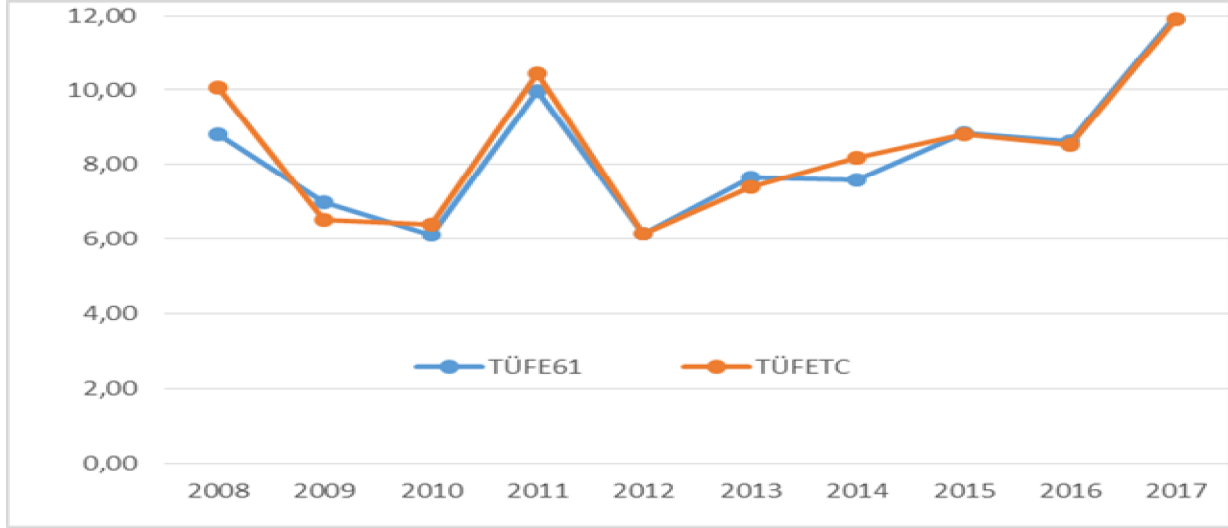
(15+ yaş - Bin Kişi)							
İBBS Düzey-2	Toplam	Tarım	Sanayi ⁽¹⁾	Hizmet	Tarım (%)	Sanayi (%) ⁽¹⁾	Hizmet (%)
İstanbul	5.664	66	1.800	3.799	1,2	31,8	67,1
Tekirdağ, Edirne, Kırklareli	741	127	266	347	17,2	35,9	46,9
Balıkesir, Çanakkale	634	195	131	308	30,8	20,6	48,6
İzmir	1.611	161	501	949	10,0	31,1	58,9
Aydın, Denizli, Muğla	1.205	323	290	592	26,8	24,1	49,1
Manisa, Afyonkarahisar, Kütahya, Uşak	1.191	388	306	496	32,6	25,7	41,7
Bursa, Eskişehir, Bilecik	1.452	157	607	688	10,8	41,8	47,4
Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova	1.386	207	509	670	14,9	36,8	48,3
Ankara	1.960	63	462	1.434	3,2	23,6	73,2
Konya, Karaman	827	218	239	369	26,4	29,0	44,7
Antalya, Isparta, Burdur	1.161	253	192	716	21,8	16,5	61,7
Adana, Mersin	1.335	280	285	770	21,0	21,3	57,7
Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye	961	228	235	498	23,7	24,5	51,8
Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir	517	151	112	254	29,2	21,7	49,1
Kayseri, Sivas, Yozgat	771	195	219	357	25,3	28,4	46,3
Zonguldak, Karabük, Bartın	378	125	91	162	33,0	24,1	42,9
Kastamonu, Çankırı, Sinop	330	157	57	116	47,6	17,3	35,1
Samsun, Tokat, Çorum, Amasya	1.024	409	185	429	40,0	18,1	41,9
Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane	1.072	463	162	447	43,2	15,1	41,7
Erzurum, Erzincan, Bayburt	355	143	46	166	40,2	12,9	46,9
Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan	360	195	45	119	54,2	12,6	33,2
Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli	607	208	103	296	34,2	17,0	48,8
Van, Muş, Bitlis, Hakkari	571	236	138	197	41,4	24,1	34,5
Gaziantep, Adıyaman, Kilis	731	95	249	387	13,0	34,1	52,9
Şanlıurfa, Diyarbakır	959	358	165	436	37,4	17,2	45,5
Mardin, Batman, Şırnak, Siirt	388	63	82	244	16,2	21,0	62,8
Türkiye	28.189	5.464	7.478	15.246	19,4	26,5	54,1

Kaynak: TÜİK.

(1) İnşaat sektörü, sanayi sektörü içinde değerlendirilmiştir.

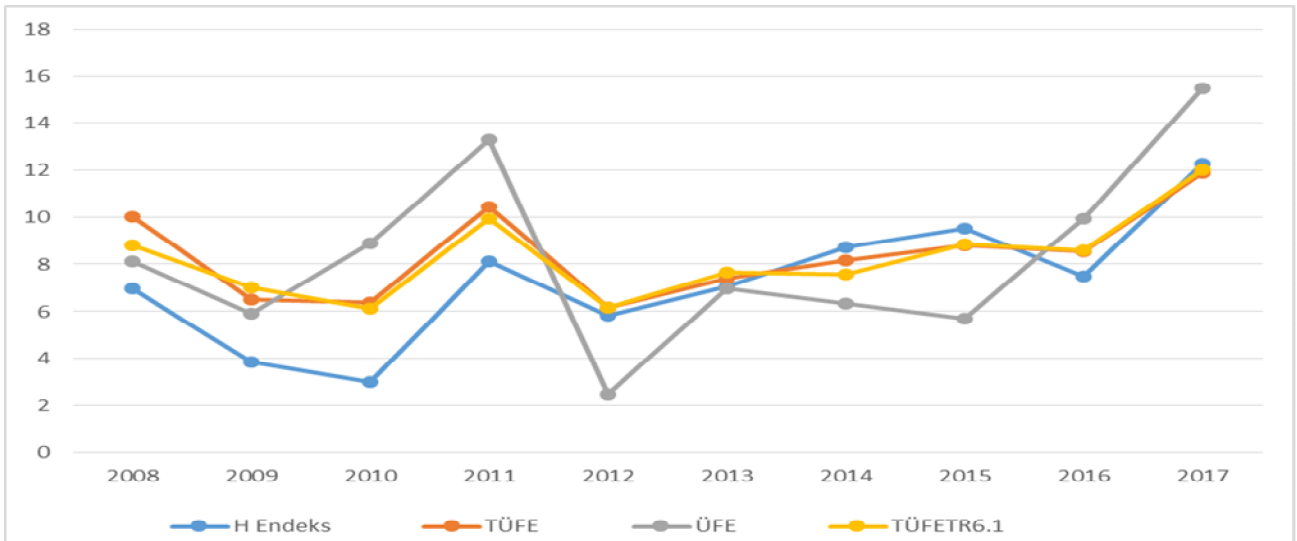
Antalya ekonomisi; özellikle turizmin ve tarımın iyi performans gösterdiği zamanlarda bir taraftan büyümesini hızlandırırken diğer taraftan da enflasyonunu da ortalama civarında tutmayı başarmıştır. Şekil 3.8’de bu durum açıkça görülmektedir.

Şekil-3.8. Türkiye ve Batı Akdeniz Bölgesi TÜFE Eğilimleri (%)

Türkiye TÜFE’si ile böylesine bir uyumluluk ve yakınlık içerisinde olan bölge TÜFE’si, enflasyonun diğer bileşenleri için benzer bir yakınlık göstermemektedir. Üretici enflasyonu ÜFE ve çekirdek enflasyon olarak tanımlanan H Endeksi ile birlikte değerlendirildiğinde Şekil 3.9’daki eğilimler ortaya çıkmaktadır.

Şekil-3.9. Batı-Akdeniz Bölgesi ve Türkiye Enflasyonları Eğilimi (%)

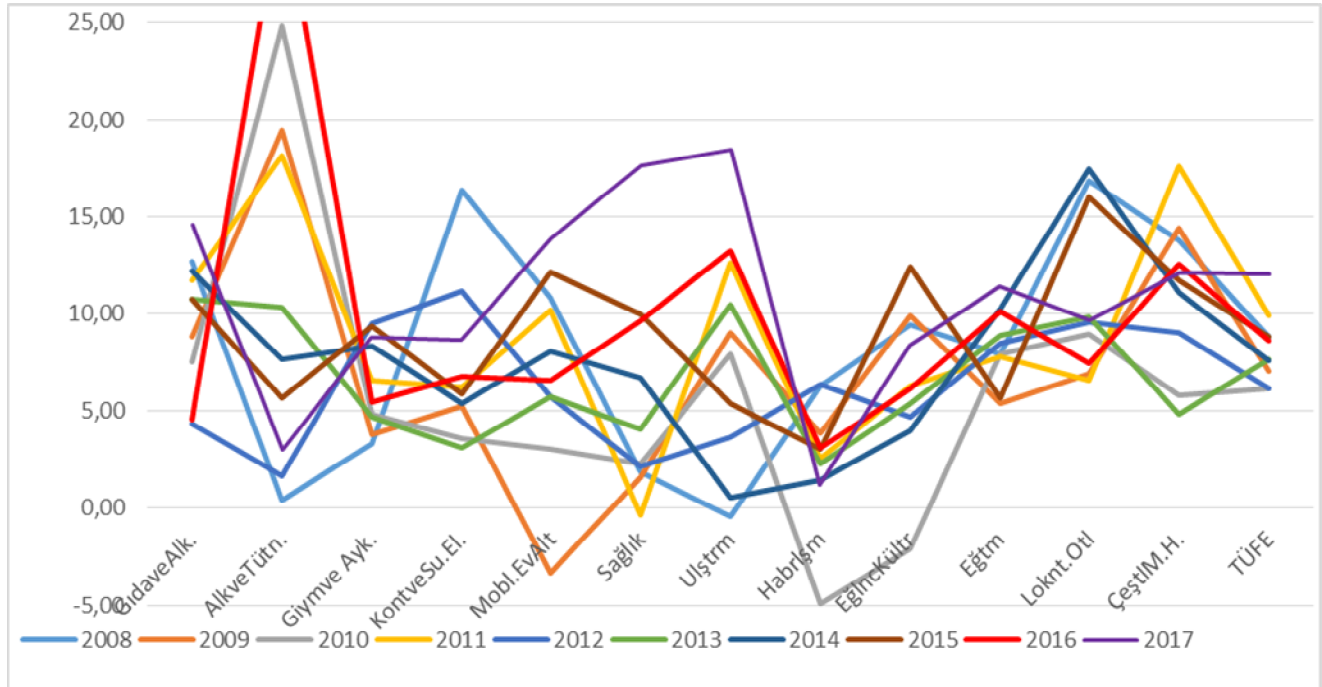
Burada en dikkat çekici eğilim, ÜFE'deki aşırı oynaklıktır. Aslında normal koşullar altında en azından TÜFE'ye göre ÜFE daha az oynak olmalıdır. Daha enteresanı ise ikinci yüksek oynaklığın H Endekste olmasıdır. 2008 – 2011 döneminde aşağıda olması beklenen durumdur. Ancak 2012 ve 2013 yıllarında TÜFE ve ÜFE'ye yaklaşan H Endeksi, takip eden dönemde yüksek seyre geçmiştir.

Başta Antalya olmak üzere Batı-Akdeniz bölgesinin enflasyonuna harcama kalemleri itibariyle zaman serisi olarak baktığımızda Şekil 3.10'daki eğilimleri görmekteyiz.

2008-2017 dönemindeki 10 yılda Batı-Akdeniz bölgesinde Alkollü İçecekler ve Tütün kalemi, % 0 – 25 aralığı ile diğer tüm harcama kalemlerinden açık ara oynaklık yaşamıştır. Eğitim harcamaları kalemi ise % 5 – 8 aralığı ile 8 yılda oynaklığı en düşük kalem olmuştur.

Harcama kalemlerinin toplamı için enflasyon oynaklığının en yüksek olduğu yıl ise 2010 yılı olarak gözükmektedir. Harcama kalemleri bazında % -5 ile % 31 arasında dalgalanma gösteren bir yıl olarak yaşanmıştır.

Şekil-3.10. Batı-Akdeniz Bölgesi Harcama Kalemleri Enflasyon Eğilimi (%).

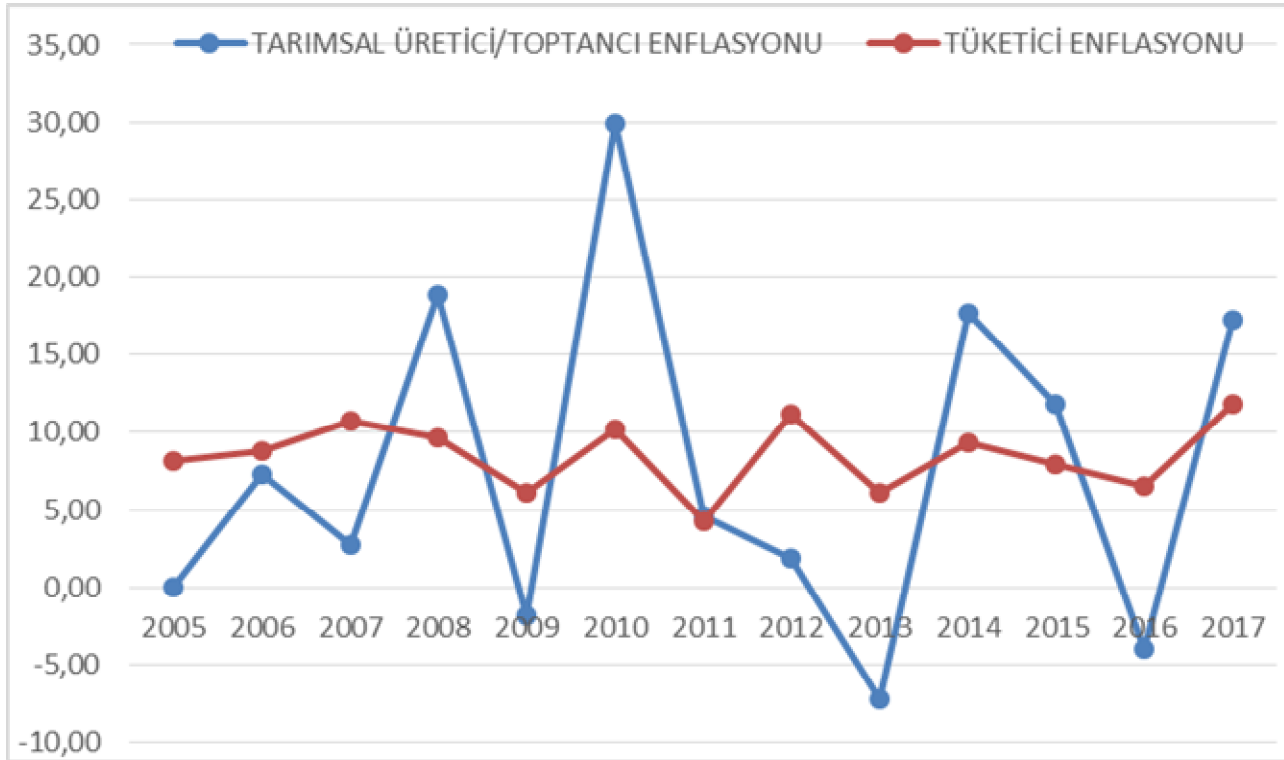

Batı-Akdeniz bölgesindeki Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Konut-Su ve Elektrik, Mobilya ve Ev Aletleri ile Ulaştırma kalemleri bölgenin genel TÜFE'sinden daha fazla oynaklık göstermiştir.

Eğitim ve Haberleşme harcama kalemleri ise genel TÜFE'den çok daha az oynaklık göstermiştir.

Antalya'daki enflasyon göstergeleri yıllar ve harcama kalemleri itibariyle zaman serisi olarak böyle bir eğilim gösterirken üzerinde sürekli bir tartışma konusu olan alan, tarımsal ürün enflasyonunun tüketici enflasyonunu körüklediği savı ile ilgili olmuştur. Kentimiz açısından hayati bir öneme sahip olan tarımsal üretim ve özellikle örtüaltı sebze ve meyvecilik faaliyetleriyle doğrudan ilgili enflasyon ile tüketici enflasyonu arasındaki ilişki Şekil 3.11'de verilmektedir.

Şekil-3.11. Tarımsal Üretici/Toptancı ve Tüketici Enflasyonları Eğilimleri.

Şekil 3.11'de açıkça görüldüğü gibi tarımsal üretici enflasyonu, 2005 – 2017 döneminde 5 kez tüketici enflasyonunu geçmiştir. 13 yıllık dönemin 5'inde yüksek seyreden tarımsal üretici enflasyonu, sadece 2010 yılında aşırı yüksek gerçekleşmiştir. Diğer 4 yılda ise bu kadar aşırı bir yükseklik yaşanmamıştır.

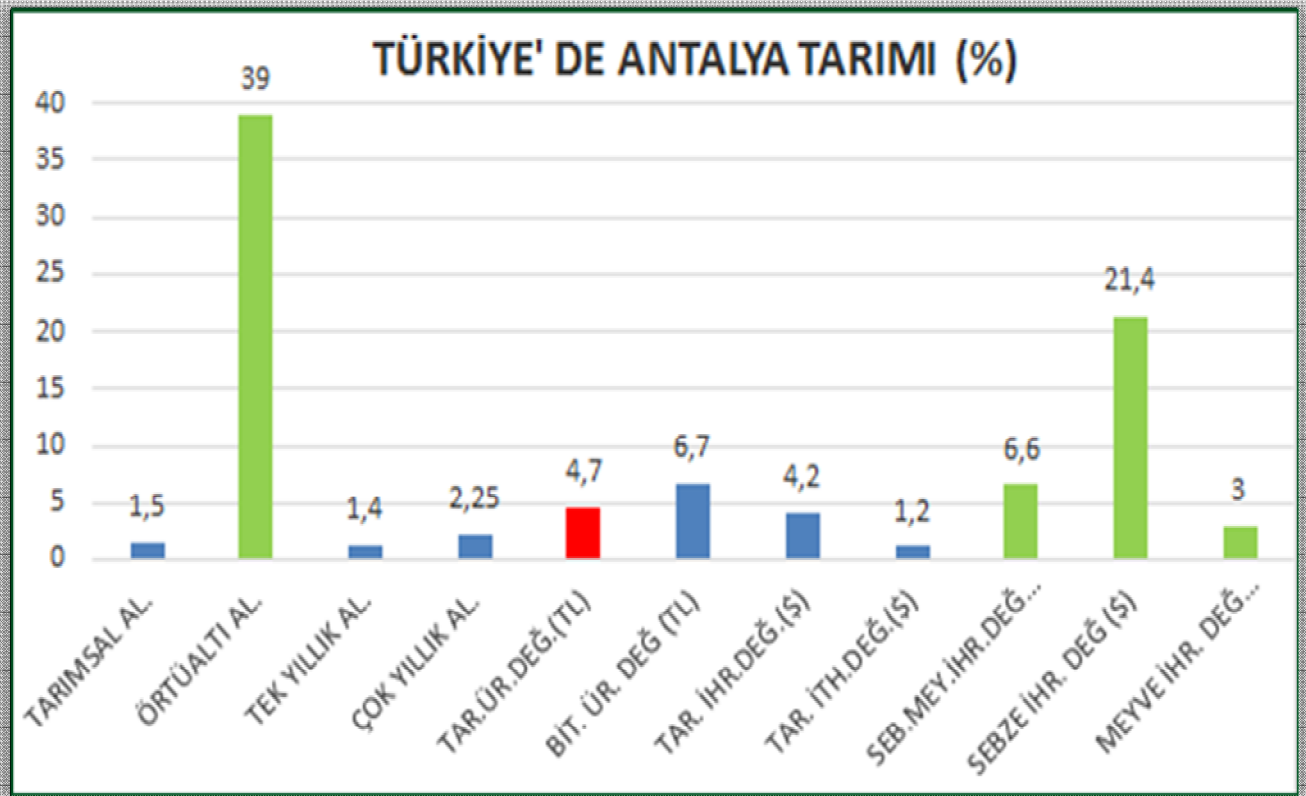
Tüketici enflasyonunun tarımsal üretici enflasyondan yüksek geldiği diğer 8 yılda ise açıkça tarımsal üretici enflasyonu, tüketici enflasyonunu aşağıya çeken bir görev görmüşlerdir.

2013 yılında üretici enflasyonu, %-5'ten fazla negatif düzeye düşmüş ve o sayede %10'nun üzerinde olan tüketici enflasyonu %5 düzeyine gerilemiştir. Keza 2016 yılında da tarımsal üretici enflasyonu bir kez daha negatif düzeyde gerçekleşmiştir.

Antalya'nın tüm coğrafyasına ve kır-kent ayırımı yapmaksızın tüm nüfusuna yayılma etkisine sahip tarımsal üretim ve ticaret yapısının Türkiye içindeki payı, Şekil 3.12'de özetlenmeye çalışılmıştır.

Temel göstergelerden 11 adediyle özetlenen bu pay, Antalya'nın tıpkı turizme olduğu gibi tarımsal üretim ve ticarete Türkiye ortalamasının dışında bir özelliği bulunmaktadır.

Şekil-3.12. Antalya Tarımının Türkiye'deki yeri.

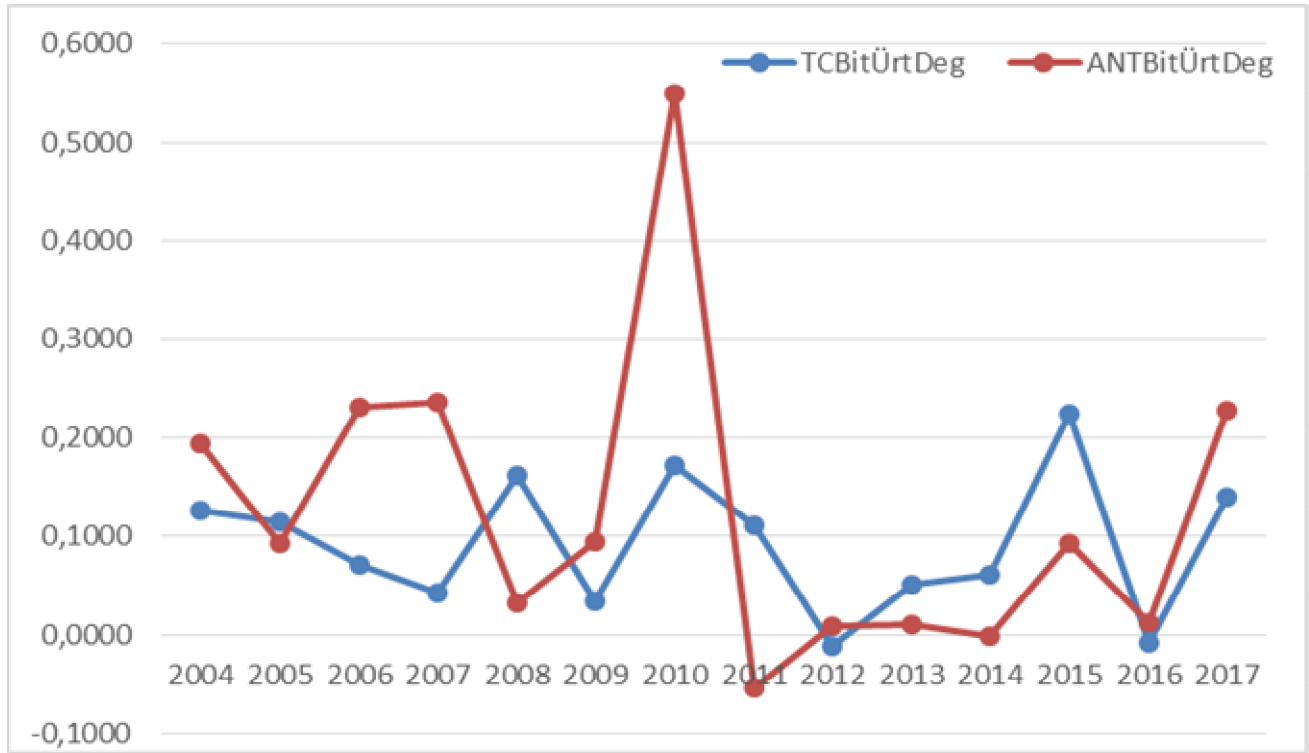
KAYNAK: ATB ve ATA

Bu göstergelere göre Antalya; toplam tarımsal alanların %1.5'na, örtüaltı alanların %39'una, tek yıllık üretim alanlarının %1.4'üne, çok yıllık üretim alanlarının %2.25'ine, toplam tarımsal üretim değerinin %4.7'sine, bitkisel üretim değerinin %6.7'sine, tarımsal ihracat değerinin %4.2'sine, ithalat değerinin %1.2'sine, yaş sebze/meyve ihracat değerinin %6.6'sına, yaş sebze ihracat değerinin %21.4'üne ve yaş meyve ihracat değerinin %3'üne sahip bulunmaktadır. Bu veriler her ne kadar 2016 yılına ait olsa da genel olarak yıldan yıla değişen nitelikte olmaması dolayısıyla çok yıllık olarak kullanılabilir yapıdadır.

Görüldüğü gibi özellikle örtüaltı sebze üretim ve ihracatında, diğer göstergelerdeki ortalama konumundan açık ara ileri bir düzeye sahip bulunmaktadır. Uzun bir geçmişe sahip olan Antalya örtüaltı üretimi, özellikle 1990'lı yıllarda küresel piyasalara açılma bakımından ciddi atılım göstermiştir. Zaten bu açılımın da etkisiyle yatırım ve üretim kapasitesi ciddi atılım göstermiştir.

Antalya bitkisel üretim değeri büyümesinde Türkiye geneliyle paralel bir yapı göstermiştir. Ancak özellikle 2010 yılında bu paralellik açık ara Antalya lehine gelişmiş ve Türkiye'de %2'nin altındaki büyümeye karşılık Antalya, %6'ya yakın büyümeyi başarmıştır.

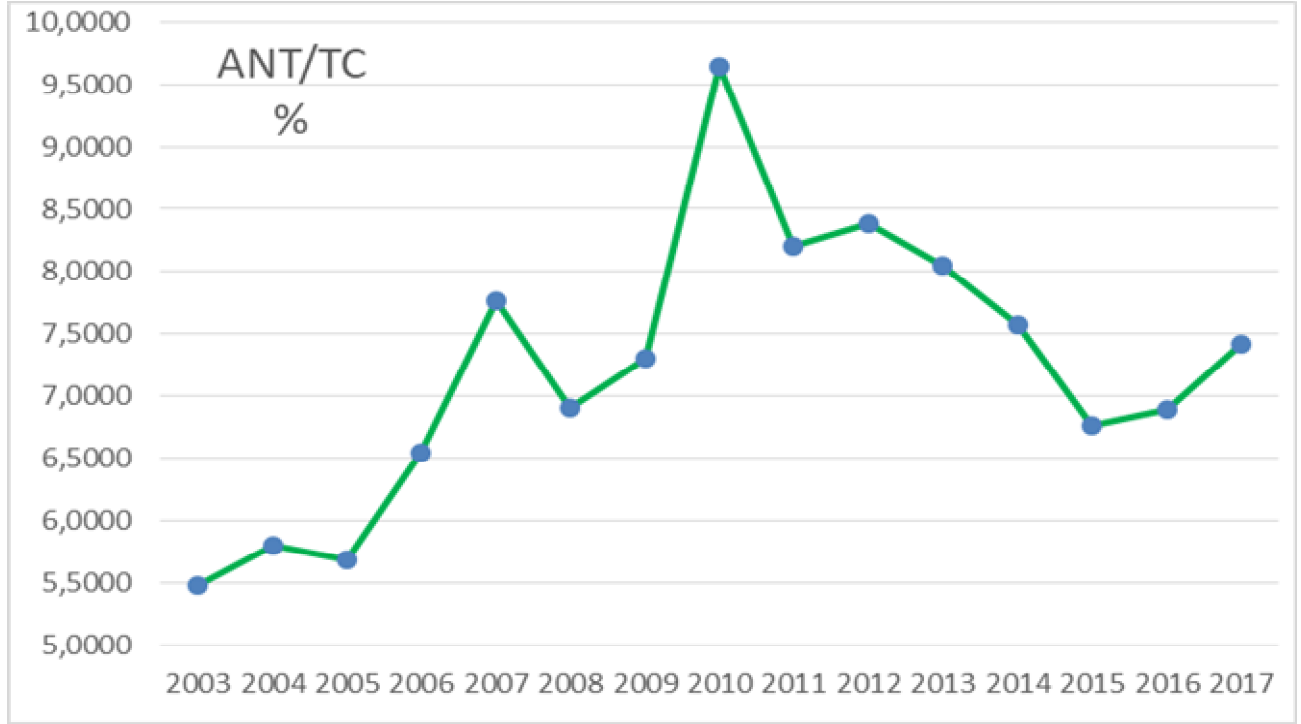
Şekil-3.13. Antalya ve Türkiye Bitkisel Üretim Değeri Cari Büyüme Eğilimi.

Şekil 3.13'te 14 yıllık süreyi kapsayan 2004 – 2017 döneminde bitkisel üretim değeri büyümesinin Türkiye-Antalya karşılaştırması değerlendirildiğinde 5 yıl Antalya'nın 4 yıl da Türkiye genelinin daha yüksek bir seyir izlediği, diğer yıllarda da birbirine yakın büyümeleri olduğu görülmektedir. 2011 yılında ise Antalya bitkisel üretim değerinde negatif büyüme göstermiştir.

Buradaki eğilim yıllık büyümeleri gösterirken Şekil 3.14'teki çizim ise Antalya bitkisel üretim değerinin Türkiye içerisindeki payına yönelik eğilimi göstermektedir.

Şekil-3.14. Antalya Bitkisel Üretim Değerinin Türkiye'deki Yeri Eğilimi (%)

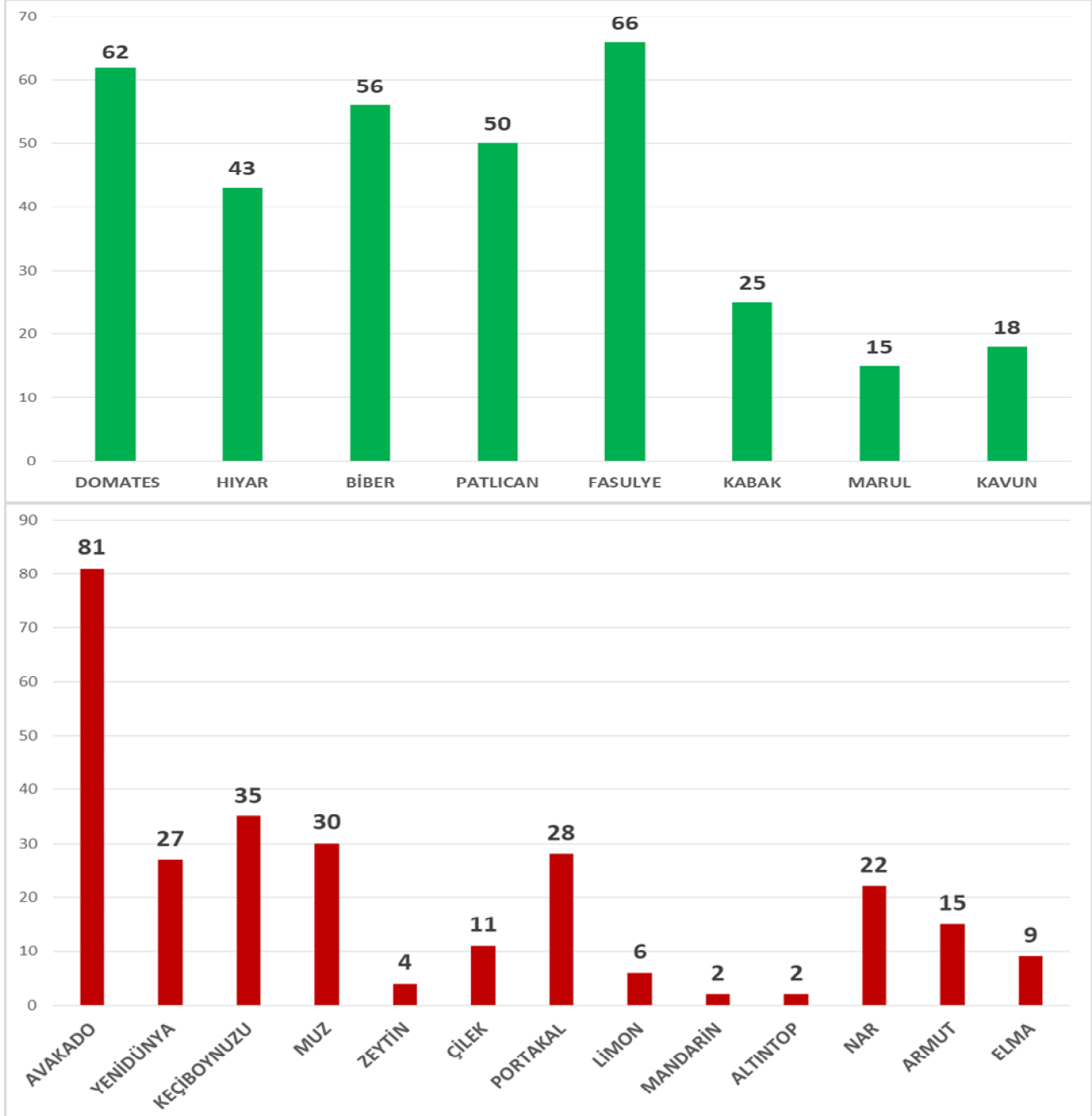
Bitkisel üretim değeri konusunda Antalya, 2000 yılından bu yana Türkiye ortalamasını iki kata yaklaşan bir farkla geçen gelişme göstermiştir. 2000 yılında Türkiye bitkisel üretim değerinin yaklaşık %4'üne sahip olan Antalya, 2010 yılında bu oranı %10'a yaklaştırmıştır.

2010 yılından sonra ise Türkiye payında ciddi bir ivme kaybı yaşamaya başlayan Antalya bitkisel üretim değeri eğilimi, 2017 yılında Türkiye genelinden %7.5 pay alma düzeyine gerilemiştir.

Antalya tarımındaki bitkisel üretim değeri artışının uzun dönemli toplam değerlendirmesine baktığımızda 5'er yıllık alt dönemlerde hep aynı olmadığını görmekteyiz. Özellikle 2000-2005 döneminde gösterilen performans, takip eden 5 yılda hız kaybetmiş ve ülke ortalamasına yaklaşmış, son 5 yılda ise ülke ortalamasının altında bir performans gösterilmiştir. Nitekim bu eğilim bozulmasını, üretim miktarındaki değişimlerde de görmekteyiz.

Antalya'da bitkisel üretim denince ilk akla gelen kuşkusuz örtüaltı tarımsal üretim faaliyetleridir. Bu üretim biçiminin en önemli özelliği, üretime konu olan ürünlerin zaman faydasını artırmaktır. Böylece hem ulusal hem de uluslararası piyasalarda daha yüksek katma değerli ürünler üretilip ticaretini yapmak mümkün olmaktadır.

Şekil-3.15. Örtüaltı Üretim ve Meyvecilikte Antalya'nın En'leri

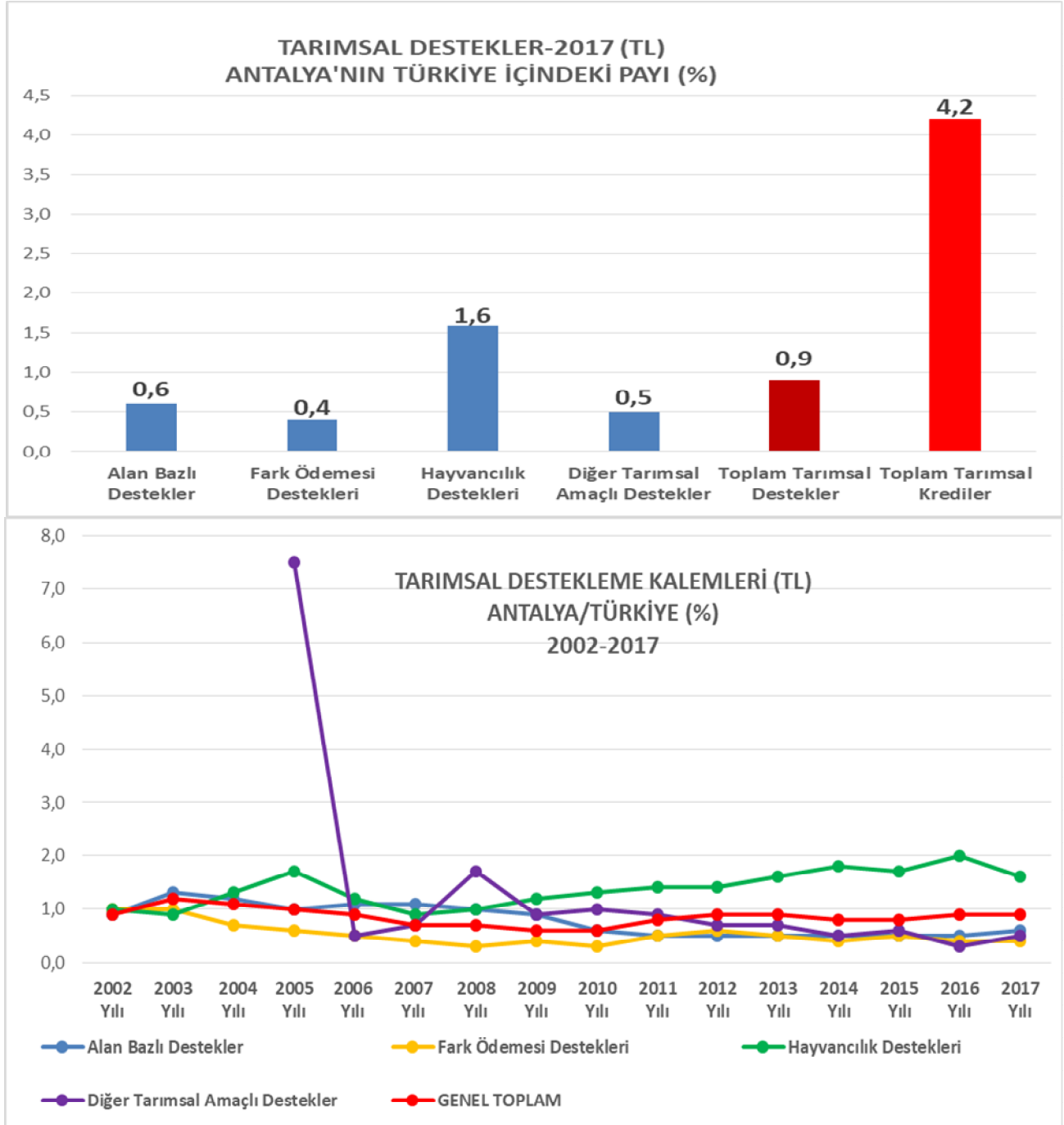

KAYNAK: ATB ve ATA

Şekil 3.15'in üst çiziminde örtüaltı üretimde Türkiye'deki yeri itibariyle ürünlerin payı verilmektedir. Örtüaltı üretimdeki payları itibariyle domates ve fasulye başı çekmektedir. Daha sonraki payları ise biber ve patlıcan oluşturmaktadır. Marul ise en düşük paya sahip olmuştur.

Şeklin alt çiziminde ise meyvecilikte Antalya'nın yeri verilmektedir. Burada özellikle avokado % 81'lik payı ile başı çekmektedir. Çizimdeki diğer ürünlerde ise keçiboynuzu, muz, portakal ve yenidoğya meyveleri ortalama olarak % 30'un üzerinde bir paya sahip gözükmeğtedirler.

Şekil-3.16. Antalya'nın Tarımsal Destek Ödemeleri Eğilimi (%)

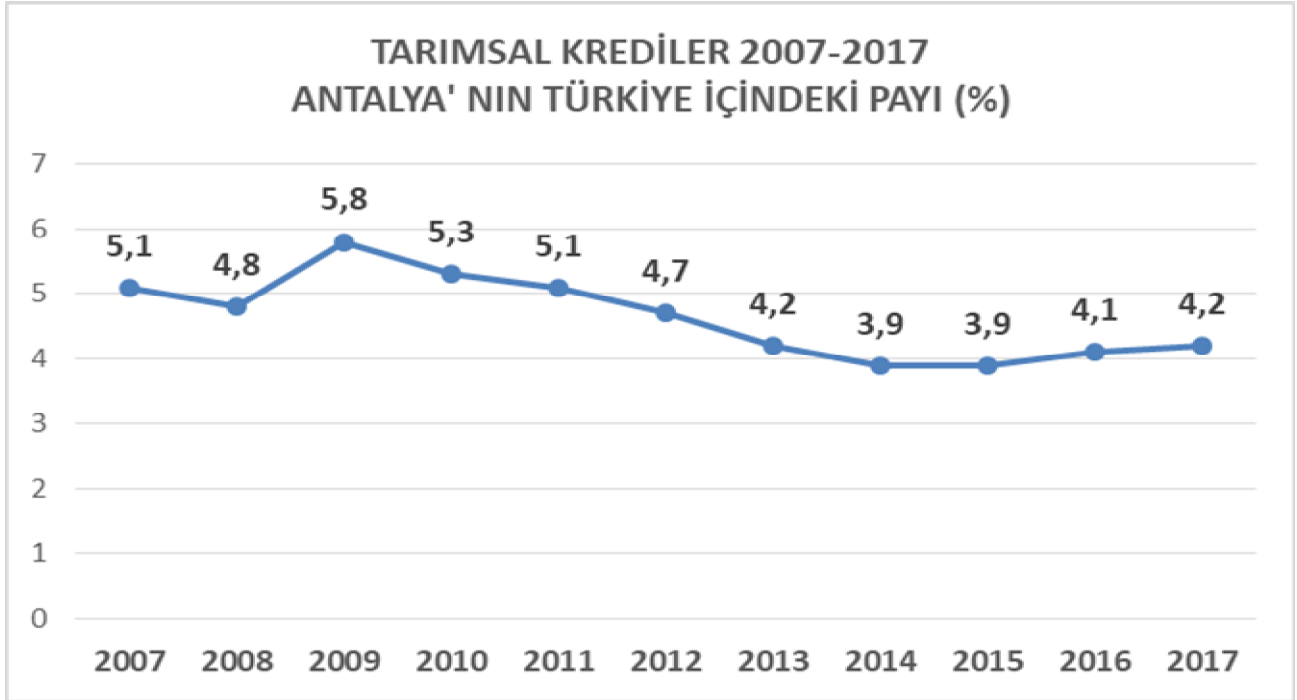

Şekil 3.16'nın üst çiziminde 2017 yılı itibariyle Antalya'nın aldığı tarımsal destekleme ödemelerinin Türkiye içindeki payları ve kullandığı tarımsal kredilerin Türkiye'deki payı verilmektedir. Buna göre Türkiye'de %7'lik paya sahip sektörün ancak % 0.9'luk destek alabilmesinin kaçınılmaz sonucu olarak kredi payı, % 4.2 gibi çok yüksek bir düzeyde gerçekleşmiştir.

Şeklin alt çiziminde ise 2002 – 2007 dönemindeki 16 yılda Antalya’ya yapılan tarımsal destekleme ödemelerinin yıllar itibariyle Türkiye payları verilmektedir. Burada dikkat çeken konulardan biri, diğer tarımsal amaçlı ödemelerin 2006 yılında % 7.5 gibi rekor bir paya sahip olması ve sonraki yıllarda bu payın birden bire diğer ödeme paylarına düşürülmesi olmuştur.

Hayvancılık destekleme ödemeleri ise diğer 3 çeşit destekleme ödemelerinin oldukça üzerinde bir paya sahip olması da diğer dikkat çeken bir konu olmuştur. Toplam ödeme patı ise % 1’in altında kalması da dikkat çekicidir.

Şekil-3.17. Antalya’ya Yapılan Tarımsal Ödemelerin Türkiye İçindeki Payı Eğilimi (%)

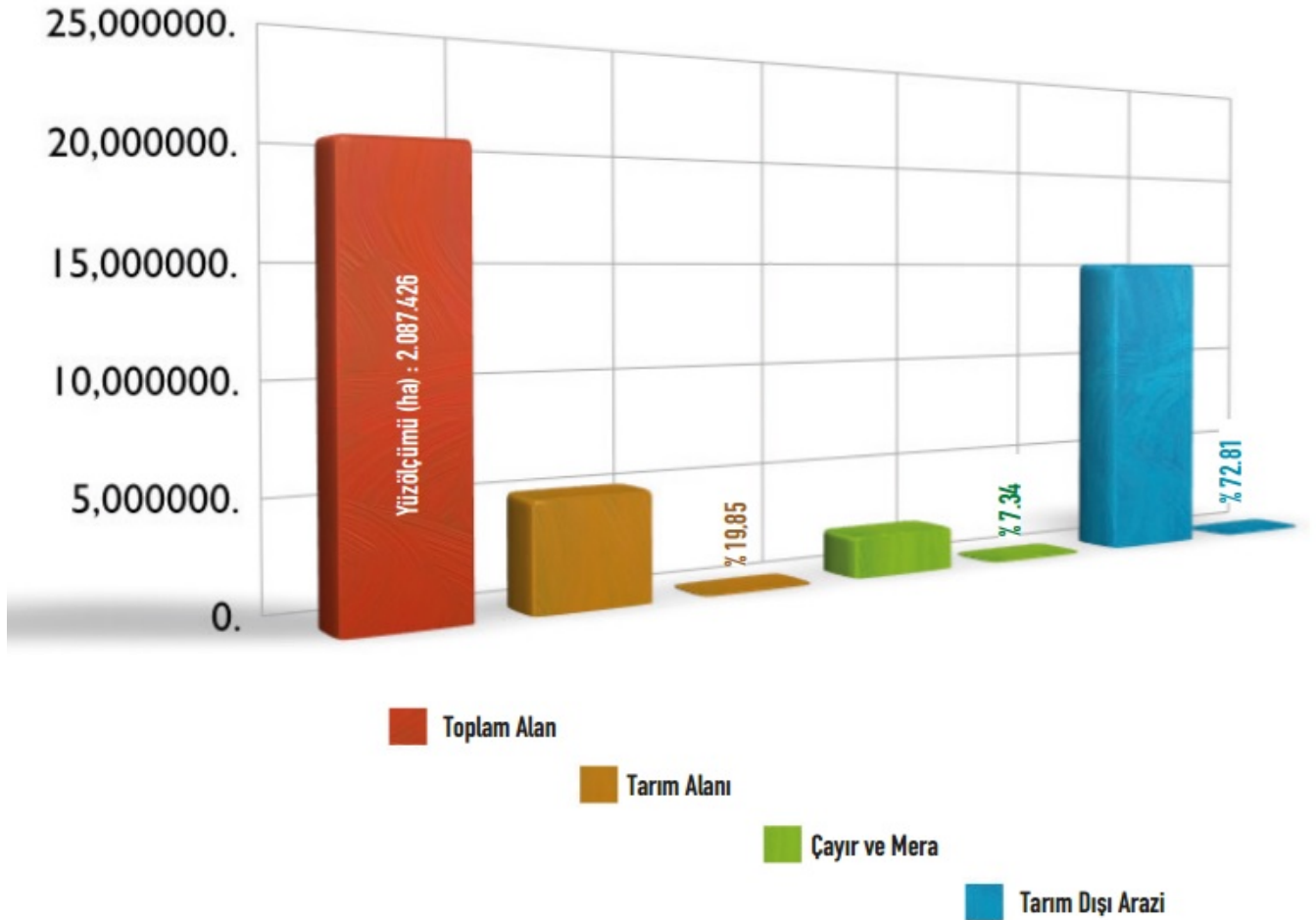

Şekil 3.17’de ise 2007 -2017 dönemindeki 11 yılda Antalya’da kullanılan tarımsal kredilerin Türkiye içindeki payına yönelik eğilim verilmektedir. 2007 yılında % 5.1 olan kredi kullanım payı, 2017 yılında % 4.2’ye gerilemiştir. Ancak bu oran destekleme ödemelerinin 4 katından fazla bir payı işaret etmektedir.

Antalya İlının toplam yüzölçümü 20.723.000 dekadır. Bu alanın ancak % 19,99'luk bölümü olan 4.143.255 dekarını Tarım Alanları, % 4,32 ile 896.102 dekarını Çayır-Mera, % 53,99 ile 11.189.084 dekarını Orman ve Fundalıklar ve % 21,69'luk oran ile 4.494.599 dekarını da Tarım dışı alanlar ve yerleşim alanları oluşturmaktadır.

Fiziki yapısı itibariyle Antalya'nın diğer 81 ilden temel ayırıcı özelliklerinden biri, kentin Kaş – Gazipaşa arasındaki mesafenin 650 km olmasıdır. Yani bir uçtan diğerine bu kadar mesafeye sahip başka bir ilimiz bulunmamaktadır. Diğer taraftan kentin enine derinliği ise yaklaşık 20 km gibi dar bir şeride sahiptir.

Şekil-3.18. Antalya İli Genel Arazi Dağılımı

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü

Antalya gerek coğrafi konumu ve özellikleri itibariyle, gerek kent fiziki konumu ve biçimi itibariyle, diğer illerimizden ayrıcalıklıdır. Mesela bir ucundan diğerine (Kaş – Gazipaşa) 650 km’dir. Bu uzunlukta başka bir ilimiz bulunmamaktadır. Bu boya karşılık eni ise ortalama 20 km ile dar bir genişliğe sahiptir. Bunun da önemli bir kesimi dağlık arazidir.

Antalya İlinin genel arazi dağılımı ilçeler bazında ve detaylı olarak aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo-3.3. Antalya İli ve İlçeleri Arazi Dağılımı

GENEL ARAZİ DAĞILIMI (da)					
İLÇELER	TARIM ALANI	ÇAYIR-MER’A ALANI	ORMAN VE FUNDALIK	TARIM DIŞI ALAN	TOPLAM YÜZEY
MERKEZ	448.940	42.020	975.320	553.720	2.020.000
AKSEKİ	114.060	36.372	1.134.090	478	1.285.000
ALANYA	261.290	98.600	1.060.915	177.195	1.598.000
ELMALI	593.350	240.000	509.272	287.378	1.630.000
FİNİKE	71.010	10.520	507.310	64.160	653.000
GAZİPAŞA	165.150	114.760	613.820	27.270	921.000
GÜNDOĞMUŞ	105.915	64.620	492.120	680.345	1.343.000
İBRADI	13.630	17.200	460.595	750.575	1.242.000
KALE	53.500	500	313.455	6.545	374.000
KAŞ	225.360	19.500	1.147.800	474.340	1.867.000
KEMER	29.680	0	363.910	74.410	468.000
KORKUTELİ	1.014.650	58.000	906.672	551.678	2.531.000
KUMLUCA	170.000	77.760	576.300	395.940	1.220.000
MANAVGAT	423.360	106.950	1.496.625	210.065	2.237.000
SERİK	453.360	9.300	630.880	240.460	1.334.000
İL TOPLAMI	4.143.255	896.102	11.189.084	4.494.559	20.723.000
%	19,99	4,32	53,99	21,69	100

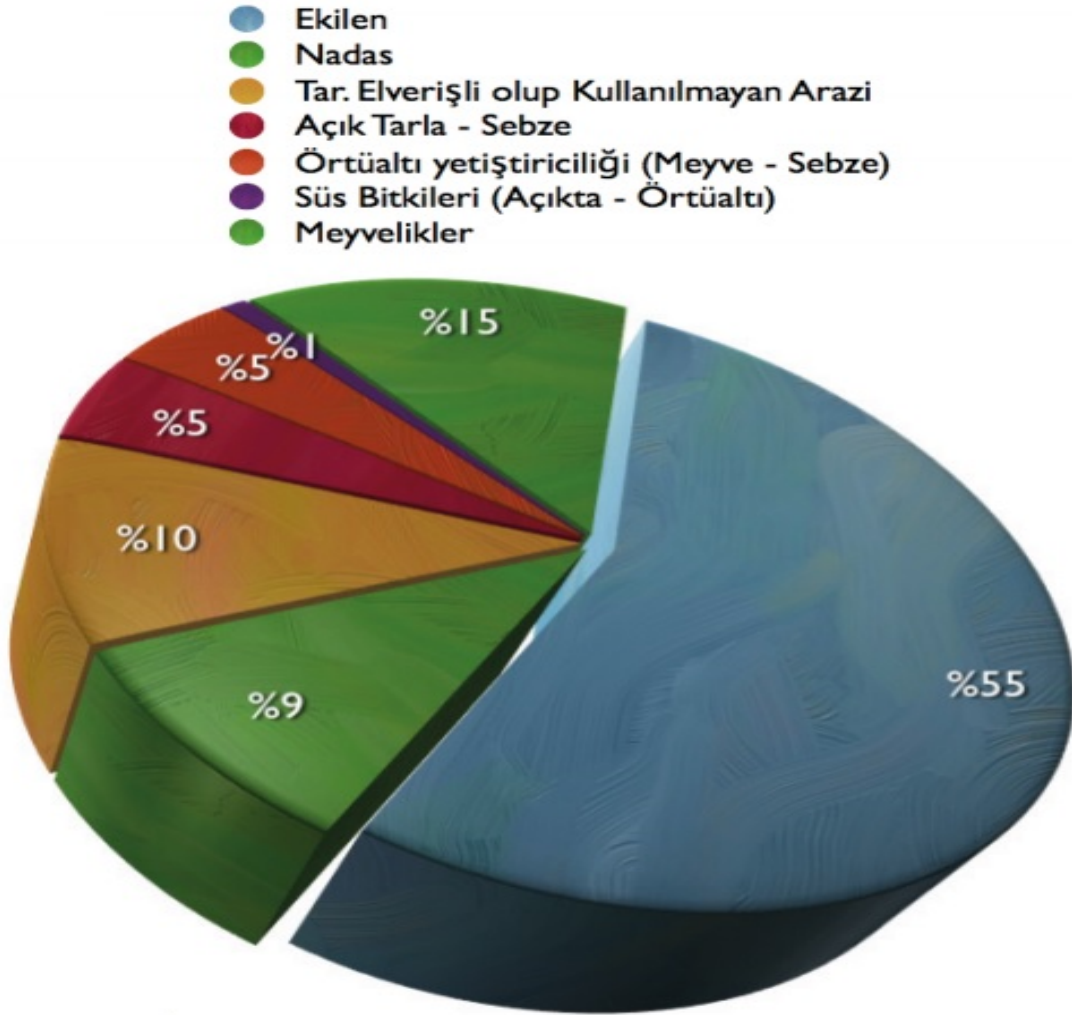
(Tarım İl Müdürlüğü)

Arazi büyüklüğü itibariyle Korkuteli ve Manavgat ilçeleri ilk iki sırayı almaktadır. Buna karşılık Kale ve Kemer ilçeleri ise son iki sırayı oluşturmaktadır.

İbradı ve Gündoğmuş ilçeleri ise toplam alanlarındaki tarım dışı alan büyüklüğü ile dikkat çekmektedir. Toplam arazilerinin yarısından fazlası tarım dışı konumundadır ve ortalama değerin çok üzerinde bulunmaktadır.

Antalya, tarımsal alanların özellikleri ve kullanımı itibarıyla ciddi zenginliğe sahip bir kenttir. Her ne kadar son yıllardaki genel eğilime uygun olarak tarımın hem arazi kullanımı hem de üretim değeri itibarıyla daraltıldığı bir dönem söz konusu olsa da Kent, sahip olduğu potansiyelini korumaya ve geliştirmeye önem vermelidir.

Şekil-3.19. Tarımsal Alanların Kullanımı.

KAYNAK: Tarım İl Müdürlüğü.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 70 / 80

Antalya tarımsal alanının %55'ini ekilen olması ve nadas alanlarının hala ikinci en geniş alan olarak kalması ve meyveliklerin nispi düşük alan büyüklüğü, iyileştirilmesi gereken alan kompozisyonunun en önemli bölümlerini oluşturmaktadır.

Tarım arazisi büyüklüğü, il büyüklüğüne göre nispi düşük olan Antalya'nın tarım arazileri doğal olarak son derece kıymetli ve kısıtlı durumdadır. Buna bir de son yıllardaki tarımdan uzaklaştırılan arazi büyüklüğü de ilave edildiğinde karşımıza geriye kalan arazi itibariyle ne kadar kritik bir durumda olduğumuzu anlayabiliriz.

Antalya ilçelerindeki tarım alanlarının kullanım amaçlarına göre dağılımında dikkat çeken konulardan biri, toplam arazinin yaklaşık %10 nun nadas bırakılmasıdır. En büyük tarım alanına sahip Korkuteli İlçesinde çok büyük ölçüde açık tarla üretimi yapılmaktadır. Kullanım amaçları içerisinde bağcılık en az yeri işgal etmektedir. Daha sonra zeytincilik gelmektedir. Sebzeçilik ve süs bitkiciliği ise toplam alanın yaklaşık %10 nu kapsamaktadır.

Antalya, Türkiye tarımsal üretim değerinde yaklaşık %4 oranına sahipken bitkisel üretim değerinde ise %7'lik paya sahip bulunmaktadır. Bu temel göstergelere rağmen Antalya, tarımsal destekleme ödemelerinde bu payların yanına bile yaklaşamamaktadır.

Destekleme ödemelerinde Antalya'nın bu derece düşük kalmasının temel sebebi; ortalama tarımsal yapıdan ayrı bir tarımsal yapıya ve gereksinimlere sahip bulunmasıdır. Dolayısıyla ortalama tarımsal faaliyetler için tasarlanmış olan destekleme ödeme sistemi, Antalya'ya yeterince hitap edememektedir. Antalya üretici ve ticaret erbabı ise varlığını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduğu finansmana ancak borçlanarak ulaşabilmektedir. Nitekim son 15 yılda Antalya'nın tarımsal kredi hacmi büyümesi Türkiye ortalamasının iki kat üzerinde olmuştur.

4. Antalya Ticaret Borsası

4.1. Kuruluş ve Tarihçe

Borsamız 30.Nisan.1302 tarihli Borsalar Nizamnamesine göre; geçici encümen azaları olan Ak Hüseyin Bey, Ahmet Muhtar Bey, Hacı Kadir Bey, Tacettin Bey, Hacı İstavri Bey ve Komiser Salih Zeki Bey idaresinde 23.06.1920 tarihinde kurulmuş, ilk toplantısını 02.07.1920 tarihinde yaparak çalışmalarına **ANTALYA TİCARET ve ZAHİRE BORSASI** olarak başlamıştır.

Hükümet caddesinde küçük bir binada çalışmalarına başlayan Borsaya ürününü getiren müstahsiller daha çok Ekşili Bahçe, Bir Kapılı Han ve Kışlahan'da ürününü bekletirler ve Borsada müzayedeye çıkarırlardı. Müzayedeye çıkarılan ürünler simsarlar tarafından müstahsil ve tacirin hazır olduğu salonda açık ihale ile satılırdı.

Borsamız Kuruluş tarihi itibarıyla ülkemizin en eski üçüncü Borsası olup, göller bölgesinin en gelişmiş borsası olarak görevini sürdürmektedir.

Borsamız 1924 yılında 655 sayılı Kanuna, 25.Nisan.1944 tarihinde 4355 sayılı Kanuna, 08.Mart.1950 tarihinde 5590 sayılı Kanuna intibak olunmuş ve **ANTALYA TİCARET BORSASI** unvanı kazanmıştır, 24.Aralık.1981 tarihinde 2567 sayılı Kanuna intibak olunmuştur.

Antalya Ticaret Borsası'nın ilk Bütçesi **1920 yılında 6.260 TL**. Umumi Gelire karşılık, **2.960 TL**. Umumi Masraf tespit edilmiştir.

Borsamızın **2011Yılı Bütçesi 2.150.000- TL,**

2012 Yılı Bütçesi ise 2.250.000- TL,

2013 Yılı Bütçesi ise 2.475.000- TL,

2014 Yılı Bütçesi ise 2.475.000-TL,

2015 Yılı Bütçesi ise 2.722.500-TL,

2016 Yılı Bütçesi ise 2.800.000 -TL

2017 Yılı Bütçesi 2.800.000 – TL olarak tespit edilmiştir.

Kuruluşunda 45 üyesi bulunan Borsamız üye sayısı hayatın paralelinde devamlı artış göstermiştir.

Antalya Ticaret Borsası Aktif Üye Sayısı	
2011	914
2012	900
2013	999
2014	1051
2015	1024
2016	1040
2017	1085

 ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU	17/12/2018	
	Ver:1.0	72 / 80

4.2. Temsil, İmza Yetkisi ve Ehliyet

Borsaları protokolde Meclis Başkanı veya başkanın görevlendireceği bir meclis üyesi temsil eder.

Borsanın hukuki temsilcisi Yönetim Kurulu Başkanıdır.

Borsa adına düzenlenen taahhütname, sözleşme ve vekaletname gibi borsayı hukuken bağlayan belgeleri Yönetim Kurulu Başkanı veya başkan vekiliyle diğer birkaç üyenin birlikte imzalaması gerekir.

Borsaların taşınmaz mal alması, satması, rehin, ifraz ve tevhid ettirmesi ve yapı yapması, ödünç para alması ve bağışta bulunabilmesi için meclislerinin kararı gereklidir.

4.3. Borsa Komiseri

Ticaret borsalarında ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tâbi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca atanan ve maaş ve özlük hakları ilgili bakanlık tarafından ödenen Borsa Komiseri bulunur.

Borsa Komiseri borsalardaki günlük alım, satım işlerini ve fiyat hareketlerini takip, borsanın her türlü kayıtlarını ve borsada aracılık yapanların muamele ve defterlerini, alım satımların borsaya tescil edilip edilmediğini tespit amacıyla, borsa konusu maddelerin alım ve satımını yapanların her türlü defter ve kayıtlarını denetler.

Borsa komiserleri borsa meslek komiteleri, meclis ve yönetim kurulu toplantılarına müşahit olarak katılırlar.

4.4. Gelir Kaynakları

Borsamız Gelir Kaynakları şöyledir.

- A) Borsaya kayıt ücretleri ile üyelerimizden alınan yıllık aidatlar,
- B) Borsaya tescil olunan muamelelerden alınan tescil ücretleri,
- C) Borsamızca yapılan diğer hizmetler karşılığı alınan ücretler,
 - Fatura tasdik ücreti,
 - Eksperlik ücreti,
 - Komisyoncu, ajan ve simsar sıfatıyla alınan nispi ücretler,
 - Borsaya konu alıcı ve satıcının ihtilâfı halinde alınan hakem ücretleridir,
- D) Kira gelirleri (gayrimenkul)
- E) Mevduat faizleri,
- F) Hisse senetleri temettüleri.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 73 / 80

4.5. Yayın Faaliyetleri

Borsada muamele gören maddeler günlük, haftalık, aylık, yıllık bültenler vasıtasıyla diğer borsalar ve ilgili kuruluşlara gönderilmektedir.

Ayrıca diğer kişi ve kuruluşlarca yayımlanan Kanun-Tüzük, Yönetmelikler üyelerimize bildirilmekte ve üyelerimizin istekleri doğrultusunda kendilerine müşavirlik hizmetleri verilmektedir.

İzmir Ticaret Borsasında işlem gören pamuk fiyatları günlük olarak alınıp, ilgili üyelerimize bildirilmektedir.

İki aylık sürelerle yayınladığımız Borsanomi Dergisi hem tüm üyelerimize ve üst kurulumuza, hem de protokol ve kütüphaneler başta olmak üzere ilgili kamuoyuna dağıtılmaktadır.

4.6. Borsa Tescilli

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın onaylarıyla borsalarda işlem gören maddeler "Ticaret Borsalarına kote edilen maddeler" olarak 241 ürün borsalarda işlem görmektedir.

Borsalara dahil maddelerin en az miktarları üzerinde yapılan alım-satım işlemlerinin borsalarda tescili zorunludur.

Borsamız yasadan kaynaklanan bu görevlerini yerine getirirken tarım ve hayvancılık sektörlerinde üretici, tacir ve tüketicilerin hak ve menfaatlerini korumakta, haksız rekabetin önlenmesini sağlamakta ve vergi ziyanın önüne geçilmesine yardımcı olmaktadır.

Bir maddenin borsaya dahil edilebilmesi için aranan özellikleri genel olarak şöyle sıralanabilir:

O yörede ürünün önemli miktarda üretilmesi veya ithalat-ihracatının yapılması,

Standartlarının veya tiplerinin tespit edilmiş olması, veya numune ile temsil edilebilmesi,

Stoklamaya elverişli olması ve çabuk bozulan mallardan olmaması,

Alınıp satılabilecek asgari miktarının günün şartlarına göre belirlenmiş olması,

Borsa meclisinin; o maddeyle ilgili tescil kararı olması, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması,

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 74 / 80

4.7. Ticaret Borsaları Kotasyonuna Dahil Maddeler (Ana Grup İtibariyle)

Hububat ve Hububat Mamulleri,
Bakliyat,
Yağlı Tohumlar,
Küspeler,
Nebati Yağlar,
Bitkisel ve Hayvani Yağlar,
Bitkisel ve Hayvansal Gıda Maddeleri,
Kuru ve Yaş Meyveler,
Orman Mahsulleri,
Tekstil Hammaddeleri,
Canlı Hayvanlar,
Deriler,
Çeşitli Maddelerdir.

Antalya Ticaret Borsası, kendi kapsama alanında anlamlı yoğunlaşmaya sahip ana grupları, gerekli prosedürleri yerine getirerek, kotasyonuna dahil etmiştir. Diğer taraftan bu türden kotasyon listeleri statik yapıları değildir. Bölgenin ve sektörün zaman içerisindeki gelişimine paralel olarak bu listelerde değişimler veya güncelleştirmeler yapılagelmektedir.

Sanayi Ve Ticaret Bakanlığı'nın 02/12/1988 tarih ve 1988/789 sayılı onayıyla 01/03/1989 tarihinden itibaren yürürlüğe konulan Borsa Kotasyonuna Dahil Maddeler, güncelleştirilmiş haliyle aşağıda verilmektedir:

Tablo-4.1. ATB Kapsamındaki Maddeleri Gösterir Kotasyon Cetveli

Maddenin Adı	En az Miktar	Maddenin Adı	En az miktar"
I)HUBUBAT		VII) ÇEŞİTLİ GIDA MADDELERİ	
Arpa	100 Kg	A)Bitkisel Gıda Maddeleri	
Buğday	100 Kg	Tahin	100 Kg
Çavdar	100 Kg	Kanola	500 Kg
Çeltik	100 Kg	Pekmez (üzüm-harnup)	150 Kg
Mısır	100 Kg	Patates	200 Kg
Pirinç	100 Kg	Sarımsak	200 Kg
Yulaf	100 Kg	Kabak	200 Kg
II) HUBUBAT MAMULLERİ		Mantar	500 Kg
Buğday Kepeği	100 Kg	B) Hayvansal Gıda Maddeleri	
Buğday Unu	144 Kg	Büyük Baş Hayvan Etleri	25 Kg
Bulgur	100 Kg	Küçük Baş Hayvan Etleri	16 Kg
III) BAKLIYAT		Peynir	16 Kg
Burçak	100 Kg	Bal	100 Kg
Kuru Börülce	100 Kg	Yumurta	500 Adet
Kuru Fasulye	100 Kg	Sade yağ	85 Kg
Mercimek	100 Kg	Tere yağ	85 Kg
Nohut	100 Kg	Canlı Tavuk ve Piliç	250 Adet
IV) YAĞLI TOHULAR		Tavuk ve Piliç Eti	50 kg
Anason	100 Kg	Peynir (Beyaz-Tulum-Kaşar)	100 Kg
Ay Çiçeği	100 Kg	Yoğurt	100 Kg
Pamuk Çekirdeği (Çiğit)	500 Kg	Hindi Eti	100 Kg
Soya Fasulyesi	200 Kg	VIII) KURU VE YAŞ MEYVELER	
Susam	100 Kg	A) Kuru Meyveler	
Yer Fıstığı	100 Kg	Keçi Boynuzu (Harnup)	100 Kg
V) KÜSPELER		B) Yaş Meyveler	
Soya Küspesi	500 Kg	Altıntop	500 Kg
Pamuk Çekirdeği Küspesi	500 Kg	Limon	500 Kg
Ay Çiçeği Küspesi	500 Kg	Mandarin	500 Kg
VI) NEBATİ YEMEKLİK YAĞLAR		Portakal	500 Kg
Ay Çiçeği Yağı	50 Kg	Nar	500 Kg
Pamuk Yağı	50 Kg	XII) SU ÜRÜNLERİ	
Soya Yağı	50 Kg	Balık (Deniz ve Çiftlik)	50 Kg
Zeytin Yağı	50 Kg	Kerevit	50 Kg
Nebati Margarinler	50 Kg	Ceviz	100 Kg
IX) TEKSTİL HAMMADDELERİ		XIII) ORMAN MAHSULLERİ	
İpek Kozası	5 Kg	Defne Yaprağı	500 Kg
Pamuk (Mahlıç)	50 Kg	Kekik (Kekik Otu)	300 Kg
Çekirdekli Pamuk (Kütlü)	100 Kg	Adaçayı	300 Kg
Pamuk İpliği	500 Kg	İhlamur	50 Kg
Yapağı	25 Kg	Kavak	1000 Kg
X) KASAPLIK CANLI HAYVANLAR		XI) HAM DERİLER	
A) Büyük Baş Canlı Hayvanlar	50 Kg	Büyük Baş Hayvan Derileri	50 Adet
B) Küçükbaş Canlı Hayvanlar	15 Kg	Küçük Baş Hayvan Derileri	3 Adet

4.8. Borsanın İşlem Hacmi

Borsanın 2016-2017 yılları arasındaki işlem hacimleri ve yıllık gelişmeleri aşağıda verilmiştir:

Tablo-4.2. ATB Tescil ve İşlem Hacmi Cetveli

MADDELER	2016		2017	
	MİKTAR (kg)	TUTAR (TL)	MİKTAR (kg)	TUTAR (TL)
HUBUBAT	203.989.093,50	131.752.597,32	238.627.520,03	181.164.361,61
HUBUBAT MAMÜLLERİ	1.050.811,00	1.138.560,49	5.010.212,00	3.843.758,49
BAKLİYAT	4.879.962,97	14.170.115,12	2.921.912,98	14.244.198,55
YAĞLI TOHUMLAR	1.882.875,10	11.490.850,21	1.509.594,94	10.185.325,53
BİTKİSEL YAĞLAR	2.163.738,10	6.742.097,88	1.033.755,29	3.227.582,75
MARGARİN	272,00	1.225,00		
KÜSPELER	7.077.327,00	5.382.458,00	1.964.580,00	1.663.239,20
HAYVANSAL YAĞLAR	898.360,20	16.932.400,69	1.047.463,46	22.633.519,21
YAŞ SEBZELER	251.279.971,63	214.964.890,32	287.813.919,23	320.268.753,33
HAYVANSAL GIDA MADDELERİ	163.187.580,51	255.454.686,96	165.786.314,02	300.257.552,86
KURU MEYVELER	13.840.779,00	18.539.186,56	10.331.633,50	28.883.421,91
YAŞ MEYVELER	289.802.514,83	300.597.700,16	304.480.531,63	419.213.355,51
MEYVE ÇEKİRDEKLERİ	612.050,00	1.043.035,00	619.870,00	2.706.445,64
ORMAN MAHSULLERİ	17.762.165,92	32.198.437,29	20.682.500,99	45.056.883,78
TEKSTİL HAMMADDELERİ	26.477.641,00	87.834.095,13	42.457.457,00	102.997.901,44
KASAPLIK CANLI HAYVANLAR	36.887,00	66.355.753,83	30.443,00	65.900.606,30
BÜYÜKBAŞ HAYVAN ETLERİ	4.115.043,88	99.451.531,38	5.087.565,50	131.696.912,22
KÜÇÜBAŞ HAYVAN ETLERİ	838.850,50	19.730.787,08	836.412,84	26.349.959,62
KANATLI HAYVAN ETLERİ	1.922.418,22	11.563.793,93	4.734.578,41	32.203.674,50
SU ÜRÜNLERİ	800.092,94	10.733.356,16	1.054.812,57	17.858.000,59
ÇEŞİTLİ MADDELER	155.698.658,77	41.400.622,92	163.650.763,28	54.072.164,50
KASAPLIK HAMDERİLER	488.121,00	1.866.154,49	516.561,00	2.519.722,26
TOPLAM	1.148.805.215,08	1.349.344.335,92	1.260.198.401,65	1.786.947.339,80

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 77 / 80

4.9. Yönetişel Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri

Antalya Ticaret Borsası Yönetimi ve Meclisi olarak geçtiğimiz yıl yaptığımız çalışmalara bakacak olursak bunları girişimler, toplantılar, projelerimiz ve etkinliklerimiz olarak gruplandırabiliriz.

Başlıca projelerimiz;

- Organize Tarım Bölgeleri,
- Ürün İhtisas Borsaları,
- Canlı Hayvan Borsası,
- Finike Portakalının Markalaşması,
- ISO 9001 kalite Belgesi ve Akreditasyon çalışmaları.
- Zeytinpark
- 7.YÖREX
- Antalya Buğdayı'nı Arıyor Projesi
- Korkuteli Karyagdı Armudu ve Antalya Tavşan Yüreği Coğrafi İşaret tescil çalışmaları
- Keçiboynuzu (Harnup) Pekmezi Standart Çalışmaları
- Sektörel Analiz Toplantısı: Süt
- Türkiye Cumhuriyeti - Rusya Federasyonu krizinin Antalya Tarım Sektörüne Etkileri ve Sorunların Çözümüne Yönelik Talepler Raporu
- Çiçek Festivali
- Çiçek Açan Şehirler Projesi
- EXPO2016

Başlıca etkinliklerimiz ise; Growtech Tarım Fuarı, Çiçek Festivali, Mantar Festivali, Kentimize gelecek doğal gaz şirketine ortaklığımız, yapılmakta olan kalıntı laboratuvarına verdiğimiz destek, Akdeniz Üniversitesinde düzenlenen 7. Tarla Bitkileri Kongresi ve Bölgesel Borsalar toplantısını sayabiliriz. Bu dönemde Antalya Tarım Konseyi (ATAK) icra komitesi başkanı başkanımız Ali ÇANDIR olmuştur.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU	17/12/2018 Ver:1.0 78 / 80
---	--	------------------------------------

4.10. Sosyal ve Kültürel Etkinlikler

1. ANTALYA TİCARET BORSASI SEMT POLİKLİNİĞİ

3,500 m² alanda kurulu Semt Polikliniği 25.05.2000 tarihinde Sağlık Bakanı Osman **DURMUŞ** tarafından açılmıştır.

Borsamız tarafından armağan edilen bir ambulans acil servis hizmetinde kullanılmaktadır.

Genel cerrahi, Ortopedi, Kadın doğum, Göz, Üroloji, Çocuk, Cildiye, Kulak-Burun-Boğaz, Fizik Tedavi, Diş, Röntgen, Ultrason poliklinik hizmetleri verilmektedir.

2. ANTALYA TİCARET BORSASI ANADOLU TİCARET ve TİCARET MESLEK LİSESİ

8.500 m² alanda kurulu 40 derslikli lise, 13.10.1997 tarihinde Sn.Cumhurbaşkanı Süleyman **DEMİREL**'in huzurlarıyla açılmış ve 1997-98 yılında eğitime başlamış, 30 derslik ve 7 bilgisayar laboratuvarıyla, 17 bilgisayar destekli eğitim verilmektedir. Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesinde 2015 yılında 1507 öğrenci eğitim görmektedir. Her iki lisede 121 öğretmen görev yapmaktadır.

- Geçmiş yılda Borsamızın yürüttüğü ya da ana paydaşı olduğu projeler listesi

(AB, Kalkınma Ajansı, UR-GE ve Diğer Projeler)

- ✓ YÖREX
- ✓ ZEYTİNPARK
- ✓ Antalya Buğdayını Arıyor
- ✓ Antalya İli Geleneksel ve Yöresel Tarım Ürünleri Tıbbi Aromatik Bitkiler, Uçucu Yağlar, Reçel, Pekmez, Baharat ve Zeytin-Zeytinyağı İhracatının Geliştirilmesi
- ✓ Korkuteli'de Tıbbi Aromatik Bitki Üretimi
- ✓ Coğrafi İşaret Çalışmaları
- ✓ BagevKariyer
- ✓ Çiçek Festivali (2017 yılında düzenlenmedi)
- ✓ Kent Buluşmaları
- ✓ Tarım Sohbetleri

Sektörel Analiz Toplantıları

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 79 / 80

5. 2018 Yılı Hedefleri ve Planları

Antalya Ticaret Borsası, 2017 yılında Türkiye ve sektör ortalamalarının üzerinde bir performans göstermiştir. Bunun sonucunda işlem gören miktarda % 10 ve hacimde ise yaklaşık %32'lik bir büyümeyi başarmıştır.

Bu performansa rağmen oldukça sektörümüzü zorlayan bir yıl olan 2017 yılının zorluklarını 2018 yılında tekrar yaşamama hedefine sahip bulunmaktayız. Yaşadığımız zorlukların sebepleri salt dış kaynaklı olmamış, onun etkilerini artıran kendi darboğazlarımız da bu olumsuzluklarda ciddi etkili olmuştur. Keza dış ticaretimiz de ciddi bir artış ivmelenmesi başırlanamamıştır. Bu sürede tek olumlu gelişme yükselmeyen enflasyon olmuştur. Çünkü, dolarize olmuş ekonomimizdeki değerli TL, enflasyonist baskıyı engelleyen bir güç olmuştur.

Reel faizlerimizin OECD ülkelerinin en yüksekği olması, sıcak para girişleri itibariyle hala ciddi bir cazibe kaynağı oluşturmaktadır. Ancak iç ve dış pek çok etkiyle oluşan bu değerli TL düzeyinin ilelebet sürdürölme olanağı bulunmamaktadır.

Borsa yönetimi olarak bir yıllık faaliyetimizin temel dayanağı olan katılımcı ve paylaşımcı anlayış ve birlikte hareket ederek sinerji üretme gayretimizin bir uygulamasını, çalışma grupları organizasyonu ile gerçekleştirmeye çalıştık. Bu uygulamanın ilk ürünlerini de aynı yıl içerisinde almayı başardık.

2018 yılında da giderek artan bir yoğunlukta bu çalışma grupları organizasyonunu geliştirmeye devam edeceğiz. Böylece ekip çalışması alışkanlığını Borsa faaliyetleri geneline yaymaya çalışmaya devam edeceğiz.

Borsa yönetimi olarak 2006 yılında ilk örneklerini verdiğimiz sektör araştırmalarını ve eğitim çalışmalarını, 2018 yılında geliştirerek devam ettirme planlarına sahibiz.

Tarım ve tarımsal ticaretin en yoğun sektörlerini oluşturan yaş meyve ve sebze, mısır başta olmak üzere hububat, örtü altı üretim, süs bitkileri üretimi ve mantar üretimi sektörleriyle ilgili sorunları tespit etme ve çözüm önerileri hazırlama planları öncelikli konular olacaktır.

Tarım ve tarımsal ticarete standardizasyon, organizasyon ve planlama çalışmalarının projelendirilmesi önemini koruyacaktır.

Borsamız ilgi alanlarına yönelik sektörel araştırmalar için ortak çalışmalar yapılması ile ilgili planlarımız güncelliğini korumaya devam edecektir.

Borsamızın kurumsal düzeyde sahip olduğu ISO:9000 Kalite Yönetim Sistemi belgesi ile AB Akreditasyon belgesi gereklerini yerine getirmeye devam edecektir.

	ANTALYA TİCARET BORSASI 2017 YILI EKONOMİK RAPORU		17/12/2018
			Ver:1.0 80 / 80

Sonuç ve Değerlendirme

Bu Raporda, 2017 yılı ekonomik gelişmelerinin bir zaman serisi algılayışı ile değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Yapılan tespit ve değerlendirmelerin Borsamız faaliyetlerine yansımaları sayısal olarak farklı boyutlarda ve detayda gösterilmeye çalışılmıştır.

2017 yılı genel olarak Borsamız faaliyetleri bakımından, zorlu uluslararası ilişkiler ve daralan uluslararası ticaret koşulları altında geçmiştir. Bu dönemde yoğunlaştığımız ana konu, direncimizi artırmak üzerine kurgulanmıştır.